

**ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ
ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ - ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ,
ΣΛΑΒΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ -
ΑΝΩΤΑΤΗ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΕΜΟΥ**

**ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ,
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΗ ΡΩΣΙΑ**

Παναγιώτης Ε. Πάνης

Επιβλέπων καθηγητής: Χάρρυ Παπαπανάγος

2018

**στην οικογένειά μου,
Ιάσων, Ευάγγελο και Αρετή**

Υπεύθυνη Δήλωση

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάσθηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου»

Ημερομηνία: 30/11/2018

Ο Δηλών

Παναγιώτης Ε. Πάνης

ΣΥΝΟΨΗ

Η ανάπτυξη αποτελεί το κλειδί κάθε οικονομίας στο σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον, διότι μέσω αυτής επιτυγχάνεται κοινωνική και ατομική ευημερία. Η ανάπτυξη επηρεάζεται και καθορίζεται από πληθώρα παραγόντων. Θεσμοί με παγκόσμια απήχηση μελετούν τα επιμέρους στοιχεία σε μια προσπάθεια να οδηγήσουν τις οικονομίες στον επιδιωκόμενο σκοπό που είναι η ανάπτυξη.

Μέσα από την μελέτη, την συγκριτική ανάλυση και τους αλληλοδιασταυρούμενους τομείς τριών βασικών οικονομικών δεικτών, του Παγκόσμιου Δείκτη Ανταγωνιστικότητας [Global Competitiveness Index (GCI)] του World Economic Forum, του Δείκτη Οικονομικής Ελευθερίας [Index of Economic Freedom (IEF)] του Heritage Foundation και του Δείκτη Επιχειρηματικής Ευκολίας [Easy Doing Business (EDB)] της Παγκόσμιας Τράπεζας (World Bank), θα προσεγγίσουμε την ανάπτυξη στη Ρωσία έτσι όπως αποτυπώνεται σε σχέση με το ΑΕΠ της χώρας. Μια Ρωσία που καλείται να διαμορφώσει μια νέα κουλτούρα πολύ διαφορετική από αυτή του κουμμουνιστικού παρελθόντος αλλά και να αποτελέσει έναν πόλο στο νέο διαμορφούμενο πολυπολικό σύστημα, διαφορετικό από αυτόν που επί περίπου μισό αιώνα διαδραμάτισε. Παρουσιάζεται μεταμορφωμένη και με μεταρρυθμιστική διάθεση αλλά ταυτόχρονα αγκυλωμένη σε στοιχεία και συμπεριφορές ριζωμένα σε ένα αναχρονιστικό δομικό σύστημα.

ABSTRACT

Growth is the key to any economy in today's globalized environment since it brings social and individual prosperity. Growth is affected and determined by a variety of factors. Institutions with global impact study individual elements in an attempt to drive economies to the desired goal of growth.

Through this study, the comparative analysis and the intersectional sectors of three international benchmarking indicators, the Global Competitiveness Index (GCI) of World Economic Forum, the Index of Economic Freedom (IEF) of Heritage Foundation και the Easy Doing Business Index (EDB)] of World Bank, we will approach growth in Russia as reflected in the country's GDP. A country that is challenged to form a new culture, very different from the Communist past, but also to be a pole in the new multipolar system, different from the one that used to be for about half a century. Russia seems transformed and reformed in some sectors, but at the same time embedded in elements and behaviors rooted in an anachronistic structural system.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
2. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΙΣΗ	4
2.1 ΑΝΑΠΤΥΞΗ	4
2.2 ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ	5
2.3 ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	7
2.4 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ	8
3. ΣΤΟΙΧΕΙΑ – ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	10
3.1 ΣΤΟΙΧΕΙΑ	10
3.1.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ	10
3.1.2 ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ - GLOBAL COMPETITIVNESS INDEX (GCI)	12
3.1.2.1 ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ GCI	12
3.1.2.2 ΟΙ ΠΥΛΩΝΕΣ ΤΟΥ GCI	14
3.1.3 ΔΕΙΚΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ – INDEX OF ECONIMIC FREEDOM (IEF)	19
3.1.3.1 ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ IEF	19
3.1.3.2 ΟΙ ΠΥΛΩΝΕΣ ΤΟΥ IEF	20
3.1.4 ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΕΥΚΟΛΙΑΣ – EASY DOING BUSINESS INDEX (EDB)	27
3.1.4.1 ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ EDB	27
3.1.4.2 ΟΙ ΠΥΛΩΝΕΣ ΤΟΥ EDB	29
3.2 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	34
4. ΑΝΑΛΥΣΗ	38
4.1 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	38
4.2 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ	41
4.3 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	45
4.4 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΛΛΗΛΕΞΑΡΤΗΣΗΣ ΠΥΛΩΝΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ GCI-IEF-EDB	50
4.5 ΑΝΑΠΤΥΞΗ	53
4.6 ΔΙΑΦΘΟΡΑ	55
5. ΤΙ ΣΥΝΙΣΤΟΥΝ ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	57
5.1 ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ	57
5.2 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ	58

5.3 ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	58
6. ΕΠΙΛΟΓΟΣ	59
6.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	59
6.2 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΧΡΗΣΗ	60
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	61

<u>ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ</u>	Σελ.
ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1: Περιοχές Έρευνας της Ανταγωνιστικότητας	6
ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2: Αλληλεξάρτηση πυλώνων δεικτών	35
ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3: Ομάδα Πυλώνων κανόνων δικαίου EFI	42
ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4: Ομάδα Πυλώνων μεγέθους κράτους EFI	43
ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5: Ομάδα Πυλώνων απόδοσης EFI	43
ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6: Ομάδα Πυλώνων ανοίγματος αγορών EFI	43
ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 7: Συσχέτιση οικονομικής ελευθερίας με κατά κεφαλήν εισόδημα	44
ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 8: Κατάταξη πυλώνων δείκτη EDB	46
ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 9: Βαθμολογία πυλώνων δείκτη EDB	47
ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 10: Περισσότερο προβληματικοί παράγοντες για επιχειρηματική δραστηριότητα του GCI	48
ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 11: Ετήσιο ποσοστό αύξησης ΑΕΠ Ρωσίας	53
ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 12: GDP per capita at PPP in \$	54
ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 13: Τιμή δείκτη CPI για τη Ρωσία την τελευταία 5ετία	56
ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 14: Κατάταξη βάση δείκτη CPI για τη Ρωσία την τελευταία 5ετία	56

<u>ΠΙΝΑΚΕΣ</u>	Σελ.
ΠΙΝΑΚΑΣ 1: Αναλυτική παρουσίαση βαθμολογίας πυλώνων GCI	39
ΠΙΝΑΚΑΣ 2: Βαθμολογίες πυλώνων GCI τελευταίας 10ετίας	40
ΠΙΝΑΚΑΣ 3: Βαθμολογία πυλώνων IEF την τρέχουσα 10ετία	45
ΠΙΝΑΚΑΣ 4: Αναλυτική βαθμολογία πυλώνων και υποδεικτών δείκτη EDB	47
ΠΙΝΑΚΑΣ 5: Τιμές πυλώνων δείκτη EDB την τελευταία 4ετία	49
ΠΙΝΑΚΑΣ 6: Ανάπτυξη με βάση το ΑΕΠ της Ρωσίας	53
ΠΙΝΑΚΑΣ 7: Βαθμολογία-κατάταξη Ρωσίας σύμφωνα με CPI του TI	56

<u>ΕΙΚΟΝΕΣ</u>	Σελ.
ΕΙΚΟΝΑ 1: Γενική αποτύπωση GCI	38
ΕΙΚΟΝΑ 2: Γενική αποτύπωση EFI	41
ΕΙΚΟΝΑ 3: Γενική αποτύπωση του EDB	46

1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ανάπτυξη των χώρων και κατ' επέκταση των οικονομιών τους, αποτελεί ένα διαχρονικό ζήτημα. Ιδιαίτερα την τελευταία 10ετία της χρηματοπιστωτικής αστάθειας μονοπώλησε το ενδιαφέρον κρατών, οργανισμών, ενώσεων σε μια προσπάθεια ανάγνωσης και έγκαιρης πρόβλεψης των υφιστάμενων αλλά και μελλοντικών ασταθειών. Πάνω σε αυτή τη διαρκή ανάγκη των κρατών η παρούσα μελέτη θα εξετάσει την ανταγωνιστικότητα, το διαμορφούμενο επιχειρηματικό περιβάλλον και το βαθμό της οικονομικής ελευθερίας καθώς και το πώς αυτά επηρεάζουν την ανάπτυξη, σε έναν παραδοσιακά ισχυρό πόλο του σύγχρονου πολυπολικού περιβάλλοντος, αυτόν της Ρωσίας.

Η σύγχρονη αντίληψη περί οικονομικής ανάπτυξης παίρνει υπόψη όλες τις εκφάνσεις της κοινωνικοοικονομικής δραστηριότητας του ατόμου και όλες τις κοινωνικές τάξεις, προσλαμβάνοντας έτσι ένα όχι μόνο οικονομικό αλλά και κοινωνικό, πολιτικό, πολιτιστικό και περιβαλλοντικό περιεχόμενο.

Είναι χαρακτηριστική άποψη της UNESCO για την οικονομική ανάπτυξη:

«Η ανάπτυξη είναι ολοκληρωμένη: είναι μία οργανική διαδικασία που εμπλέκει έναν αριθμό οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών παραγόντων που επικαλύπτονται και συνεχώς επηρεάζουν ο ένας τον άλλον. Η ανάπτυξη είναι ενδογενής: κάθε χώρα αναλαμβάνει την ανάπτυξη της σύμφωνα με τις δικές της επιλογές και σε αναλογία με τις πραγματικές αξίες, φιλοδοξίες και επιδιώξεις του λαού της. Η ανάπτυξη είναι παγκοσμία: οι στόχοι και τα προβλήματά της καθορίζονται σε σχέση με τα παγκόσμια προβλήματα και αντικατοπτρίζουν τη γενική φύση της ανάπτυξης».

Πάνω σε αυτή την ευρεία αντίληψη της ανάπτυξης, η ανταγωνιστικότητα, το επιχειρηματικό περιβάλλον και η οικονομική ελευθερία παίζουν ουσιαστικό ρόλο στη διαμόρφωσή της τόσο στο εσωτερικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο κατά αντιστοιχία με τα αναφερόμενα στον παραπάνω ορισμό της.

Η ανταγωνιστικότητα, είναι όρος ευρύς και πολυεπίπεδος και η έννοια που της αποδίδεται μπορεί να διαφέρει κατά περίπτωση. Μπορεί να οριστεί ως «η ικανότητα διατήρησης και βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου των πολιτών της χώρας – αναβάθμισης του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, ενίσχυσης της απασχόλησης και της πραγματικής συνοχής, της περιβαλλοντικής προστασίας και αναβάθμισης, της διαρκούς βελτίωσης της παραγωγικότητας και της αύξησης των μεριδίων αγοράς – υπό συνθήκες παγκοσμιοποίησης» (ΕΣΑΑ, 2007).

Σε όμοια κατεύθυνση και ο ορισμός του World Economic Forum (WEF) σύμφωνα με τον οποίο η εθνική ανταγωνιστικότητα είναι το πλέγμα εκείνο των παραγόντων, πολιτικών και θεσμών που προσδιορίζουν το επίπεδο της παραγωγικότητας μιας χώρας. Το επίπεδο της παραγωγικότητας, με τη σειρά του, προσδιορίζει το διατηρήσιμο επίπεδο ευημερίας που μπορεί να απολαμβάνει μία οικονομία. Με άλλα λόγια, οι πιο ανταγωνιστικές οικονομίες μπορούν να είναι σε θέση να προσφέρουν υψηλότερα επίπεδα εισοδήματος στους πολίτες τους. Το επίπεδο της παραγωγικότητας προσδιορίζει επίσης την απόδοση των επενδύσεων σε μια οικονομία. Καθώς οι αποδόσεις είναι οι καθοριστικοί προσδιοριστικοί παράγοντες στη μεγέθυνση

των οικονομιών, μια πιο ανταγωνιστική οικονομία είναι μια οικονομία που πιθανότατα θα αναπτυχθεί ταχύτερα στο μέσο και μακροπρόθεσμο ορίζοντα (World Economic Forum, 2015).

Οι συνέπειες της χαμηλής ανταγωνιστικότητας μιας οικονομίας είναι πολλές και σοβαρές. Χαμηλή ανταγωνιστικότητα σημαίνει χαμηλό κατά κεφαλήν εισόδημα για τους πολίτες της χώρας, χαμηλό ποσοστό απασχόλησης και υψηλή ανεργία. Όσες επιχειρήσεις έχουν χαμηλή παραγωγικότητα αδυνατούν να ανταγωνιστούν σε διεθνές επίπεδο, άρα έχουν μειωμένη κερδοφορία, που συνεπάγεται περιορισμένη καταβολή φόρων. Μια χώρα με χαμηλή ανταγωνιστικότητα της οικονομίας της πραγματοποιεί σημαντικά υψηλότερες εισαγωγές σε σχέση με τις εξαγωγές της και δέχεται περιορισμένες ξένες παραγωγικές επενδύσεις, με αρνητικές συνέπειες στην απασχόληση. Όλα τα παραπάνω περιορίζουν τη δυνατότητα της πολιτείας να αυξήσει τις δαπάνες για την παιδεία, την υγεία, την έρευνα, τις κοινωνικές παροχές, τις υποδομές κ.ά. (ΕΣΑΑ, 2006).

Όσο αφορά το στοιχείο του επιχειρηματικού περιβάλλοντος που αποτελεί την κινητήριου δύναμη των οικονομιών και ως εκ τούτου και της ανάπτυξης, κάθε επιχείρηση, δημιουργείται, αναπτύσσεται, λειτουργεί και εξελίσσεται μέσα σ' ένα «επιχειρηματικό περιβάλλον», το οποίο επηρεάζει και επηρεάζεται από διάφορους παράγοντες που διαμορφώνουν τις νέες συνθήκες όπου πρέπει να λειτουργήσει και να αναπτυχθεί η επιχείρηση. Οι βασικοί παράγοντες που διαμορφώνουν το νέο περιβάλλον της επιχείρησης είναι οι διαθέσιμοι πόροι και οι παραγωγικοί συντελεστές της επιχείρησης, οι οικονομικοί παράγοντες που περιλαμβάνουν το οικονομικό σύστημα, οι τεχνολογικοί παράγοντες όπου περιλαμβάνουν την εφαρμογή νέων τρόπων μετατροπής των παραγωγικών συντελεστών σε αγαθά και υπηρεσίες, οι πολιτικοί και θεσμικοί παράγοντες που διαμορφώνουν το θεσμικό πλαίσιο και επίσης οι κοινωνικοί εκείνοι παράγοντες που διαμορφώνουν το γενικό κοινωνικό πλαίσιο μέσα στο οποίο οι διοικούντες μιας επιχείρησης θα πρέπει να αναπτύσσουν τη δράση τους. (Καραγιάννης et al, 2001).

Το τρίτο συγκριτικό στοιχείο με την ανάπτυξη αποτελεί η οικονομική ελευθερία η οποία βρίσκεται στο επίκεντρο της ατομικής αυτονομίας, και αφορά κυρίως την ελευθερία επιλογής των ατόμων για την απόκτηση και χρήση οικονομικών αγαθών και πόρων. Βέβαια, ζώντας σε κοινωνίες, όπως οι σύγχρονες κοινωνίες, η ατομική αυτονομία δεν μπορεί ποτέ να θεωρηθεί απόλυτη. Οι αποφάσεις και οι δραστηριότητες που έχουν αντίκτυπο ή δυνητικό αντίκτυπο σε άλλους περιορίζονται σωστά από τα κοινωνικά πρότυπα και στους πιο κρίσιμους τομείς, από κυβερνητικούς νόμους ή κανονισμούς.

Σε μια οικονομία προσανατολισμένη προς την αγορά, τα κοινωνικά πρότυπα, και όχι οι κυβερνητικοί νόμοι και κανονισμοί, είναι ο κύριος ρυθμιστής της συμπεριφοράς. Τέτοιες προδιαγραφές αναπτύσσονται από την ίδια την κοινωνία, αντανακλώντας την ιστορία, τον πολιτισμό της και την εμπειρία των γενεών που μαθαίνουν να ζουν μεταξύ τους. Αυτές οδηγούν στην κατανόηση της ηθικής, της δεοντολογίας επί προσωπικών και επαγγελματικών σχέσεων και των προτιμήσεων των καταναλωτών.

Τα δημοκρατικά πολιτικά συστήματα, στην καλύτερη περίπτωση, αντανακλούν τα κοινωνικά πρότυπα στους νόμους και τους κανονισμούς τους, αλλά ακόμη και οι δημοκρατικές κυβερνήσεις, αν δεν περιορίζονται από συνταγματικά ή άλλα παραδοσιακά όρια, ενδέχεται να θέσουν σημαντικές απειλές στην οικονομική ελευθερία. Ο περιορισμός που επιβάλλεται στην

οικονομική ελευθερία με τον κανόνα της πλειοψηφίας δεν είναι λιγότερο περιοριστικός και αυτόν που επιβάλλεται από έναν απόλυτο κυβερνήτη ή ολιγάρχη. Επομένως, δεν είναι τόσο το είδος της κυβέρνησης που καθορίζει το βαθμό της οικονομικής ελευθερίας όσο είναι η έκταση η οποία κυβέρνηση έχει όρια πέρα από τα οποία μπορεί να μην, ή τουλάχιστον δεν πηγαίνει (Heritance Foundation, 2017).

Η διάρθρωση της παρούσας μελέτης μετά την εισαγωγή που πραγματοποιήθηκε, θα συνεχιστεί με την βιβλιογραφική επισκόπηση του 2ου κεφαλαίου. Στη βιβλιογραφική επισκόπηση θα παρατεθούν με αλληλουχία και συσχέτιση οι βιβλιογραφικές παραπομπές που αναφέρονται στα βασικά οικονομικά στοιχεία της παρούσας μελέτης, δηλαδή της ανάπτυξης, της ανταγωνιστικότητας, του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και της οικονομικής ελευθερίας ενώ παράλληλα θα γίνει σχετική αναφορά σε βασικές έννοιες που σχετίζονται με τα οικονομικά αυτά στοιχεία για την πληρέστερη κατανόηση τόσο της ανάλυσης όσο και των συμπερασμάτων που θα ακολουθήσουν σε επόμενα κεφάλαια. Στο κεφάλαιο 3 θα αναλυθούν οι δείκτες πάνω στους οποίους θα πραγματοποιηθεί η μελέτη για την συσχέτιση και τον επηρεασμό των οικονομικών παραγόντων που οι δείκτες αντιπροσωπεύουν με την ανάπτυξη αλλά και τον τρόπο που αυτοί αλληλοσυσχετίζονται. Θα πραγματοποιηθεί αρχικά αναφορά στο τι πρεσβεύει κάθε δείκτης και στην συνέχεια θα αναλυθούν οι πυλώνες πάνω στους οποίους οι διεθνείς οργανισμοί που τα μελετούν στηρίζουν την βαθμολογία και την συγκριτική μεταξύ των χωρών διαβάθμιση. Το κεφάλαιο 3 θα κλείσει με την παρουσίαση της συσχέτισης που παρουσιάζουν οι πυλώνες προκειμένου στο επόμενο κεφάλαιο (κεφάλαιο 4) μέσα από την περιγραφική παρουσίαση και ανάλυση των αποτελεσμάτων των τριών φορέων που μελετούν τους υπόψη δείκτες (World Economic Forum, Heritage Foundation και World Bank) και με την αναφορά σε δείκτες και μεγέθη που επηρεάζουν την ανάπτυξη, καθώς και την συγκριτική τοποθέτηση της Ρωσίας με τα κράτη του περιφερειακού της περιβάλλοντος να εξαχθούν δεδομένα των οποίων η συγκεντρωτική παρουσίαση των συμπερασμάτων θα πραγματοποιηθεί στο κεφάλαιο 5. Στο κεφάλαιο 5 θα παρουσιαστούν συγκεντρωτικά τα όποια προβλήματα – παθογένειες εξήχθησαν από την υπ' όψη μελέτη ενώ στο κεφάλαιο 6 θα παρουσιαστούν τα συμπεράσματα των προηγηθέντων κεφαλαίων με αντίστοιχες προτάσεις για περαιτέρω έρευνα.

2. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΙΣΗ

2.1 ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Οικονομική ανάπτυξη συντελείται όταν αυξάνονται οι παραγωγικές δυνατότητες της οικονομίας, χωρίς παράλληλα να αυξάνεται και το γενικό επίπεδο των τιμών (Βαβούρας Ι., 2008).

Η κλασική προσέγγιση θεωρεί ότι ο δρόμος προς την οικονομική ανάπτυξη μίας χώρας είναι η εκβιομηχάνιση της μέσω της διαδικασίας που χαρακτηρίζεται από την αλληλοδιαδοχή των διαφόρων σταδίων της¹.

Με τον όρο οικονομική μεγέθυνση (economic growth) εννοούμε την αύξηση των δυνατοτήτων παραγωγής μίας οικονομίας, η οποία προκαλείται από την αύξηση της ποσότητας και ποιότητας των εισροών που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή. Αντίθετα, με τον όρο οικονομική ανάπτυξη (economic development) εννοούμε όχι μόνο την αύξηση των δυνατοτήτων παραγωγής, αλλά και τις μεταβολές στη διάρθρωση του προϊόντος, στην τεχνολογία καθώς και στο θεσμικό πλαίσιο που διέπει την οικονομική δραστηριότητα. Επομένως, η οικονομική ανάπτυξη είναι έννοια ευρύτερη από την οικονομική μεγέθυνση, αφού συνίσταται στην αύξηση των δυνατοτήτων παραγωγής με πολλές και σημαντικές διαρθρωτικές και θεσμικές μεταβολές στην οικονομία και κοινωνία. Η οικονομική ανάπτυξη ή μεγέθυνση είναι μακροχρόνιος στόχος του κράτους, διότι αναφέρεται στην αύξηση των δυνατοτήτων παραγωγής της οικονομίας (με ή χωρίς διαρθρωτικές και θεσμικές μεταβολές), χωρίς η αύξηση αυτή να συνοδεύεται κατ' ανάγκην και από αύξηση του παραγόμενου προϊόντος. Η οικονομική ανάπτυξη ή μεγέθυνση είναι διαφορετική έννοια από την αύξηση της αποδοτικότητας της οικονομίας, η οποία είναι βραχυχρόνιος στόχος του κράτους και αναφέρεται στην αύξηση του παραγόμενου προϊόντος της οικονομίας με δεδομένες τις ποσότητες των παραγωγικών της συντελεστών.

Παρά το ότι η οικονομική ανάπτυξη ή μεγέθυνση και η αύξηση της αποδοτικότητας της οικονομίας είναι έννοιες διαφορετικές, είναι και έννοιες αλληλένδετες. Όταν αυξάνεται η αποδοτικότητα της οικονομίας και, κατά συνέπεια, αυξάνεται το παραγόμενο προϊόν προς το επίπεδο της πλήρους απασχόλησης, αυξάνεται το εισόδημα των καταναλωτών, η αποταμίευση και η επένδυση, με αποτέλεσμα να αυξάνονται οι παραγωγικές δυνατότητες της οικονομίας. Βλέπουμε, λοιπόν, ότι η αύξηση της αποδοτικότητας της οικονομίας διευκολύνει σε μεγάλο βαθμό τη διαδικασία της οικονομικής ανάπτυξης ή μεγέθυνσης. Η οικονομική ανάπτυξη δε σημαίνει μόνο αύξηση των παραγωγικών δυνατοτήτων μίας οικονομίας αλλά και μεταβολή στη διάρθρωσή της, στον τρόπο παραγωγής, στην αποταμιευτική συμπεριφορά των ατόμων κ.λπ. Από την άλλη πλευρά, η οικονομική μεγέθυνση είναι η αύξηση των παραγωγικών δυνατοτήτων μίας οικονομίας, η οποία συνοδεύεται από συνεχή συσσώρευση κεφαλαίου (δηλαδή συνεχή αύξηση του αποθέματος του πάγιου κεφαλαίου της οικονομίας), βελτίωση της τεχνολογίας, αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας κ.λπ. Για αυτό και ο όρος οικονομική μεγέθυνση αναφέρεται συνήθως στις ανεπτυγμένες χώρες. Από τα προηγούμενα συνάγεται ότι θα μπορούσαμε να θεωρήσουμε την οικονομική ανάπτυξη ως οικονομική μεγέθυνση με πολλές και σημαντικές διαρθρωτικές μεταβολές στην οικονομία και κοινωνία. (Αλεξανδρίδης Μ., 2008)

¹ Τα στάδια ανάπτυξης μιας οικονομίας αποτελεί βασικό κριτήριο του δείκτη ανταγωνιστικότητας GCI του World Economic Forum

Αναφέρθηκε παραπάνω ότι η οικονομική ανάπτυξη εκφράζει την αύξηση των παραγωγικών δυνατοτήτων μίας οικονομίας. Για να μετρηθεί, λοιπόν, η διαδικασία αυτή διαχρονικά, θα πρέπει να μετρηθεί η διαχρονική αύξηση της ικανότητας της οικονομίας να παράγει αγαθά. Επειδή, όμως, τέτοια στοιχεία δεν υπάρχουν, στην πράξη η οικονομική ανάπτυξη μετριέται συνήθως με την ποσοστιαία μεταβολή του συνολικού ή του κατά κεφαλήν ακαθάριστου εθνικού ή εγχώριου προϊόντος της οικονομίας στη διάρκεια μίας χρονικής περιόδου, συνήθως ενός έτους. Ενώ με την ποσοστιαία μεταβολή του συνολικού ή του κατά κεφαλήν ΑΕΠ μπορεί να μετρηθεί ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης μίας χώρας, με τον πρώτο δείκτη εκφράζεται κυρίως η μεταβολή της παραγωγής της, ενώ με το δεύτερο εκφράζεται η μεταβολή του βιοτικού επιπέδου του πληθυσμού. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ εκφράζει το βιοτικό ή αναπτυξιακό επίπεδο μίας χώρας, διότι δεν είναι τίποτα άλλο από το μέγεθος της συνολικής παραγωγής υλικών αγαθών και υπηρεσιών, το οποίο θα αντιστοιχούσε σε κάθε κάτοικο, αν υπήρχε απόλυτη ισοκατανομή του εισοδήματος ανάμεσα στα μέλη της κοινωνίας. Γι' αυτόν το λόγο με τη μετατροπή του κατά κεφαλήν ΑΕΠ κάθε χώρας σε ένα κοινό νόμισμα, π.χ. το δολάριο, γίνεται δυνατή η σύγκριση και η κατάταξη των χωρών σε διάφορες κατηγορίες, ανάλογα με το επίπεδο της ανάπτυξης τους. (Αλεξανδρίδης Μ., 2008)

Προσπάθειες² μιας διαφορετικής προσέγγισης στο ζήτημα της έκφρασης του επιπέδου της οικονομικής ανάπτυξης μίας χώρας με παράλληλη χρήση του ΑΕΠ και άλλων κοινωνικών, πολιτικών και οικονομικών δεικτών δεν καρποφόρησαν με αποτέλεσμα να καθορισθεί το ΑΕΠ ως ο πιο διαδεδομένος δείκτης έκφρασης του επιπέδου της οικονομικής ανάπτυξης (Βαβούρας Ι., 2008).

Το ΑΕΠ της χώρας (σε PPP per capita \$) ακολουθεί την γενικότερη οικονομική παγκόσμια συγκυρία με τις αντίστοιχες μεταπτώσεις λόγω διεθνών κρίσεων ή παραμέτρων, το δημόσιο έλλειμμα αν και με αυξητικούς ρυθμούς χαρακτηρίζεται ελεγχόμενο ενώ η ετήσια ανάπτυξη βρίσκει θετικό πρόσημο μετά την περίοδο κρίσης του 2015-16 λόγω των χαμηλών διεθνών τιμών του πετρελαίου, σύμφωνα με τα στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας και του Heritage Foundation.

Η λειτουργία του εγκεκριμένου νέου δημοσιονομικού κανόνα που θεσμοθέτησε η Ρωσία, ο οποίος αποσκοπεί στη μείωση των επιπτώσεων των τιμών του πετρελαίου στον ομοσπονδιακό προϋπολογισμό και κατ' επέκταση στην ανάπτυξη, αποτελεί μια πρόκληση σύμφωνα με την έκθεση (Transition report) για το 2017-18 της European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) ενώ το ECFIN αναφέρει ότι οι κυρώσεις των ΗΠΑ και της ΕΕ θα αποτελέσουν ένα επιπλέον εμπόδιο στην ομαλοποίηση και τις προοπτικές ανάπτυξης μακροπρόθεσμα.

2.2 ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ

Η ανταγωνιστικότητα αποτελεί προϊόν σύνθετων διεργασιών, οι οποίες δεν περιορίζονται στο χώρο των οικονομικών, αλλά επεκτείνονται στον κοινωνικό και τον περιβαλλοντικό. Η ανταγωνιστικότητα καθορίζει την οικονομική και κοινωνική πρόοδο μιας χώρας σε σχέση με «ανταγωνίστριες» προς αυτή χώρες στο νέο διεθνές περιβάλλον. Αντικείμενο της πολιτικής

² Παράδειγμα αποτελεί η προσπάθεια του Ινστιτούτου Ερευνών Κοινωνικής Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (UNRISD) να καταρτίσει σύνθετο δείκτη από το συνδυασμό κάποιων επιλεγμένων μεταβλητών κοινωνικού και οικονομικού περιεχομένου.

ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας είναι η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και της ευημερίας των κατοίκων της χώρας και, ειδικότερα, η σταθερή βελτίωση των πραγματικών εισοδημάτων, η καθαρή αύξηση των θέσεων εργασίας και η εν γένει βελτίωση της ποιότητας ζωής (ΕΣΑΑ, 2015).

Η ανταγωνιστικότητα μιας οικονομίας εξαρτάται από πλήθος παραγόντων, όπως το μακροοικονομικό περιβάλλον, το πλαίσιο του εμπορίου, το επίπεδο και η ποιότητα της εκπαίδευσης και επιμόρφωσης του εργατικού δυναμικού, η ικανότητα για καινοτομία, η εισαγωγή νέων τεχνολογιών, η επάρκεια και ποιότητα των υποδομών κ.ά. Η ανταγωνιστικότητα είναι, συνεπώς, ένα «εργαλείο» το οποίο μπορεί να οδηγήσει σε βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και της ευημερίας μιας κοινωνίας μέσω της αύξησης της παραγωγικότητας, της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας στοιχεία που αποτυπώνονται στον Παγκόσμιο Δείκτη Ανταγωνιστικότητας [Global Competitiveness Index (GCI)] του World Economic Forum.

Αναφέρθηκε προηγουμένα στην εισαγωγή, ότι ο όρος της ανταγωνιστικότητας είναι ευρύς και πολυεπίπεδος. Αυτό δίνει τη δυνατότητα να διακριθεί σε διαφορετικά επίπεδα -ανάλογα με τις προτεραιότητες και τους σκοπούς του κάθε ερευνητή- όπως αυτό της επιχείρησης, του τομέα (κλάδου) οικονομικής δραστηριότητας, της περιφέρειας, του κράτους, του μπλοκ και του διεθνούς πεδίου όπως παρουσιάζεται στο «Σχεδιάγραμμα 1» (Balkyte and Tvaronaviciene, 2010).

Τα μοντέλα που θα αναφερθούν παρακάτω επιτρέπουν την καλύτερη κατανόηση του βαθμού σημαντικότητας της ανταγωνιστικότητας στην ανάπτυξη μιας οικονομίας. Σύμφωνα με τον Porter, το μοντέλο του οποίου έχει ασκήσει σημαντική επιρροή στη διεθνή βιβλιογραφία, το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα των κρατών προκύπτει ως συνισταμένη των προσπαθειών των μεμονωμένων επιχειρήσεων για συνεχή βελτίωση της παραγωγικής τους διαδικασίας και της

Σχεδιάγραμμα 1 Περιοχές Έρευνας της Ανταγωνιστικότητας

καινοτομίας. Έτσι, η κατάκτηση και διατήρηση του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος στηρίζεται σε μια αδιάλειπτη, εξελικτική διαδικασία που μπορεί να ανεξαρτητοποιηθεί από τις παραγωγικές εντάσεις ή τη δομή του κόστους των οικονομικών κλάδων της κάθε χώρας (ΕΣΑΑ, 2007). Σύμφωνα με την ανάλυσή του «σχεδόν τα πάντα έχουν σημασία για την ανταγωνιστικότητα» (Porter, et al., 2006) ενώ η θεωρία του για την ανταγωνιστικότητα των κρατών εξακολουθεί να παραμένει μια από τις πρώτες και πιο πρωτότυπες προσπάθειες ανάλυσης της αναπτυξιακής διαδικασίας σε όρους όχι μόνο μακροοικονομικούς (κεφάλαιο, φυσικοί πόροι κλπ), αλλά και μικροοικονομικούς, σε όρους δηλαδή των χαρακτηριστικών και των επιδόσεων των μεμονωμένων επιχειρήσεων μέσα σε κάθε χώρα.

Το Institute for Management Development (IMD) υποστηρίζει πως οι χώρες διαχειρίζονται το περιβάλλον τους, σύμφωνα με «τέσσερις θεμελιώδεις δυνάμεις» :

- Επιθετικότητα έναντι Ελκυστικότητας (aggressiveness vs attractiveness)
- Πόροι έναντι Διαδικασιών (assets vs. Processes)
- Παγκοσμιότητα έναντι Εγγύτητας (globality vs. proximity)
- Κοινωνική συνοχή έναντι Ανάληψης κινδύνου (social cohesiveness vs. risk taking)

Αυτές οι τέσσερις διαστάσεις (δημιουργούν την θεωρία του κύβου) διαμορφώνουν το περιβάλλον της ανταγωνιστικότητας μιας χώρας. Συνήθως, είναι το αποτέλεσμα της παράδοσης, της ιστορίας ή του συστήματος αξιών και είναι τόσο βαθιά ριζωμένες στο «modus operandi» μιας χώρας που, στις περισσότερες περιπτώσεις, δεν μπορούν να διατυπωθούν ή να οριστούν με σαφήνεια. Ωστόσο, αυτές οι διαστάσεις είναι δυνατό να ενσωματωθούν σε μια συνολική θεωρία. Αυτή η θεωρία δεν αποσκοπεί στο να ποσοτικοποιήσει την ανταγωνιστικότητα μιας χώρας, αλλά να επισημάνει το προφίλ της ανταγωνιστικότητας που χαρακτηρίζει μια οικονομία και προβλέπει την εξέλιξή της (IMD, 2011).

Και οι δυο θεωρίες συμπίπτουν στο γεγονός ότι αμφότερες υπογραμμίζουν πως η διαχείριση της ανταγωνιστικότητας θα πρέπει να είναι τόσο συστημική όσο και συστηματική³.

Σύμφωνα με το World Economic Forum, και την τελευταία έκθεση (The Global Competitiveness Report 2017–2018) η Ρωσική Ομοσπονδία βοηθήθηκε από το εν γένει κλίμα ανταγωνιστικότητας της ευρύτερης περιοχής, εξακολουθεί όμως να στηρίζεται μονοδιάστατα στην εξαγωγή ορυκτών επηρεάζοντας το μακροοικονομικό αποτύπωμα και προοπτικές της. Άλλωστε εξαγωγές και καταναλωτική ζήτηση αποτέλεσαν τα ερείσματα της οικονομίας για το 2017 και την επιστροφή της στην ανάπτυξη όπως παρουσιάζεται στην ετήσια έκθεση της New Development Bank. Η απραγμία ή η ελάχιστη προσπάθεια που επέδειξε στο κομμάτι της καταπολέμησης της διαφθοράς σύμφωνα με το Transparency International και την έκθεση του Corruption Perceptions Index για το έτος 2017, επιβαρύνει επιπρόσθετα την όποια προσπάθεια βελτίωσης του ανταγωνιστικού της περιβάλλοντος.

2.3 ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η υγεία μιας οικονομίας απαιτεί ένα υγιές επιχειρηματικό περιβάλλον σύμφωνα με τους Henry, Hill και Leitch (2003), το οποίο οδηγεί στην ευημερία των πολιτών της αντίστοιχης κοινωνίας αλλά και την εμφάνιση θέσεων εργασίας.

Όμοια, ο Α. Kritikos (2014) αναφέρει τη σπουδαιότητα της επιχειρηματικότητας και την σύνδεση της με την οικονομική ανάπτυξη, η οποία συνδεόμενη με την εισαγωγή νέων τεχνολογιών και καινοτομίας μπορεί να οδηγήσει σε ακόμα μεγαλύτερα μεγέθη παραγωγικό-

³ Συστηματική σημαίνει ότι η αλληλεπίδραση μεταξύ των παραγόντων της ανταγωνιστικότητας είναι εξίσου σημαντική με την ανάλυση των ίδιων των παραγόντων. Για παράδειγμα, η εστίαση στην ανάπτυξη των υποδομών, δεν σχετίζεται μόνο με την κατασκευή αεροδρομίων, σιδηροδρόμων, λιμανιών κλπ, αλλά και με τη διασύνδεση όλων αυτών σε ένα ολοκληρωμένο υλικοτεχνικό σύστημα που παράγει προστιθέμενη αξία βασιζόμενο στις πιο σύγχρονες τεχνολογίες. Όσον αφορά τη συστηματική διαχείριση της ανταγωνιστικότητας, σημαίνει ότι μια στρατηγική ανταγωνιστικότητας πρέπει να είναι συνεκτική στη διάρκεια του χρόνου. Οι επιχειρήσεις είναι αρκετά προσαρμοστικές στις πιο αντίξοες συνθήκες υπό την προϋπόθεση ότι οι κανόνες ορίζονται με σαφήνεια και είναι προβλέψιμοι (Garelli, 2008).

τητας. Σημαντικό ρολό άλλωστε σε αυτή την πορεία αποτελεί και ο πολιτικός σχεδιασμός προς την κατεύθυνση υποβοήθησης τέτοιων προσπαθειών και πλάνων.

Η ανάλυση του περιβάλλοντος έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και σημασία για τη βιωσιμότητα, την εξέλιξη και την ανάπτυξη της επιχείρησης. Η αποτελεσματικότητα και η αποδοτικότητα μιας επιχειρηματικής μονάδας επηρεάζονται από τη σωστή εκτίμηση και την αξιολόγηση του περιβάλλοντος, όπως για παράδειγμα των διαθέσιμων πόρων της επιχείρησης, των νέων οικονομικών, πολιτικών, κοινωνικών και τεχνολογικών συνθηκών που διαμορφώνουν το επιχειρηματικό πλαίσιο.

Για την έναρξη μιας επιχείρησης απαιτούνται πολλά πράγματα, αλλά η σωστή λειτουργία των αγορών - οι οποίες ρυθμίζονται σωστά έτσι ώστε να ελαχιστοποιούνται οι στρεβλώσεις - είναι ζωτικής σημασίας. Οι κυβερνήσεις διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στη δημιουργία των καλά λειτουργούντων αγορών μέσω της ρύθμισης που αυτές παρέχουν. Εάν το κτηματολόγιο για παράδειγμα δεν είναι υποχρεωμένο να παράσχει αξιόπιστες πληροφορίες, υποτιμάται η αποτελεσματικότητα της αγοράς ακινήτων, γεγονός που δυσχεραίνει την απόκτηση περιουσίας από τους επιχειρηματίες, την υλοποίηση των ιδεών τους και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Χωρίς καλά ρυθμισμένα συστήματα ανταλλαγής πληροφοριών για πιστώσεις, είναι δύσκολο για τις πιστωτικές αγορές να ευδοκιμήσουν και να γίνουν πιο περιεκτικές. Ένα σωστό φορολογικό σύστημα αποτελεί επίσης κλειδί. Όταν το φορτίο του φόρου είναι βαρύ – κάνοντας δύσκολη τη συμμόρφωση με τις φορολογικές υποχρεώσεις- οι επιχειρήσεις θα έχουν κίνητρο να αποφύγουν την καταβολή όλων των οφειλόμενων φόρων ή να επιλέξουν την παρατυπία, καταστρέφοντας έτσι τη φορολογική βάση (World Bank, 2018).

Τα παραπάνω αναφερόμενα στοιχεία, που αποτελούν αναγκαίες συνθήκες για ένα ευνοϊκό επιχειρηματικό περιβάλλον εξετάζονται από τον δείκτη Επιχειρηματικής Ευκολίας [Easy Doing Business (EDB)] της Παγκόσμιας Τράπεζας (World Bank) ο οποίος αποτελεί κατά τον Besley (2015), προϊόν υψηλής δημόσιας αποδοχής για πληθώρα στελεχών κυβερνήσεων, οργανισμών, ερευνητών.

Η κατάταξη της Ρωσίας σύμφωνα με τον δείκτη Doing Business για το 2018 της World Bank Group είναι ανταγωνιστική και αριθμητικά η απόδοσή της είναι καλύτερη από τον μέσο όρο της περιοχής της Ευρώπης & Κεντρικής Ασίας. Η μονοδιάστατη πορεία της όσο αφορά τα ορυκτά θα εμπλουτιστεί σύμφωνα με την ετήσια έκθεση της New Development Bank, η οποία θα υποστηρίξει κεφαλαιακά ανάπτυξη νέων υποδομών και τομέων της οικονομίας. Άλλωστε στόχο της Ρωσίας αποτελεί σύμφωνα με δηλώσεις του Προέδρου Putin το 2011, η 20 θέση στην κατάταξη του δείκτη EDB της Παγκόσμιας Τράπεζας έως το 2020 (Sterkin et al, 2013).

2.4 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Αναπόφευκτα, οποιαδήποτε συζήτηση για την οικονομική ελευθερία θα επικεντρωθεί στην κρίσιμη σχέση μεταξύ των ατόμων και της κυβέρνησης. Σε γενικές γραμμές, η κρατική δράση ή ο κυβερνητικός έλεγχος που παρεμβαίνει στην ατομική αυτονομία περιορίζει την οικονομική ελευθερία. Ωστόσο, ο στόχος της οικονομικής ελευθερίας δεν είναι απλώς η απουσία

κυβερνητικού εξαναγκασμού ή περιορισμού, αλλά η δημιουργία και διατήρηση αμοιβαίας αίσθησης ελευθερίας για όλους.

Ορισμένες κυβερνητικές ενέργειες είναι απαραίτητες για τους πολίτες ενός έθνους προκειμένου να υπερασπίσουν εαυτούς και να προωθήσουν την ειρηνική εξέλιξη της κοινωνίας των πολιτών, αλλά όταν η κυβερνητική δράση ξεπεράσει το ελάχιστο αναγκαίο επίπεδο, είναι πιθανόν να παραβιάζει την οικονομική ή προσωπική ελευθερία κάποιου. Καθ' όλη την ιστορία, οι κυβερνήσεις επέβαλαν ένα ευρύ φάσμα περιορισμών στην οικονομική δραστηριότητα. Τέτοιες παραβιάσεις, αν και επιβάλλονται ενίοτε στο όνομα της ισότητας ή κάποιου άλλου φαινομενικά ευγενούς κοινωνικού σκοπού, στην πραγματικότητα επιβάλλονται συχνότερα προς όφελος των κοινωνικών ελίτ ή ειδικών συμφερόντων.

Όπως οι Milton και Rose Friedman παρατήρησαν :

«Μια κοινωνία που θέτει την ισότητα - με την έννοια της ισότητας των αποτελεσμάτων - μπροστά στην ελευθερία δεν θα έχει ούτε ισότητα ούτε ελευθερία. Η χρήση βίας για την επίτευξη της ισότητας θα καταστρέψει την ελευθερία και η δύναμη που εισάγεται για καλούς σκοπούς θα καταλήξει στα χέρια ανθρώπων που τη χρησιμοποιούν για να προωθήσουν τα δικά τους συμφέροντα.»

Η υπερβολική διείσδυση της κυβέρνησης σε μεγάλες σφαίρες οικονομικής δραστηριότητας δημιουργεί υψηλό κόστος για την κοινωνία στο σύνολό της. Αντικαθιστώντας τις πολιτικές κρίσεις για εκείνους της αγοράς, η κυβέρνηση απομακρύνει τους επιχειρηματικούς πόρους και την ενέργεια από τις παραγωγικές δραστηριότητες έως την αναζήτηση ενοικίου, την αναζήτηση οικονομικά μη δεδουλευμένων παροχών. Το αποτέλεσμα είναι η χαμηλότερη παραγωγικότητα, η οικονομική στασιμότητα και η φθίνουσα ευημερία (The Library of Economics and Liberty, 2018)

Οι διαδοχικές εκδόσεις του Δείκτη Οικονομικής Ελευθερίας (IEF) που έχουν τεκμηριωθεί από το 1995 δημιουργούν μια σύνδεση θετικού πρόσημου μεταξύ της οικονομικής ελευθερίας και της μακροπρόθεσμης ανάπτυξης η οποία είναι αδιαμφισβήτητη και ισχυρή. Οι χώρες που επιτρέπουν στους πολίτες τους μεγαλύτερη οικονομική ελευθερία επιτυγχάνουν υψηλότερα εισοδήματα και καλύτερες συνθήκες διαβίωσης. Οι άνθρωποι σε οικονομικά ελεύθερες κοινωνίες έχουν μεγαλύτερη διάρκεια ζωής, καλύτερη υγεία και πρόσβαση σε πιο αποτελεσματική εκπαίδευση. Είναι σε θέση να είναι καλύτεροι διαχειριστές του περιβάλλοντος και προωθούν τα σύνορα των ανθρώπινων επιτευγμάτων στην επιστήμη και την τεχνολογία μέσω της μεγαλύτερης καινοτομίας (Heritage Foundation, 2018)

Η οικονομία της Ρωσίας επηρεάζεται από την έλλειψη κράτους δικαίου σε μεγάλο βαθμό σύμφωνα με το Heritage Foundation, και την έκθεση του Index of Economic Freedom για το 2017 στραγγαλίζοντας την ιδιωτική πρωτοβουλία. Μια πρωτοβουλία που θα ενισχύονταν προκαλώντας αντίστοιχη ώθηση στην παραγωγικότητα και την οικονομική ανάπτυξη σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (European Bank for Reconstruction and Development - EBRD) στην ετήσια έκθεσή της με κύρια προϋπόθεση τη μείωση του κράτους στην οικονομία

3. ΣΤΟΙΧΕΙΑ- ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

3.1 ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Τα κύρια στοιχεία που θα χρησιμοποιηθούν στην παρούσα μελέτη για την διασύνδεση της ανάπτυξης με την ανταγωνιστικότητα, το επιχειρηματικό περιβάλλον και την οικονομική ελευθερία, θα είναι κατ' αντιστοιχία :

- Ο Παγκόσμιος Δείκτης Ανταγωνιστικότητας [Global Competitiveness Index (GCI)] του World Economic Forum.
- Ο Δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας [Index of Economic Freedom (IEF)] του Heritage Foundation.
- Ο Δείκτης της Επιχειρηματικής Ευκολίας [Easy Doing Business (EDB)] της World Bank (Παγκόσμιας Τράπεζας).

τα οποία θα πλαισιωθούν και από στοιχεία άλλων συναφών με αυτά δεικτών, εκθέσεων και αναφορών οργανισμών και ιδρυμάτων, των οποίων τα στοιχεία θα λειτουργήσουν επικουρικά στη παρούσα μελέτη.

3.1.1 Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ

Η πορεία της ρωσικής οικονομίας κατά τα έτη 2000-2017 θα μπορούσε να συνοψιστεί ως ακολούθως:

Οι δύο πρώτες θητείες του Προέδρου Πούτιν (1999-2008) ολοκληρώθηκαν σε ένα περιβάλλον ταχείας οικονομικής μεγέθυνσης, που στηρίχθηκε σε μεγάλο βαθμό στις υψηλές τιμές των βασικών προϊόντων (commodities) και συνοδεύτηκε από αξιοσημείωτη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου του πληθυσμού. Η υποτίμηση του Ρουβλίου κατά την χρηματοοικονομική κρίση του 1998 ευλόγησε τους εγχώριους παραγωγούς και η εσωτερική κατανάλωση ενισχύθηκε από τη χορήγηση καταναλωτικών και στεγαστικών δανείων. Στο διάστημα 1999-2007 το ΑΕΠ μεγεθυνόταν με μέσο ρυθμό 6,8% ετησίως, οι πραγματικές επενδύσεις παγίου κεφαλαίου αυξάνονταν κατά 10% και τα πραγματικά εισοδήματα κατά 12% ετησίως. Τη συγκεκριμένη περίοδο η Ρωσία αποπλήρωσε σημαντικό μέρος του εξωτερικού χρέους της και κατόρθωσε να συσσωρεύσει τα τρίτα μεγαλύτερα συναλλαγματικά διαθέσιμα μετά από την Κίνα και την Ιαπωνία. Η εμπιστοσύνη επιχειρήσεων και επενδυτών ενισχύθηκε από παράγοντες όπως τα προαναφερθέντα επιτεύγματα, η άσκηση συνετής μακροοικονομικής πολιτικής και οι προσπάθειες της κυβέρνησης να προωθήσει διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις. Αξιοσημείωτες επιχειρηματικές ευκαιρίες εμφανίστηκαν στους τομείς των τηλεπικοινωνιών, του λιανεμπορίου, των φαρμακευτικών προϊόντων και της ενέργειας.

Η Ρωσία δέχθηκε ισχυρό πλήγμα από τη διεθνή οικονομική κρίση κατά τη διετία 2008-2009. Η πτωτική πορεία των τιμών των βασικών αγαθών, η κατάρρευση των χρηματοοικονομικών αγορών, ο περιορισμός της πρόσβασης σε εξωτερική χρηματοδότηση, η

αύξηση της ανεργίας και η υποχώρηση της εσωτερικής κατανάλωσης κλόνισαν τα θεμέλια της οικονομίας. Το 2009 το ΑΕΠ συρρικνώθηκε κατά 7,9% και η βιομηχανική παραγωγή κατά 10,8%. Μετά από το ξέσπασμα της κρίσης, η κυβέρνηση έλαβε μέτρα θωράκισης της οικονομίας, παρέσχε φορολογικά κίνητρα για την τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας και έδωσε διέξοδο σε μεγάλες επιχειρήσεις που αντιμετώπιζαν δυσχέρειες, έτσι ώστε οι τελευταίες να μη δρομολογήσουν μαζικές απολύσεις. Η Κεντρική Τράπεζα της Ρωσίας προχώρησε σε σταδιακή υποτίμηση του Ρουβλίου, καταφέροντας να μην προκληθεί πανικός και μαζική απόσυρση καταθέσεων. Ορισμένες τράπεζες και εταιρείες παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών πέρασαν στον έλεγχο οργανισμών που ελέγχονταν με τη σειρά τους από το Δημόσιο.

Το 2017, σύμφωνα με τη ρωσική στατιστική υπηρεσία, το ΑΕΠ της χώρας διαμορφώθηκε σε 92 τρις ρούβλια, σημειώνοντας αύξηση 1,5% (έναντι πτώσης 0,2% το 2016), η οποία όμως ήταν μικρότερη των προσδοκιών των οικονομικών αναλυτών, παρά τις υψηλότερες έναντι του 2016 τιμές πετρελαίου (+27%, μέση τιμή ανά βαρέλι τα 53 δολ. έναντι 41,9 δολ. το 2016). Ως αποτέλεσμα εξισορροπήθηκαν μόνο κατά το ήμισυ οι απώλειες λόγω της πτώσης του ΑΕΠ τη διετία 2015-2016. Να σημειωθεί ότι η κυβέρνηση προέβλεπε αύξηση του ΑΕΠ κατά 2,1%.

Αξίζει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με έκθεση του ΔΝΤ, το ποσοστό της μαύρης οικονομίας στη Ρωσία ανέρχεται σε 33,7% του ΑΕΠ (Πρεσβεία της Ελλάδας στη Μόσχα, Doing Business in Russia, 2018).

Πλέον των οικονομικών στοιχείων και των προοπτικών της οικονομίας της Ρωσίας απαιτείται να αναφερθούν τα κάτωθι για την Ρωσία:

- ❖ Ανήκει στην περιοχή της Μαύρης Θάλασσας (BS-10) η οποία αποτελείται από 10 χώρες με βάση όχι μόνο γεωγραφικά κριτήρια (δηλαδή χώρες που συνορεύουν άμεσα με τη Μαύρη Θάλασσα) αλλά και με βάση οικονομικά, ιστορικά, πολιτιστικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά κριτήρια.

- ❖ Ανήκει στην κοινοπολιτεία ανεξάρτητων κρατών CIS-13, έναν περιφερειακό διακυβερνητικό οργανισμό ανάμεσα σε πρώην σοβιετικές δημοκρατίες με σκοπό τη συνεργασία στην πολιτική, στην οικονομία, στο περιβάλλον, σε ανθρωπιστικά θέματα και θέματα πολιτισμού.

- ❖ Ανήκει στους BRIC's (ακρωνύμιο που, προέρχεται από τα αρχικά γράμματα των ονομάτων των χωρών Brazil, Russia, India, China) οι οποίες θεωρούνται ότι βρίσκονται σε παρόμοιο στάδιο οικονομικής ανάπτυξης και χαρακτηρίζονται ως αναδυόμενες οικονομίες.

- ❖ Ανήκει στους G8 [Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ιαπωνία, Ηνωμένο Βασίλειο και ΗΠΑ, Καναδάς και Ρωσία (έγινε μέλος το 1997)], δηλαδή της ομάδας των 8 πιο εκβιομηχανισμένων χωρών.

- ❖ Ανήκει στην Οικονομική Συνεργασία Χωρών της Μαύρης Θάλασσας (BSEC) ένα πολλά υποσχόμενο μοντέλο πολυμερούς, πολιτικής και οικονομικής πρωτοβουλίας με στόχο να καλλιεργήσει την αλληλεπίδραση και την αρμονία μεταξύ των κρατών μελών της, μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης, το 1992.

Όλα τα παραπάνω στοιχεία την καθιστούν τόσο περιφερειακό όσο και παγκόσμιο οικονομικό παράγοντα.

3.1.2 ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ - GLOBAL COMPETITIVENESS INDEX (GCI)

3.1.2.1 Γενικά περί του GCI

Σύμφωνα με το Παγκόσμιο Οικονομικό Forum (World Economic Forum – WEF) η ανταγωνιστικότητα ορίζεται ως το σύνολο των θεσμών, των πολιτικών και των παραγόντων που καθορίζουν το επίπεδο της παραγωγικότητας μίας χώρας. Το επίπεδο της παραγωγικότητας αντίστοιχα καθορίζει το επίπεδο ευημερίας, το οποίο μπορεί να επιτευχθεί από μία οικονομία. Με άλλα λόγια οι περισσότερο ανταγωνιστικές οικονομίες τείνουν να είναι περισσότερο ικανές να παράγουν υψηλότερα επίπεδα εισοδήματος για τους πολίτες τους.

Το επίπεδο της παραγωγικότητας επίσης καθορίζει τα ποσοστά απόδοσης που επιτυγχάνονται από τις επενδύσεις σε μία οικονομία. Επειδή τα ποσοστά απόδοσης των επενδύσεων είναι οι βασικές κινητήριες δυνάμεις των ρυθμών ανάπτυξης της οικονομίας, μία περισσότερο ανταγωνιστική οικονομία είναι εκείνη η οποία θα μεγεθυνθεί ταχύτερα σε μεσομακροπρόθεσμους όρους.

Υψηλή ανταγωνιστικότητα οδηγεί σε υψηλή παραγωγικότητα, η οποία οδηγεί σε υψηλά ποσοστά απόδοσης από επενδύσεις και τελικά σε υψηλή ανάπτυξη.

Υπάρχουν αρκετοί παράγοντες που οδηγούν την παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα. Ο GCI περιλαμβάνει αρκετούς από αυτούς τους παράγοντες, μελετώντας έναν αριθμό από αρκετά διαφορετικά στοιχεία, καθένα από τα οποία μετρά και μία διαφορετική πλευρά της ανταγωνιστικότητας. Τα στοιχεία αυτά είναι ομαδοποιημένα σε 12 πυλώνες οικονομικής ανταγωνιστικότητας. Κάθε στοιχείο αναλύεται σε θεματικές ενότητες, βασισμένες σε μελέτες που διεξάγονται ετησίως.

Οι 12 πυλώνες περιλαμβάνουν μία ποικιλία από μικροοικονομικούς και μακροοικονομικούς παράγοντες, οι οποίοι επηρεάζουν την οικονομική ανταγωνιστικότητα. Οι πυλώνες δεν είναι ανεξάρτητοι και υπάρχει αλληλεπίδραση μεταξύ τους, έτσι ώστε πιθανές αδυναμίες σε μία περιοχή να έχουν αρνητική επίδραση σε άλλες (World Economic Forum, 2017). Οι 12 πυλώνες ταξινομούνται σε 3 υποκατηγορίες όπως παρακάτω:

- Θεσμοί
 - Υποδομές
 - Μακροοικονομικό περιβάλλον
 - Υγεία και βασική εκπαίδευση
- } Βασικές απαιτήσεις.
-
- Υψηλότερη μόρφωση και εκπαίδευση
 - Αποδοτικότητα της αγοράς αγαθών
 - Αποδοτικότητα της αγοράς εργασίας
- } Ενισχυτές αποδοτικότητας

▪ Οικονομική ανάπτυξη της αγοράς	}	Ενισχυτές αποδοτικότητας
▪ Τεχνολογική ετοιμότητα		
▪ Μέγεθος της αγοράς		
▪ Εξειδίκευση εταιρειών	}	Παράγοντες
καινοτομίας και εξειδίκευσης.
▪ Καινοτομία		

Σύμφωνα με την οικονομική θεωρία των σταδίων ανάπτυξης, ο GCI υποθέτει ότι οι οικονομίες του πρώτου σταδίου είναι οικονομίες που στηρίζονται σε παράγοντες και ανταγωνίζονται στηριζόμενες στις αποδόσεις των παραγόντων τους. Οι παράγοντες αυτοί είναι κυρίως η εργασία χαμηλής εξειδίκευσης και οι φυσικοί πόροι. Οι εταιρείες ανταγωνίζονται στη βάση των τιμών και πωλούν βασικά προϊόντα, με τη χαμηλή παραγωγικότητά τους να αντανakλάται στους χαμηλούς μισθούς. Στο στάδιο αυτό η παραγωγικότητα καθοδηγείται από τους πυλώνες 1 έως 4.

Καθώς μία χώρα γίνεται περισσότερο ανταγωνιστική, η παραγωγικότητα και οι μισθοί θα αυξηθούν, προωθώντας την ανάπτυξη. Οι χώρες τότε θα μετακινηθούν στο στάδιο της ανάπτυξης που καθοδηγείται από την αποτελεσματικότητα (δεύτερο στάδιο), ενώ θα πρέπει να αναπτύξουν περισσότερο αποτελεσματικές διαδικασίες παραγωγής και να βελτιώσουν την ποιότητα των προϊόντων. Στο στάδιο αυτό η ανταγωνιστικότητα καθοδηγείται από τους πυλώνες 5 έως 10.

Τελικά, καθώς οι χώρες μετακινούνται στο στάδιο που καθοδηγείται από την καινοτομία (τρίτο στάδιο), οι μισθοί θα έχουν αυξηθεί τόσο πολύ, που οι χώρες αυτές θα μπορούν να διατηρήσουν αυτούς τους υψηλούς μισθούς και τα αντίστοιχα επίπεδα διαβίωσης, μόνο αν οι επιχειρήσεις τους είναι ικανές να ανταγωνιστούν με νέα και / ή μοναδικά προϊόντα, υπηρεσίες, μοντέλα και διαδικασίες. Στο στάδιο αυτό η ανταγωνιστικότητα καθοδηγείται από τους πυλώνες 11 και 12.

Ο GCI λαμβάνει υπόψη του τα στάδια ανάπτυξης, αποδίδοντας μεγαλύτερο σχετικό βάρος σε εκείνους τους πυλώνες που συσχετίζονται περισσότερο με μία οικονομία, δεδομένου του σταδίου ανάπτυξης στο οποίο ανήκει.

Δύο είναι τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται για την κατάταξη των χωρών στα στάδια ανάπτυξης:

α. Το 1^ο κριτήριο είναι το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε συναλλαγματικές ισοτιμίες της αγοράς.

β. Το 2^ο κριτήριο χρησιμοποιείται για τις χώρες που είναι πλούσιες, αλλά στις οποίες η ευημερία βασίζεται στην εξόρυξη πόρων. Αυτό μετράται σύμφωνα με το μερίδιο των εξαγωγών που καταλαμβάνουν τα ορυκτά αγαθά σε σχέση με τις συνολικές εξαγωγές και καθορίζει ότι χώρες που εξαγουν περισσότερο από 70% ορυκτά αγαθά (η μέτρηση αναφέρεται σε ένα Μ.Ο 5ετίας) ανήκουν στο πρώτο στάδιο ανάπτυξης.

Οποιαδήποτε χώρα βρίσκεται μεταξύ των σταδίων ανάπτυξης θεωρείται ότι είναι «σε μετάβαση». Η Ρωσία αποτελεί μια οικονομία σε μετάβαση από το 2^ο στο 3^ο στάδιο της

καινοτομίας και ως έτσι αξιολογείται από το Heritage Foundation. Για τις χώρες αυτές τα βάρη αλλάζουν ομαλά καθώς αναπτύσσονται, αντανακλώντας την ομαλή μετάβαση από το ένα στάδιο ανάπτυξης στο άλλο. Αυτό επιτρέπει στο δείκτη να δώσει σταδιακά μεγαλύτερη βαρύτητα σε εκείνες τις περιοχές, οι οποίες γίνονται περισσότερο σημαντικές για την ανταγωνιστικότητα μίας χώρας καθώς αυτή αναπτύσσεται, εξασφαλίζοντας ότι ο GCI μπορεί να «τιμωρήσει» σταδιακά τις χώρες εκείνες που δεν προετοιμάζονται για το επόμενο στάδιο.

Για την εκτίμηση της συνολικής βαθμολογίας του GCI για κάθε οικονομία, αρχικά, οι χώρες ταξινομούνται σύμφωνα με το στάδιο οικονομική ανάπτυξης. Στη συνέχεια η βαθμολογία κάθε πυλώνα προσαρμόζεται σύμφωνα με τα βάρη που αποδίδονται σε κάθε στάδιο οικονομικής ανάπτυξης. Κάθε χώρα παίρνει μία βαθμολογία σε κάθε πυλώνα με μία κλίμακα από το 1 (ελάχιστο) έως το 7 (μέγιστο). Το 1,00 καταδεικνύει τη χειρότερη επίδοση και το 7,00 την καλύτερη. Η συνολική βαθμολογία του GCI για κάθε χώρα υπολογίζεται ως ο Μ.Ο των βαθμολογιών των 12 πυλώνων. Αυτή η συνολική βαθμολογία αντανακλά τη συνολική επίδοση της οικονομίας σε όρους ανταγωνιστικότητας. Μία βαθμολογία GCI κοντά στο 7 σημαίνει υψηλή ανταγωνιστικότητα, ενώ μία βαθμολογία GCI κοντά στο 1 σημαίνει χαμηλή ανταγωνιστικότητα. (World Economic Forum, 2017).

3.1.2.2 Οι 12 πυλώνες του GCI

1^{ος} Πυλώνας : Θεσμοί (Institutions)

Το θεσμικό περιβάλλον μιας χώρας εξαρτάται από την αποτελεσματικότητα και τη συμπεριφορά τόσο των δημόσιων όσο και των ιδιωτικών φορέων. Το νομικό και διοικητικό πλαίσιο εντός του οποίου αλληλεπιδρούν τα άτομα, οι επιχειρήσεις και οι κυβερνήσεις καθορίζει την ποιότητα των δημόσιων θεσμών μιας χώρας και έχει ισχυρό αντίκτυπο στην ανταγωνιστικότητα και την ανάπτυξη της. Επηρεάζει τις επενδυτικές αποφάσεις και την οργάνωση της παραγωγής και διαδραματίζει βασικό ρόλο στους τρόπους με τους οποίους οι κοινωνίες διανέμουν τα οφέλη και επιβαρύνονται με το κόστος των αναπτυξιακών στρατηγικών και πολιτικών. Τα καλά ιδιωτικά ιδρύματα είναι επίσης σημαντικά για την υγιή και αειφόρο ανάπτυξη μιας οικονομίας. Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση 2007-08, μαζί με πολλά εταιρικά σκάνδαλα, έδειξε τη σημασία των προτύπων λογιστικής και αναφοράς και της διαφάνειας για την πρόληψη της απάτης και της κακοδιαχείρισης, τη διασφάλιση της χρηστής διακυβέρνησης και τη διατήρηση της εμπιστοσύνης των επενδυτών και των καταναλωτών (WEF, The Global Competitiveness Report 2017–2018).

2^{ος} Πυλώνας : Υποδομές (Infrastructure)

Η εκτεταμένη και αποδοτική υποδομή είναι ζωτικής σημασίας για την εξασφάλιση της αποτελεσματικής λειτουργίας της οικονομίας. Οι αποτελεσματικοί τρόποι μεταφοράς, συμπεριλαμβανομένων των δρόμων υψηλής ποιότητας, των σιδηροδρόμων, των λιμένων και των αεροπορικών μεταφορών, επιτρέπουν στους επιχειρηματίες να εμπορευθούν τα

προϊόντα και τις υπηρεσίες τους με ασφαλή και έγκαιρο τρόπο και να διευκολύνουν την τοποθέτηση των εργαζομένων στις καταλληλότερες θέσεις εργασίας. Οι οικονομίες εξαρτώνται επίσης από την παροχή ηλεκτρικού ρεύματος χωρίς διακοπές και ελλείψεις, έτσι ώστε οι επιχειρήσεις και τα εργοστάσια να μπορούν να λειτουργούν απρόσκοπτα. Τέλος, ένα σταθερό και εκτεταμένο τηλεπικοινωνιακό δίκτυο επιτρέπει μια ταχεία και ελεύθερη ροή πληροφοριών, η οποία αυξάνει τη συνολική οικονομική αποτελεσματικότητα βοηθώντας τις επιχειρήσεις να επικοινωνούν και οι αποφάσεις λαμβάνονται από οικονομικούς φορείς λαμβάνοντας υπόψη όλες τις διαθέσιμες σχετικές πληροφορίες (WEF, The Global Competitiveness Report 2017–2018).

3^{ος} Πυλώνας : Μακροοικονομικό Περιβάλλον (Macroeconomic environment)

Η σταθερότητα του μακροοικονομικού περιβάλλοντος είναι σημαντική για τις επιχειρήσεις και επομένως είναι σημαντική για τη συνολική ανταγωνιστικότητα μιας χώρας. Αν και είναι αλήθεια ότι η μακροοικονομική σταθερότητα από μόνη της δεν μπορεί να αυξήσει την παραγωγικότητα ενός έθνους, αναγνωρίζεται επίσης ότι η μακροοικονομική αταξία βλάπτει την οικονομία, όπως είδαμε τα τελευταία χρόνια, εμφανώς στο ευρωπαϊκό πλαίσιο. Η κυβέρνηση δεν μπορεί να προσφέρει αποτελεσματικές υπηρεσίες εάν πρέπει να καταβάλει υψηλό επιτόκιο για τα χρέη της. Τα τρέχοντα δημοσιονομικά ελλείμματα περιορίζουν τη μελλοντική ικανότητα της κυβέρνησης να αντιδρά σε επιχειρηματικούς κύκλους. Οι επιχειρήσεις δεν μπορούν να λειτουργήσουν αποτελεσματικά όταν οι ρυθμοί πληθωρισμού είναι εκτός λειτουργίας. Εν ολίγοις, η οικονομία δεν μπορεί να αναπτυχθεί με βιώσιμο τρόπο εκτός εάν το μακροοικονομικό περιβάλλον είναι σταθερό (The Global Competitiveness Report 2017–2018).

4^{ος} Πυλώνας : Υγεία και Βασική Εκπαίδευση (health and basic education)

Ένα υγιές εργατικό δυναμικό είναι ζωτικής σημασίας για την ανταγωνιστικότητα και την παραγωγικότητα μιας χώρας. Οι εργαζόμενοι που δεν είναι υγιείς μπορούν να λειτουργήσουν με το πλείστο των δυνατοτήτων τους και θα είναι λιγότερο παραγωγικοί. Η κακή υγεία οδηγεί σε σημαντικό κόστος για τις επιχειρήσεις, καθώς οι άρρωστοι εργαζόμενοι συχνά απουσιάζουν ή λειτουργούν σε χαμηλότερα επίπεδα απόδοσης. Οι επενδύσεις στην παροχή υπηρεσιών υγείας είναι επομένως κρίσιμες για σαφείς οικονομικούς και ηθικούς λόγους. Εκτός από την υγεία, ο πυλώνας αυτός λαμβάνει υπόψη την ποσότητα και την ποιότητα της βασικής εκπαίδευσης που λαμβάνει ο πληθυσμός, ο οποίος είναι θεμελιώδης στη σημερινή οικονομία. Η βασική εκπαίδευση αυξάνει την αποτελεσματικότητα κάθε μεμονωμένου εργαζομένου (WEF, The Global Competitiveness Report 2017–2018).

5^{ος} Πυλώνας: Υψηλότερη μόρφωση και εκπαίδευση (Higher education and training)

Η ποιοτική τριτοβάθμια εκπαίδευση και κατάρτιση είναι ζωτικής σημασίας για τις οικονομίες που επιθυμούν να ανεβάσουν την αλυσίδα αξίας πέρα από τις απλές

παραγωγικές διαδικασίες και προϊόντα. Ειδικότερα, η σημερινή παγκοσμιοποιημένη οικονομία απαιτεί από τις χώρες να καλλιεργούν ομάδες καλά μορφωμένων εργαζομένων που είναι σε θέση να εκτελούν πολύπλοκα καθήκοντα και να προσαρμόζονται γρήγορα στο μεταβαλλόμενο περιβάλλον και στις εξελισσόμενες ανάγκες του παραγωγικού συστήματος. Αυτός ο πυλώνας μετρά τα ποσοστά δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εγγραφής καθώς και την ποιότητα της εκπαίδευσης που αξιολογείται από τους ηγέτες των επιχειρήσεων. Η έκταση της κατάρτισης του προσωπικού λαμβάνεται επίσης υπόψη, λόγω της σπουδαιότητας της συνεχούς επαγγελματικής κατάρτισης στο χώρο εργασίας, η οποία παραμελείται σε πολλές οικονομίες, για τη διασφάλιση της συνεχούς αναβάθμισης των δεξιοτήτων των εργαζομένων τους (WEF, The Global Competitiveness Report 2017–2018).

6^{ος} Πυλώνας : Αποδοτικότητα Αγοράς Αγαθών (Goods market efficiency)

Οι χώρες με αποτελεσματικές αγορές αγαθών είναι σε θέση να παράγουν το σωστό μείγμα προϊόντων και υπηρεσιών, δεδομένων των ιδιαίτερων συνθηκών προσφοράς και ζήτησης τους, καθώς και να διασφαλίσουν ότι τα εμπορεύματα αυτά μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο αποτελεσματικής διαπραγμάτευσης στην οικονομία. Ο υγιής ανταγωνισμός στην αγορά, τόσο εγχώριος όσο και ξένος, είναι σημαντικός παράγοντας για την αποτελεσματικότητα της αγοράς και ως εκ τούτου, για την παραγωγικότητα των επιχειρήσεων, εξασφαλίζοντας ότι οι πιο αποδοτικές επιχειρήσεις που παράγουν προϊόντα που απαιτούνται από την αγορά είναι εκείνες που ευδοκιμούν. Η αποτελεσματικότητα της αγοράς εξαρτάται επίσης από τις συνθήκες της ζήτησης όπως ο προσανατολισμός των πελατών και η πολυπλοκότητα του αγοραστή. Για πολιτιστικούς ή ιστορικούς λόγους, οι πελάτες ενδέχεται να είναι πιο απαιτητικοί σε ορισμένες χώρες από ό, τι σε άλλες. Αυτό μπορεί να δημιουργήσει ένα σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, καθώς αναγκάζει τις εταιρείες να είναι πιο καινοτόμες και προσανατολισμένες στον πελάτη και, συνεπώς, επιβάλλει την πειθαρχία που απαιτείται για την επίτευξη αποτελεσματικότητας στην αγορά (WEF, The Global Competitiveness Report 2017–2018).

7^{ος} Πυλώνας : Αποδοτικότητα Αγοράς Εργασίας (Labor market efficiency)

Η αποτελεσματικότητα και η ευελιξία της αγοράς εργασίας είναι καθοριστικής σημασίας για την εξασφάλιση ότι οι εργαζόμενοι θα διατεθούν στην ορθότερη θέση ώστε να επιτευχθεί η δυνατόν αποδοτικότερη χρήση τους στην οικονομία και θα τους παράσχουν κίνητρα για να καταβάλουν τις καλύτερες προσπάθειές τους στον εργασιακό τους χώρο. Επομένως, οι αγορές εργασίας πρέπει να έχουν την ευελιξία να μεταφέρουν τους εργαζομένους από μια οικονομική δραστηριότητα στην άλλη γρήγορα και με χαμηλό κόστος και να επιτρέπουν τις διακυμάνσεις των μισθών χωρίς μεγάλη κοινωνική αναστάτωση. Οι αποδοτικές αγορές εργασίας πρέπει επίσης να εξασφαλίζουν σαφή ισχυρά κίνητρα για τους εργαζομένους και να προάγουν την αξιοκρατία στο χώρο εργασίας και πρέπει να παρέχουν ισότητα στο επιχειρηματικό περιβάλλον μεταξύ γυναικών και ανδρών. Από κοινού, αυτοί οι παράγοντες έχουν θετικό αντίκτυπο στην απόδοση των εργαζομένων και στην ελκυστικότητα της χώρας για προσωπικό με

ιδιαίτερες δεξιότητες - εξειδίκευση, δύο πτυχές της αγοράς εργασίας που γίνονται όλο και πιο σημαντικές λόγω του ελλείμματος τους στον ορίζοντα της αγοράς εργασίας (WEF, The Global Competitiveness Report 2017–2018).

8^{ος} Πυλώνας : Οικονομική Ανάπτυξη της Αγοράς (Financial market development)

Ένας αποτελεσματικός χρηματοπιστωτικός τομέας κατανέμει τους πόρους που εξοικονομούνται από τον πληθυσμό ενός έθνους, καθώς και εκείνους που εισέρχονται στην οικονομία από το εξωτερικό, στα επιχειρηματικά ή επενδυτικά σχέδια με το υψηλότερο αναμενόμενο ρυθμό απόδοσης και όχι στα αντίστοιχα που συνδέονται με πολιτικά συμφέροντα. Οι επιχειρηματικές επενδύσεις είναι κρίσιμες για την παραγωγικότητα. Συνεπώς, οι οικονομίες απαιτούν εξελιγμένες χρηματοπιστωτικές αγορές που μπορούν να διαθέσουν κεφάλαιο για επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα από πηγές όπως δάνεια από έναν υγιή τραπεζικό τομέα, καλά ρυθμισμένα χρηματιστήρια αξιών, επιχειρηματικά κεφάλαια και άλλα χρηματοπιστωτικά προϊόντα. Προκειμένου να εκπληρώσει όλες αυτές τις λειτουργίες, ο τραπεζικός τομέας πρέπει να είναι αξιόπιστος. Η πρόσφατη (2008-2009) ασάφεια και έλλειψη έλεγχου των χρηματοπιστωτικών αγορών δημιουργεί την αναγκαιότητα για κατάλληλη ρύθμιση τους για την προστασία των επενδυτών και άλλων παραγόντων της οικονομίας γενικότερα (WEF, The Global Competitiveness Report 2017–2018).

9^{ος} Πυλώνας : Τεχνολογική Ετοιμότητα (Technological readiness)

Ο πυλώνας της τεχνολογικής ετοιμότητας μετρά την ευελιξία με την οποία μια οικονομία υιοθετεί τις υπάρχουσες τεχνολογίες για τη βελτίωση της παραγωγικότητας των βιομηχανιών της, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην ικανότητά της να αξιοποιεί πλήρως τις τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας στις καθημερινές δραστηριότητες και στις παραγωγικές διαδικασίες προς όφελος της ανταγωνιστικότητας. Το αν η χρησιμοποιούμενη τεχνολογία έχει αναπτυχθεί ή δεν έχει αναπτυχθεί εντός των εθνικών συνόρων δεν ασκεί επιρροή στην ικανότητά της να αυξάνει την παραγωγικότητα. Το κεντρικό σημείο είναι ότι οι επιχειρήσεις που λειτουργούν στη χώρα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε προηγμένα προϊόντα και σχέδια και την ικανότητα απορρόφησης και χρήσης τους. Μεταξύ των κύριων πηγών ξένων τεχνολογιών, οι ξένες άμεσες επενδύσεις (ΑΞΕ) διαδραματίζουν συχνά σημαντικό ρόλο, ιδίως για τις χώρες που βρίσκονται σε λιγότερο προχωρημένο στάδιο τεχνολογικής ανάπτυξης (WEF, The Global Competitiveness Report 2017–2018).

10^{ος} Πυλώνας : Μέγεθος της Αγοράς (Market size)

Το μέγεθος της αγοράς επηρεάζει την παραγωγικότητα, δεδομένου ότι οι μεγάλες αγορές επιτρέπουν στις επιχειρήσεις να εκμεταλλεύονται οικονομίες κλίμακας. Παραδοσιακά, οι αγορές που διατίθενται στις επιχειρήσεις είχαν περιοριστεί στα εθνικά σύνορα.

Στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, οι διεθνείς αγορές έχουν καταστεί υποκατάστατο των εγχώριων αγορών, ειδικά για τις μικρές χώρες. Έτσι, οι εξαγωγές μπορούν να θεωρηθούν ως υποκατάστατο της εγχώριας ζήτησης για τον καθορισμό του μεγέθους της αγοράς για τις επιχειρήσεις μιας χώρας. Συμπεριλαμβάνοντας τόσο τις εγχώριες όσο και τις ξένες αγορές στο μέτρο του μεγέθους της αγοράς, δίνουμε πίστωση σε οικονομίες με βάση τις εξαγωγές και σε γεωγραφικές περιοχές (όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση) που είναι χωρισμένες σε πολλές χώρες αλλά διαθέτουν ενιαία κοινή αγορά (WEF, The Global Competitiveness Report 2017–2018).

11^{ος} Πυλώνας : Εξειδίκευση Εταιριών (Market sophistication)

Η εξειδίκευση των εταιριών συμβάλει σε υψηλότερη απόδοση στην παράγωγη των προϊόντων και υπηρεσιών. Αυτό με την σειρά του οδηγεί σε αύξηση παραγωγικότητας και κατ' επέκταση στην εθνική ανταγωνιστικότητα.

Η εταιρική εξειδίκευση αφορά στην ποιότητα των δικτύων των επιχειρήσεων συνολικά μιας χώρας, καθώς επίσης και στη ποιότητα της λειτουργίας και της στρατηγικής της κάθε εταιρίας αυτόνομα. Αυτό αποτελεί έναν σημαντικό παράγοντα για τις οικονομίες σε προηγμένο στάδιο ανάπτυξης μια που οι βασικές πηγές αύξησης της παραγωγικότητας έχουν εξαντληθεί σε ένα μεγάλο βαθμό. (The Global Competitiveness Report 2017–2018)

Ο συγκεκριμένος πυλώνας μετρά την ποιότητα των δικτύων μιας χώρας καθώς και την υποστήριξη που παρέχει στις εταιρίες, όπως μετριούνται από την ποσότητα και ποιότητα των τοπικών προμηθευτών και του βαθμού της μεταξύ τους αλληλεπίδρασης (WEF, The Global Competitiveness Report 2017–2018).

12^{ος} Πυλώνας : Καινοτομία (Innovation)

Παρόλο που ουσιαστικά κέρδη μπορούν να αποκτηθούν μέσω της βελτίωσης των θεσμών, των έργων υποδομής, της μείωσης της μακροοικονομικής αστάθειας ή της αύξησης του ανθρώπινου δυναμικού, όλοι οι παραπάνω παράγοντες τελικά δείχνουν μειούμενη απόδοση. Η τεχνολογική καινοτομία είναι αυτή που μπορεί να επαυξήσει το επίπεδο ζωής.

Τα λιγότερο ανεπτυγμένα κράτη μπορούν να βελτιώσουν την παραγωγικότητα τους υιοθετώντας υπάρχουσες τεχνολογίες ή μέσω βελτιώσεων με σκοπό την επαύξηση της παραγωγικότητας σε άλλους τομείς, αλλά για τα κράτη τα οποία βρίσκονται στο στάδιο της καινοτομίας της ανάπτυξης κάτι τέτοιο δεν καθίσταται πλέον δυνατό να οδηγήσει σε αύξηση της παράγωγης.

Οι εταιρίες σε κράτη που βρίσκονται στο στάδιο της καινοτομίας πρέπει να σχεδιάσουν και να αναπτύξουν τελευταίας τεχνολογίας προϊόντα και διαδικασίες ώστε να παραμείνουν ανταγωνιστικά. Αυτό απαιτεί ένα περιβάλλον που να συντελεί στην καινοτόμο δραστηριότητα υποστηριζόμενο από τον δημόσιο και ιδιωτικό φορέα. Πιο συγκεκριμένα, σημαίνει επένδυση στην έρευνα από τον ιδιωτικό φορέα, υψηλής ποιότητας ερευνητικά κέντρα,

συνεργασία στην έρευνα μεταξύ πανεπιστημίων και βιομηχανίας και προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας (WEF, The Global Competitiveness Report 2017–2018).

3.1.3 ΔΕΙΚΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ - INDEX OF ECONOMIC FREEDOM (IEF)

3.1.3.1 Γενικά περί του EFI

Ορίζοντας την οικονομική ελευθερία αυτή θα έπρεπε να περιλαμβάνει όλες τις ελευθερίες και τα δικαιώματα στη παράγωγη, διανομή ή κατανάλωση των αγαθών και υπηρεσιών. Η υψηλότερη μορφή οικονομικής ελευθερίας θα πρέπει να παρέχει απόλυτο δικαίωμα στην κατοχή ιδιοκτησίας, στην ελευθερία κίνησης των εργατών, του κεφαλαίου και των αγαθών.

Σύμφωνα με τον Heritage Foundation, οικονομική ελευθερία είναι «το θεμελιώδες δικαίωμα κάθε ανθρώπου να ελέγχει τη δική του εργασία και ιδιοκτησία. Σε μια οικονομικά ελεύθερη κοινωνία, τα άτομα είναι ελεύθερα να εργάζονται, να παράγουν, να καταναλώνουν και να επενδύουν με όποιο τρόπο επιθυμούν. Σε οικονομικά ελεύθερες κοινωνίες, οι κυβερνήσεις επιτρέπουν την ελεύθερη κίνηση της εργασίας, του κεφαλαίου και των αγαθών, και απέχουν από τον εξαναγκασμό ή τον περιορισμό της ελευθερίας πέρα από τον βαθμό που είναι απαραίτητο για την προστασία και τη διατήρηση της ίδιας της ελευθερίας».

Ο Δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας (IEF) μελετά την οικονομική ελευθερία κάτω από το πρίσμα δώδεκα διαφορετικών προοπτικών τους λεγόμενους πυλώνες (pillars). Ορισμένοι από τους πυλώνες είναι από τη φύση τους εξωστρεφής μετρώντας την έκταση του ανοίγματος μιας οικονομίας στις παγκόσμιες επενδύσεις ή το παγκόσμιο εμπόριο, ενώ οι περισσότεροι είναι εσωστρεφής μετρώντας την ελευθερία των ατόμων να κάνουν χρήση της εργασίας ή των οικονομικών τους χωρίς περιορισμούς και κρατική παρέμβαση. Οι βαθμολογίες των πυλώνων μετράνε ισόποσα στην τελική βαθμολογία και ομαδοποιούνται σε τέσσερις κατηγορίες κλειδιά, όπως παρακάτω (Heritage Foundation, 2017):

▪ Δικαίωμα ιδιοκτησίας	}	Κανόνες Δικαίου
▪ Δικαστική απόδοση		
▪ Κρατική ακεραιότητα		
▪ Φορολογικά βάρη	}	Κρατικό Μέγεθος
▪ Κρατικές Δαπάνες		
▪ Οικονομική υγεία		
▪ Εταιρική ελευθερία	}	Απόδοση
▪ Ελευθερία στην εργασία		
▪ Νομισματική ελευθερία		
▪ Αγορά εμπορίου	}	Άνοιγμα Αγοράς
▪ Ελευθερία επενδύσεων		
▪ Οικονομική ελευθερία		

3.1.3.2 Οι 12 πυλώνες του EFI

1^{ος} Πυλώνας : Δικαίωμα Ιδιοκτησίας (Property rights)

Σε μια οικονομία της αγοράς, η ικανότητα συσσώρευσης της ιδιωτικής περιουσίας και του πλούτου είναι μια κεντρική κινητήρια δύναμη για τους εργαζόμενους και τους επενδυτές. Η αναγνώριση των δικαιωμάτων ιδιωτικής ιδιοκτησίας και η ύπαρξη αποτελεσματικού κράτους δικαίου για την προστασία τους αποτελούν ζωτικά στοιχεία μιας πλήρως λειτουργούσας οικονομίας της αγοράς. Τα ασφαλή δικαιώματα ιδιοκτησίας δίνουν στους πολίτες την εμπιστοσύνη να αναλαμβάνουν επιχειρηματική δραστηριότητα, να εξοικονομούν εισόδημα και να κάνουν μακροπρόθεσμα σχέδια επειδή γνωρίζουν ότι τα εισοδήματα, οι αποταμιεύσεις και τα περιουσιακά τους στοιχεία (τόσο τα πραγματικά όσο και τα πνευματικά) είναι ασφαλή από άδικη απαλλοτρίωση ή κλοπή.

Τα δικαιώματα ιδιοκτησίας αποτελούν πρωταρχικό παράγοντα στη συσσώρευση κεφαλαίου για παραγωγή και επενδύσεις. Ο ασφαλής τίτλος είναι το κλειδί για την απελευθέρωση του πλούτου που ενσωματώνεται στην ακίνητη περιουσία, καθιστώντας διαθέσιμους φυσικούς πόρους για οικονομική χρήση και παρέχοντας ασφάλεια για τη χρηματοδότηση επενδύσεων. Βασική πτυχή της προστασίας των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας είναι η επιβολή των συμβάσεων. Η εθελοντική ανάληψη συμβατικών υποχρεώσεων αποτελεί τη βάση του συστήματος της αγοράς και της βάσης της οικονομικής εξειδίκευσης, των κερδών από τις εμπορικές συναλλαγές και του εμπορίου μεταξύ των εθνών. Η αμερόληπτη κυβερνητική επιβολή ιδιωτικών συμβάσεων είναι απαραίτητη για τη διασφάλιση της ισότητας και της ακεραιότητας στην αγορά (Heritage Foundation, Index of Economic Freedom 2017).

2^{ος} Πυλώνας : Δικαστική Απόδοση (Judicial effectiveness)

3^{ος} Πυλώνας : Κρατική Ακεραιότητα (Government integrity)

Οι δυο αυτοί πυλώνες στην ουσία αντικατοπτρίζουν τον βαθμό της διαφθοράς, η οποία διαβρώνει την οικονομική ελευθερία μέσα από την ανασφάλεια και την αβεβαιότητα που δημιουργεί στις οικονομικές σχέσεις.

Στον τομέα της κυβέρνησης μπορεί να οριστεί ως η αποτυχία δημιουργίας ενός ακέρατου συστήματος, μια στρέβλωση που βοηθά τα άτομα να κερδίζουν εις βάρος του συνόλου. Η πολιτική διαφθορά εκδηλώνεται με πολλές μορφές όπως δωροδοκία, εκβιασμό, νεποτισμό, πελατειακές σχέσεις, υπεξαίρεση και συνηθέστερα ως κατάχρηση όπου δημόσιοι λειτουργοί κλέβουν ή κερδοσκοπούν εις βάρος του δημόσιου κεφαλαίου (Heritage Foundation, Index of Economic Freedom 2017). Για παράδειγμα ένα κράτος που εκτελεί παρεμβατική πολιτική και παρουσιάζει αυστηρούς νόμους ενάντια στα εισαγόμενα προϊόντα προς ενίσχυση των εγχώριων, δημιουργεί τα κίνητρα για την εμφάνιση λαθρεμπορίου και μαύρης αγοράς για τα περιορισμένα από την κρατική πολιτική προϊόντα.

Για τον συγκεκριμένο πυλώνα οι μετρήσεις αντλούνται από τον δείκτη CPI (Corruption Perception Index) της Διεθνούς Διαφάνειας (Transparency International).

4^{ος} Πυλώνας : Φορολογικά Βάρη (Tax burden)

Όλες οι κυβερνήσεις επιβάλλουν φορολογικές επιβαρύνσεις στην οικονομική δραστηριότητα μέσω της φορολόγησης και του δανεισμού. Οι κυβερνήσεις που επιτρέπουν σε άτομα και επιχειρήσεις να διατηρούν και να διαχειρίζονται ένα μεγαλύτερο μερίδιο του εισοδήματός και του πλούτου τους προς όφελός τους, μεγιστοποιούν την οικονομική τους ελευθερία.

Όσο υψηλότερο είναι το μερίδιο της κυβέρνησης στο εισόδημα ή τον πλούτο, τόσο χαμηλότερη είναι η ανταμοιβή του ατόμου για την οικονομική δραστηριότητα και τόσο χαμηλότερο είναι το κίνητρο για ανάληψη εργασίας. Οι υψηλότεροι φορολογικοί συντελεστές μειώνουν την ικανότητα των ατόμων και των επιχειρήσεων να επιτύχουν τους στόχους τους στην αγορά και έτσι να μειώσουν το επίπεδο της συνολικής δραστηριότητας του ιδιωτικού τομέα.

Οι ατομικοί και εταιρικοί φόροι εισοδήματος αποτελούν έναν σημαντικό και άμεσο περιορισμό στην οικονομική ελευθερία ενός ατόμου και αποκαλύπτονται ως τέτοιοι στον Δείκτη. Αυτοί από μόνοι τους δεν είναι ένα ολοκληρωμένο μέτρο της φορολογικής επιβάρυνσης. Οι κυβερνήσεις επιβάλλουν πολλούς άλλους έμμεσους φόρους, συμπεριλαμβανομένης της μισθοδοσίας, των πωλήσεων και των ειδικών φόρων κατανάλωσης, καθώς και των δασμών και των φόρων προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ). Στον Δείκτη Οικονομικής Ελευθερίας, το βάρος των φόρων αυτών καταγράφεται με τη μέτρηση της συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης από όλες τις μορφές φορολογίας ως ποσοστό του συνολικού ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ) (Heritage Foundation, Index of Economic Freedom 2017).

5^{ος} Πυλώνας : Δημόσιες Δαπάνες (Government spending)

Το κόστος, το μέγεθος και η διεύθυνση της κυβέρνησης που συγκεντρώνονται είναι ένα κεντρικό ζήτημα οικονομικής ελευθερίας που μετράται στον Δείκτη με διάφορους τρόπους (βλ. Π.χ. Φορολογική επιβάρυνση και Κανονιστική Απόδοση). Οι κυβερνητικές δαπάνες έχουν πολλές μορφές, οι οποίες δεν είναι εξίσου επιζήμιες για την οικονομική ελευθερία. Ορισμένες κυβερνητικές δαπάνες όπως για παράδειγμα για την παροχή έργων υποδομών, την έρευνα των ταμείων ή τη βελτίωση του ανθρώπινου κεφαλαίου, μπορούν να θεωρηθούν ως επενδύσεις. Η κυβέρνηση δαπανά επίσης για δημόσια αγαθά, τα οφέλη των οποίων συσσωρεύονται ευρέως στην κοινωνία με τρόπους που οι αγορές δεν μπορούν να τιμολογήσουν κατάλληλα.

Ωστόσο, όλες οι κρατικές δαπάνες πρέπει τελικά να χρηματοδοτηθούν με υψηλότερη φορολογία και να συνεπάγονται κόστος ευκαιρίας. Το κόστος αυτό είναι η αξία της κατανάλωσης ή της επένδυσης που θα προέκυπταν αν οι πόροι που είχαν αναληφθεί στον ιδιωτικό τομέα.

Οι υπερβολικές κυβερνητικές δαπάνες διατρέχουν μεγάλο κίνδυνο να σβήσουν την ιδιωτική οικονομική δραστηριότητα. Ακόμη και αν μια οικονομία επιτύχει ταχύτερη

ανάπτυξη μέσω περισσότερων κυβερνητικών δαπανών, η οικονομική αυτή διεύρυνση τείνει να είναι μόνο προσωρινή, προκαλώντας στρέβλωση της κατανομής των πόρων της αγοράς και των κινήτρων ιδιωτικών επενδύσεων. Ακόμη χειρότερα, η απομάκρυνση της κυβέρνησης από την πειθαρχία της αγοράς οδηγεί συχνά σε γραφειοκρατία, χαμηλότερη παραγωγικότητα, αναποτελεσματικότητα και αυξανόμενο δημόσιο χρέος που επιβάλλει ακόμη μεγαλύτερο βάρος στις μελλοντικές γενιές

Ο πυλώνας αυτός λαμβάνει υπόψη του το επίπεδο των δημοσίων δαπανών ως ποσοστό του ΑΕΠ. Οι δημόσιες δαπάνες, συμπεριλαμβανομένης της κατανάλωσης και των μεταβιβάσεων, καλύπτουν το σύνολο της βαθμολογίας. Δεν υπάρχει βέλτιστο επίπεδο στην πραγματοποίηση δημοσίων δαπανών. Ωστόσο, υπερβολικές δημόσιες δαπάνες που προκαλούν χρόνια ελλείμματα στον προϋπολογισμό και η συσσώρευση του δημόσιου χρέους αποτελούν την κυριότερη οπισθέλκουσα του οικονομικού δυναμισμού (Heritage Foundation, Index of Economic Freedom 2017).

6^{ος} Πυλώνας : Δημοσιονομική Υγεία (Fiscal health)

Ο προϋπολογισμός της κυβέρνησης είναι ένας από τους σαφέστερους δείκτες της έκτασης η οποία σέβεται την αρχή της περιορισμένης κυβέρνησης. Με τον καθορισμό των προτεραιοτήτων και την κατανομή των πόρων, ένας προϋπολογισμός σηματοδοτεί σαφώς τους τομείς στους οποίους η κυβέρνηση θα παρεμβαίνει στην οικονομική δραστηριότητα και το εύρος της παρέμβασης αυτής. Πέρα όμως από αυτό, ένας προϋπολογισμός αντικατοπτρίζει τη δέσμευση της κυβέρνησης (ή την έλλειψη) της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης των πόρων, που είναι ουσιώδους σημασίας για τη δυναμική μακροπρόθεσμη οικονομική επέκταση και κρίσιμη για την προώθηση της οικονομικής ελευθερίας.

Η διεύρυνση των ελλειμμάτων και η αυξανόμενη επιβάρυνση του χρέους, που είναι και οι δύο άμεσες συνέπειες της κακής διαχείρισης του κρατικού προϋπολογισμού, οδηγούν στη διάβρωση της συνολικής φορολογικής υγείας μιας χώρας. Οι αποκλίσεις από τις υγιείς δημοσιονομικές θέσεις συχνά διαταράσσουν τη μακροοικονομική σταθερότητα, προκαλούν οικονομική αβεβαιότητα και περιορίζουν έτσι την οικονομική ελευθερία.

Το χρέος είναι συσσώρευση δημοσιονομικών ελλειμμάτων με την πάροδο του χρόνου. Θεωρητικά, η χρηματοδότηση των δημοσίων δαπανών με χρέη θα μπορούσε να συμβάλει θετικά στις παραγωγικές επενδύσεις και τελικά στην οικονομική ανάπτυξη. Το χρέος θα μπορούσε επίσης να αποτελέσει μηχανισμό θετικών μακροοικονομικών αντικυκλικών παρεμβάσεων ή μακροπρόθεσμων αναπτυξιακών πολιτικών. Από την άλλη πλευρά, τα υψηλά επίπεδα δημόσιου χρέους ενδέχεται να έχουν πολλές αρνητικές επιπτώσεις, όπως η άνοδος των επιτοκίων, ο αποκλεισμός των ιδιωτικών επενδύσεων και ο περιορισμός της ευελιξίας της κυβέρνησης στην αντιμετώπιση οικονομικών κρίσεων. Τοποθέτηση δημόσιου χρέους λόγω των συνεχιζόμενων δημοσιονομικών ελλειμμάτων, ιδίως των δαπανών που απλώς ενισχύουν την κρατική κατανάλωση ή τις μεταβιβάσεις, συχνά υπονομεύει τη συνολική αύξηση της παραγωγικότητας και οδηγεί τελικά σε οικονομική στασιμότητα παρά στην ανάπτυξη (Heritage Foundation, Index of Economic Freedom 2017).

7^{ος} Πυλώνας : Εταιρική Ελευθερία (Business freedom)

Η ικανότητα ενός ατόμου να εγκαθιδρύσει και να διευθύνει μια επιχείρηση χωρίς αδικαιολόγητη παρέμβαση από το κράτος είναι ένας από τους πιο θεμελιώδεις δείκτες της οικονομικής ελευθερίας. Οι βαρύτεροι και περιττοί κανονισμοί είναι οι πιο συνήθεις φραγμοί στην ελεύθερη άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας. Αυξάνοντας το κόστος παραγωγής, οι κανονισμοί μπορούν να δυσχεράνουν την επιτυχία των επιχειρηματιών στην αγορά.

Παρόλο που πολλοί κανονισμοί εμποδίζουν την παραγωγικότητα και την αποδοτικότητα των επιχειρήσεων, εκείνες που εμποδίζουν περισσότερο την επιχειρηματικότητα είναι συχνά εκείνες που συνδέονται με τη χορήγηση άδειας για νέες επιχειρήσεις. Σε ορισμένες χώρες, (όπως σε πολλές πολιτείες των ΗΠΑ ή το Χονγκ Κονγκ) η διαδικασία για την απόκτηση επιχειρηματικής άδειας μπορεί να είναι τόσο απλή όσο η ταχυδρομική αποστολή έντυπου εγγραφής με την ελάχιστη χρέωση. Στο, για παράδειγμα, η απόκτηση επιχειρηματικής άδειας ή απαιτεί τη συμπλήρωση μιας ενιαίας φόρμας και η διαδικασία μπορεί να ολοκληρωθεί σε λίγες ώρες. Σε άλλες οικονομίες (όπως η Ινδία και τμήματα της Νότιας Αμερικής), η διαδικασία απόκτησης επιχειρηματικής άδειας μπορεί να διαρκέσει πολύ περισσότερο και περιλαμβάνει ατελείωτες μετακινήσεις σε κυβερνητικά γραφεία και επαναλαμβανόμενες συναντήσεις με επίσημους και μερικές φορές διεφθαρμένους γραφειοκράτες.

Μόλις μια επιχείρηση ανοίξει, οι κυβερνητικοί κανονισμοί ενδέχεται να επηρεάσουν την κανονικότητα στη διαδικασία λήψης αποφάσεων ή του καθορισμού των τιμών. Είναι ενδιαφέρον ότι δύο χώρες με το ίδιο σύνολο κανονισμών μπορούν να επιβάλλουν διαφορετικά ρυθμιστικά βάρη. Εάν μια χώρα εφαρμόζει τους κανονισμούς της ομοιόμορφα και με διαφάνεια, μπορεί να μειώσει το ρυθμιστικό βάρος, διευκολύνοντας τον μακροπρόθεσμο επιχειρηματικό σχεδιασμό. Εάν η δεύτερη εφαρμόζει τους κανονισμούς με ασυνέπεια, αυξάνει το ρυθμιστικό βάρος δημιουργώντας ένα απρόβλεπτο επιχειρηματικό περιβάλλον (Index of Economic Freedom, 2017).

Η επιχειρηματική ελευθερία είναι ένα δείκτης της συνολικής αποτελεσματικότητας των κυβερνητικών ρυθμίσεων για την επιχειρηματικότητα. Η βαθμολογία της προέρχεται από 10 παράγοντες που σταθμίζονται ισοδύναμα με στοιχεία που λαμβάνονται από τον δείκτη επιχειρηματικότητας (EDB) της Παγκόσμιας Τράπεζας και είναι οι παρακάτω (Heritage Foundation, Index of Economic Freedom 2017):

- Άνοιγμα επιχείρησης – Διαδικασίες (αριθμός)
- Άνοιγμα επιχείρησης – Χρόνος (μέρες)
- Άνοιγμα επιχείρησης – Κόστος (% του κατά κεφαλήν εισοδήματος)
- Άνοιγμα επιχείρησης - Ελάχιστο κεφάλαιο (% του κατά κεφαλήν εισοδήματος)
- Απόκτηση άδειας - Διαδικασίες (αριθμός)
- Απόκτηση άδειας – Χρόνος (μέρες)
- Απόκτηση άδειας – Κόστος (% του κατά κεφαλήν εισοδήματος)
- Κλείσιμο επιχείρησης – Χρόνος (έτη)

- Κλείσιμο επιχείρησης – Κόστος (% των περιουσιακών στοιχείων)
- Κλείσιμο επιχείρησης – Ποσοστό ανάκτησης (σεντς ανά δολάριο)

8^{ος} Πυλώνας : Ελευθερία στην Εργασία (Labor freedom)

Η δυνατότητα των ατόμων να εργάζονται όσο επιθυμούν και όποτε το επιθυμούν αποτελεί το κύριο συστατικό της οικονομικής ελευθερίας. Η δυνατότητα των ιδιοκτητών να προσλαμβάνουν και να απολύουν υπαλλήλους είναι ένας ζωτικός μηχανισμός επαύξησης της παραγωγικότητας και υποστηρίζει την οικονομική ανάπτυξη. Μια κεντρική αρχή άλλωστε για να χαρακτηριστεί μια αγορά ελεύθερη είναι η εκούσια ανταλλαγή τόσο για την αγορά προϊόντων όσο και εργασίας.

Η παρέμβαση του κράτους στην αγορά εργασίας μπορεί να οδηγήσει σε διαστρεβλώσεις και αναποτελεσματικότητες. Οι παρεμβάσεις του κράτους παίρνουν διάφορες μορφές όπως περιορισμούς στις προσλήψεις και απολύσεις και ελέγχους στη μισθοδοσία.

Σε ορισμένα κράτη τα συνδικάτα διαδραματίζουν έναν σημαντικό ρόλο στη ρύθμιση της ελευθερίας στην εργασία και εξαρτάται από την φύση της δικής τους δραστηριότητας αν θα αποτελέσουν μια δύναμη επιπρόσθετης ελευθερίας ή ένα εμπόδιο στην αποδοτική λειτουργία της αγοράς εργασίας.

Γενικότερα όσο μεγαλύτερος είναι ο βαθμός της εργασιακής ελευθερίας, τόσο μικρότερα είναι τα ποσοστά ανεργίας σε μια οικονομία (Heritage Foundation, Index of Economic Freedom 2017).

Επτά ποσοτικοί παράγοντες σταθμίζονται ισοδύναμα, ώστε κάθε ένας από αυτούς να συνεισφέρει κατά ένα έβδομο στον παραπάνω πυλώνα (The Heritage Foundation 2016):

- Αναλογία του κατώτατου μισθού προς τη μέση προστιθέμενη αξία ανά εργαζόμενο.
- Εμπόδια στην πρόσληψη επιπλέον εργαζομένων.
- Η ανελαστικότητα του ωραρίου.
- Δυσκολίες στις απολύσεις πλεονάζοντος εργατικού δυναμικού.
- Χρόνος προειδοποίησης που προβλέπεται από τον νόμο.
- Αποζημίωση απόλυσης.
- Ποσοστό συμμετοχής του εργατικού δυναμικού.

9^{ος} Πυλώνας : Νομισματική Ελευθερία (Monetary freedom)

Η νομισματική ελευθερία απαιτεί σταθερό νόμισμα και τιμές που καθορίζονται από την αγορά. Είτε ενεργούν ως επιχειρηματίες, είτε ως καταναλωτές, οι οικονομικά ελεύθεροι άνθρωποι χρειάζονται σταθερό και αξιόπιστο νόμισμα ως μέσο συναλλαγής, ως λογιστική μονάδα και ως αποθήκη αξιών. Χωρίς νομισματική ελευθερία, είναι δύσκολο να δημιουργηθεί μακροπρόθεσμη αξία ή να συγκεντρωθούν κεφάλαια.

Η αξία του νομίσματος μιας χώρας μπορεί να επηρεαστεί σημαντικά από τη νομισματική πολιτική της κυβέρνησής της. Με μια νομισματική πολιτική που προσπαθεί να καταπολεμήσει τον πληθωρισμό, να διατηρήσει τη σταθερότητα των τιμών και να διατηρήσει τον πλούτο του έθνους, οι άνθρωποι μπορούν να βασίζονται στις τιμές της αγοράς για το άμεσο μέλλον. Οι επενδύσεις, οι αποταμιεύσεις και άλλα μακροπρόθεσμα σχέδια μπορούν να αποκτήσουν μεγαλύτερη σταθερότητα. Μια πληθωριστική πολιτική, αντίθετα, καταστέλλει τον πλούτο σαν έναν αόρατο φόρο και στρεβλώνει τις τιμές, ανακατεύει εσφαλμένα τους πόρους και αυξάνει το κόστος της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Δεν υπάρχει ενιαία αποδεκτή θεωρία της σωστής νομισματικής πολιτικής για μια ελεύθερη κοινωνία. Κάποια στιγμή, το χρυσό πρότυπο απολάμβανε ευρεία υποστήριξη. Αυτό που χαρακτηρίζει σήμερα όλες σχεδόν τις νομισματικές θεωρίες είναι η υποστήριξη του χαμηλού πληθωρισμού και μιας ανεξάρτητης κεντρικής τράπεζας. Υπάρχει επίσης ευρεία αναγνώριση ότι οι έλεγχοι τιμών διαστρεβλώνουν την αποτελεσματικότητα της αγοράς και οδηγούν σε ελλείψεις ή πλεονάσματα (Heritage Foundation, Index of Economic Freedom 2017).

Η βαθμολογία του πυλώνα της νομισματικής ελευθερίας βασίζεται σε δύο παράγοντες (The Heritage Foundation, 2016):

- Στον σταθμισμένο μέσο πληθωρισμό για την τελευταία τριετία και
- Στον έλεγχο των τιμών.

10^{ος} Πυλώνας : Αγορά Εμπορίου (Trade market)

Πολλές κυβερνήσεις τοποθετούν περιορισμούς στην ικανότητα των πολιτών τους να αλληλεπιδρούν ελεύθερα ως αγοραστές ή πωλητές στη διεθνή αγορά. Περιορισμοί στο εμπόριο μπορούν να εκδηλωθούν οι ίδιοι με τη μορφή δασμολογίων, φόρων κατά την εξαγωγή, εμπορικές ποσοστώσεις ή οριστικές εμπορικές απαγορεύσεις. Ωστόσο, οι περιορισμοί των εμπορικών συναλλαγών εμφανίζονται επίσης σε πιο διακριτικούς τρόπους, ιδίως υπό τη μορφή κανονιστικών φραγμών που σχετίζονται με την υγεία ή την ασφάλεια.

Ο βαθμός στον οποίο η κυβέρνηση παρεμποδίζει την ελεύθερη ροή του εξωτερικού εμπορίου έχει άμεση σχέση στην ικανότητα των ατόμων να επιδιώκουν τους οικονομικούς τους στόχους και να μεγιστοποιήσουν την παραγωγικότητά και την ευημερία τους. Τα δασμολόγια, για παράδειγμα, προκαλούν άμεση αύξηση των τιμών που οι τοπικοί καταναλωτές πληρώνουν για τις αλλοδαπές εισαγωγές, αλλά στρεβλώνουν επίσης τα κίνητρα παραγωγής για τους τοπικούς παραγωγούς, προκαλώντας τους να παράγουν είτε ένα προϊόν στο οποίο δεν διαθέτουν συγκριτικό πλεονέκτημα ή αντίστοιχα ένα δεύτερο το οποίο δεν είναι οικονομικά ανταγωνιστικό. Αυτό εμποδίζει τη συνολική οικονομική αποδοτικότητα και την ανάπτυξη.

Σε πολλές περιπτώσεις, εμπορικοί περιορισμοί θέτουν προϊόντα και υπηρεσίες προηγμένης τεχνολογίας πέρα από την πρόσβαση των τοπικών επιχειρηματιών, περιορίζοντας τη δική τους παραγωγική ανάπτυξη (Heritage Foundation, Index of Economic Freedom 2017).

Ο ελάχιστος δασμολογικός συντελεστής λογικά βρίσκεται στο 0 %, και το ανώτατο όριο τίθεται στο 50 %. Οι μη δασμολογικοί φραγμοί μπορούν να λάβουν την μορφή ποσοτικών, τιμολογιακών, κανονιστικών και τελωνιακών περιορισμών, ή την μορφή της άμεσης κρατικής παρέμβασης. Μια ποινή 5,10,15 ή 20 μονάδων επιβάλλεται αναλόγως των μη δασμολογικών φραγμών, λαμβάνοντας υπόψη ποιοτικά και ποσοτικά στοιχεία, και στη συνέχεια αφαιρείται από τη βάση της βαθμολογίας. Πηγή πληροφόρησης για τα στοιχεία αποτελούν κυρίως, η Παγκόσμια Τράπεζα και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (The Heritage Foundation 2016).

11^{ος} Πυλώνας : Ελευθερία Επενδύσεων (Investment freedom)

Ένα ελεύθερο και ανοιχτό επενδυτικό περιβάλλον παρέχει επιχειρηματικές ευκαιρίες και κίνητρα για διευρυμένη οικονομική δραστηριότητα, μεγαλύτερη παραγωγικότητα και δημιουργία θέσεων εργασίας. Τα οφέλη ενός τέτοιου περιβάλλοντος επιδρούν όχι μόνο για τις μεμονωμένες εταιρείες που λαμβάνουν την επιχειρηματικό ρίσκο αναμένοντας μεγαλύτερη απόδοση, αλλά και στην κοινωνία στο σύνολό της. Ένα αποτελεσματικό επενδυτικό πλαίσιο χαρακτηρίζεται από διαφάνεια και ισότητα, υποστηρίζοντας όλους τους τύπους των επιχειρήσεων και όχι μόνο μεγάλες ή στρατηγικής σημασίας εταιρείες και ενθαρρύνει παρά αποθαρρύνει την καινοτομία και τον ανταγωνισμό.

Περιορισμοί στην κίνηση κεφαλαίων, τόσο εγχώριων όσο και διεθνών, υπονομεύουν την αποτελεσματική κατανομή των πόρων και μειώνουν την παραγωγικότητα. Περιορισμοί στις διασυνοριακές επενδύσεις μπορεί να περιορίσουν τις εισροές και τις εκροές του κεφαλαίου, με αποτέλεσμα τη συρρίκνωση των αγορών και τη μείωση ευκαιριών για ανάπτυξη.

Σε ένα περιβάλλον στο οποίο τα άτομα και οι εταιρείες είναι ελεύθερες να επιλέξουν πού και πώς να επενδύσουν, το κεφάλαιο μπορεί να είναι πλέον αποδοτικό μέσα από την επιλογή σε τομείς και τις δραστηριότητες όπου είναι περισσότερο αναγκαίο και τα οφέλη μεγαλύτερα. Κρατική δράση για την ανακατανομή της ροής και τον περιορισμό του κεφαλαίου αποτελεί επιβολή στην ελευθερία του τόσο για τον επενδυτή όσο και για τον αιτούντα το κεφάλαιο. Οι περισσότεροι περιορισμοί που επιβάλλει μια χώρα όσον αφορά τις επενδύσεις, τόσο χαμηλότερο είναι το επίπεδο επιχειρηματικής του δραστηριότητας (Heritage Foundation, Index of Economic Freedom 2017).

Ο πυλώνας αξιολογεί μια πληθώρα περιορισμών που συνήθως επιβάλλονται στις επενδύσεις. Οι μονάδες που αφαιρούνται από την ιδανική βαθμολογία του 100 για κάθε ένα από τους περιορισμούς σχετίζονται με το επενδυτικό καθεστώς της εκάστοτε χώρας. Οι τομείς που λαμβάνονται υπόψη είναι οι παρακάτω (The Heritage Foundation, 2017):

- Ο έλεγχος/παρακολούθηση των ξένων επενδύσεων.
- Ο κώδικας για τις ξένες επενδύσεις.
- Οι περιορισμοί στην ιδιοκτησία γης.
- Οι περιορισμοί επενδύσεων ανά τομέα.
- Οι κρατικοποίηση επενδύσεων χωρίς δίκαιη αποζημίωση.
- Οι συναλλαγματικοί έλεγχοι.

- Οι έλεγχοι κεφαλαίων

12^{ος} Πυλώνας : Χρηματοοικονομική ελευθερία. (Financial freedom)

Ένα προσιτό και αποτελεσματικά λειτουργικό χρηματοπιστωτικό σύστημα διασφαλίζει τη διαθεσιμότητα διαφοροποιημένων αποταμιεύσεων και υπηρεσιών πιστώσεων, πληρωμών αλλά και επενδύσεων στα άτομα. Με την επέκταση των ευκαιριών χρηματοδότησης και την προώθηση της επιχειρηματικότητας το ανοιχτό τραπεζικό περιβάλλον ενθαρρύνει τον ανταγωνισμό προκειμένου να παρέχεται η πιο αποτελεσματική χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση μεταξύ νοικοκυριών και εταιριών καθώς και μεταξύ των επενδυτών και επιχειρηματιών.

Μέσω μιας διαδικασίας που βασίζεται στην προσφορά και τη ζήτηση, οι αγορές παρέχουν πληροφορίες σε πραγματικό χρόνο για τις τιμές και τιμωρούν κατά μια έννοια αυτούς που έχουν λάβει κακές αποφάσεις. Αυτή η διαδικασία εξαρτάται από τη διαφάνεια στην αγορά και την ακεραιότητα των πληροφοριών που γίνονται διαθέσιμες. Μια συνετή και αποτελεσματική κανονιστική ρύθμιση μέσω των απαιτήσεων γνωστοποίησης και ανεξάρτητου έλεγχου, εξασφαλίζει και τα δύο. Όλο και περισσότερο, ο κεντρικός ρόλος που διαδραμάτιζαν οι τράπεζες συμπληρώνεται από άλλες οικονομικές υπηρεσίες που προσφέρουν εναλλακτικά τρόπους για αύξηση κεφαλαίων ή τη διαφοροποίηση του κινδύνου. Όπως και με το τραπεζικό σύστημα, ο χρήσιμος ρόλος της κυβέρνησης στη ρύθμιση αυτών των θεσμών έγκειται στην εξασφάλιση της διαφάνειας και της ακεραιότητας και της προώθησης της γνωστοποίησης περιουσιακών στοιχείων, υποχρεώσεων, και κινδύνων.

Τραπεζική και χρηματοοικονομική ρύθμιση από το κράτος που υπερβαίνει τη διασφάλιση της διαφάνειας και την ειλικρίνεια στις χρηματοπιστωτικές αγορές μπορεί να εμποδίσει την αποτελεσματικότητα, να αυξήσει το κόστος της χρηματοδότησης της επιχειρηματικής δραστηριότητας και τον περιορισμό του ανταγωνισμού (Heritage Foundation, Index of Economic Freedom 2017).

Ο πυλώνας αξιολογεί την χρηματοοικονομική ελευθερία μίας οικονομίας εξετάζοντας τους ακόλουθους 5 γενικούς τομείς (The Heritage Foundation, 2016):

- Η έκταση των κυβερνητικών ρυθμίσεων στις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες.
- Ο βαθμός της κρατικής παρέμβασης στις τράπεζες και άλλες χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις μέσω άμεσης και έμμεσης κυριότητας.
- Η έκταση της ανάπτυξης της κεφαλαιαγοράς.
- Η κυβερνητική επιρροή σχετικά με την κατανομή της πίστης.
- Το άνοιγμα στον ξένο ανταγωνισμό

3.1.4 ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΥΚΟΛΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ - EASY OF DOING BUSINESS (EDB)

3.1.4.1 Γενικά περί του EDB

Η ευκολία του «επιχειρείν» μελετάται μέσα από το αντίστοιχο πρόγραμμα της Παγκόσμιας Τράπεζας από το 2003, εστιάζοντας στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις οι οποίες θεωρούνται ως η ατμομηχανή της ανάπτυξης και της δημιουργίας θέσεων εργασίας για το πλείστο των οικονομιών παγκοσμίως και μετρά την αποδοτικότητα, την ποιότητα, την προσβασιμότητα και την απλότητα των κανονισμών - κανόνων που εφαρμόζονται ή αλληλεπιδρούν με αυτές κατά την διάρκεια του κύκλου ζωής τους.

Τα θεμέλια πάνω στα οποία στηρίζεται ο δείκτης της Παγκόσμιας Τράπεζας είναι η ιδέα ότι, η οικονομική δραστηριότητα, και ιδιαίτερα η ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα, στηρίζεται πάνω σε σαφείς και συνεκτικούς κανόνες: κανόνες που καθορίζουν και διευκρινίζουν τα δικαιώματα ιδιοκτησίας και διευκολύνουν την επίλυση των διαφορών. Κανόνες που ενισχύουν την προβλεψιμότητα των οικονομικών αλληλεπιδράσεων και προσφέρουν βασική προστασία σε συνεργάτες κατά της αυθαιρεσίας και της κατάχρησης. Τέτοιοι κανόνες είναι πολύ πιο αποτελεσματικοί στη διαμόρφωση των κινήτρων των οικονομικών παραγόντων με τρόπους που προάγουν την ανάπτυξη, είναι λογικά αποδοτικοί στο σχεδιασμό, είναι διαφανείς και προσβάσιμοι σε εκείνους για τους οποίους προορίζονται και μπορούν να εφαρμοστούν με λογικό κόστος. Η ποιότητα των κανόνων έχει επίσης καθοριστική σημασία με βάση τον τρόπο με τον οποίο οι κοινωνίες κατανέμουν τα οφέλη και χρηματοδοτούν το κόστος ανάπτυξης των στρατηγικών και των πολιτικών τους.

Οι καλοί κανόνες είναι το κλειδί για την κοινωνική ένταξη. Ενεργοποίηση της ανάπτυξης - και διασφάλιση ότι όλοι οι άνθρωποι, ανεξάρτητα από το επίπεδο εισοδήματος, μπορούν συμμετέχουν στα οφέλη της - απαιτεί ένα περιβάλλον όπου οι νεοεισερχόμενοι με διάθεση και καλές ιδέες μπορούν να ξεκινήσουν μια επιχείρηση και οι καλές επιχειρήσεις μπορούν να επενδύουν και να επεκτείνονται. Ο ρόλος της κυβερνητικής πολιτικής στην καθημερινή λειτουργία των εγχώριων μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων αποτελεί το επίκεντρο των δεδομένων του δείκτη επιχειρηματικότητας. Στόχος είναι να ενθαρρυνθεί η ρύθμιση που έχει σχεδιαστεί να είναι αποτελεσματική, προσβάσιμη σε όλους και απλή στην εφαρμογή καθόσον μια επαχθής ρύθμιση εκτρέπει τις ενέργειες των επιχειρηματιών προς την αντίθετη κατεύθυνση της ανάπτυξης των επιχειρήσεων τους. Ωστόσο, μια ρύθμιση που είναι αποτελεσματική, διαφανής και εφαρμόζεται με απλό τρόπο διευκολύνει την επέκταση και την καινοτομία των επιχειρήσεων και διευκολύνει τους ανταγωνιστές που επιθυμούν να ανταγωνιστούν σε ισότιμη βάση.

Ο δείκτης μετρά πτυχές των κανόνων των επιχειρήσεων για τις εγχώριες εταιρίες μέσω μιας αντικειμενικής σκοπιάς. Το επίκεντρο της μελέτης είναι οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις στη μεγαλύτερη επιχειρηματική πόλη μιας οικονομίας. Με βάση τις τυποποιημένες μελέτες περιπτώσεων, παρουσιάζονται ποσοτικοί δείκτες σχετικά με τους κανονισμούς που ισχύουν για τις επιχειρήσεις σε διαφορετικά στάδια του κύκλου ζωής τους. Τα αποτελέσματα για κάθε οικονομία μπορούν να συγκριθούν με τα αποτελέσματα των άλλων 190 οικονομιών (για το έτος 2018) και με την πάροδο του χρόνου.

Ο δείκτης EDB αποτυπώνεται στην μελέτη της Παγκόσμιας Τράπεζας μέσω ενός όρου που καλείται «Distance To Frontier - DTF», ο οποίος όρος υπολογιστικά αποτυπώνει την πραγματική απόσταση (Distance) που καλείται να καλύψει μια οικονομία προκειμένου να φτάσει

το όριο (Frontier) της μέγιστης απόδοσης. Με αυτόν τον τρόπο ο δείκτης παρέχει διττή απεικόνιση των οικονομιών, δηλαδή μια συγκριτική των αποδόσεων μεταξύ τους, αλλά και μια κατ' απολυτή τιμή της κάθε οικονομίας. Επιπλέον αποτυπώνει την πορεία ατομικά των οικονομιών μέσω της σύγκρισης της απόδοσης με προηγούμενα χρόνια⁴ (World Bank, 2017).

Ο δείκτης EDB αποτελεί συνιστάμενη δέκα επιμέρους δεικτών οι οποίοι καλούνται «Pillars» (Πυλώνες), κατατάσσονται σε πέντε κατηγορίες και είναι :

- Έναρξη Επιχείρησης } έναρξη
- Διαδικασίες για κατασκευαστικές άδειες } σε εγκατάσταση
- Ηλεκτροδότηση }
- Καταχώρηση της ιδιοκτησίας }
- Λήψη πιστώσεων } σε χρηματοδότηση
- Προστασία επενδυτών }
- Καταβολή φόρων } σε καθημερινή διαδικασία
- Διασυνοριακό εμπόριο }
- Εφαρμογή συμβάσεων } Όταν τα πράγματα
- Ολοκλήρωση πτωχευτικής διαδικασίας } δεν πάνε καλά

3.1.4.2 Οι 10 πυλώνες του EDB

1^{ος} Πυλώνας : Έναρξη Επιχείρησης (Starting a business)

Τα στοιχεία για την έναρξη μιας επιχείρησης βασίζονται σε μια έρευνα που μελετά τις διαδικασίες που μια τυπική μικρή – μεσαίου μεγέθους επιχείρηση χρειάζεται για να ολοκληρώσει τις διαδικασίες έναρξής της νόμιμα.

Αυτές περιλαμβάνουν την απόκτηση όλων των απαραίτητων αδειών και την ολοκλήρωση όλων των απαιτούμενων καταχωρήσεων, επαληθεύσεων και ειδοποιήσεων με τις αρχές για να μπορέσει η εταιρεία να λειτουργήσει επισήμως. Υπολογίζονται ο χρόνος και το κόστος που απαιτείται για την ολοκλήρωση κάθε διαδικασίας υπό κανονικές συνθήκες, καθώς και το ελάχιστο κεφάλαιο που πρέπει να καταβληθεί.

Υποτίθεται ότι όλες οι πληροφορίες είναι άμεσα διαθέσιμες στον επιχειρηματία, ότι δεν έχει υπάρξει καμία προηγούμενη επαφή με τους υπαλλήλους και ότι όλες οι κυβερνητικές και μη κυβερνητικές οντότητες που συμμετέχουν στη διαδικασία λειτουργούν χωρίς διαφθορά (World Bank Group, Doing Business 2017).

2^{ος} Πυλώνας : Διαδικασίες για κατασκευαστικές άδειες (Dealing with construction permits)

⁴ Να σημειωθεί ότι μια οικονομία μπορεί να μειώσει την απόσταση από το όριο (Frontier), την βελτίωση δηλαδή της απόδοσής της, αλλά να χάσει θέσεις στον συγκριτικό πίνακα κατάταξης των οικονομιών λόγω καλύτερης απόδοσης των γειτονικών οικονομιών στον υπόψη πίνακα κατάταξης.

Οι δείκτες για την αντιμετώπιση των αδειών καταγράφουν όλες τις διαδικασίες που απαιτούνται επισήμως για έναν επιχειρηματία στον κατασκευαστικό κλάδο για την κατασκευή μιας αποθήκης. Αυτές περιλαμβάνουν την υποβολή εγγράφων έργου (σχέδια κτιρίων, χάρτες τοποθεσίας) στις αρμόδιες αρχές, την απόκτηση όλων των απαραίτητων αδειών και αδειών, την ολοκλήρωση όλων των απαιτούμενων κοινοποιήσεων και τη λήψη όλων των απαραίτητων επιθεωρήσεων. Επίσης, οι δείκτες περιλαμβάνουν διαδικασίες για την απόκτηση συνδέσεων όπως ηλεκτρικής ενέργειας, τηλεφώνου, νερού και αποχέτευσης. Υπολογίζονται και εδώ ο χρόνος σε ημερολογιακές ημέρες καθώς και το κόστος για την ολοκλήρωση κάθε διαδικασίας υπό κανονικές συνθήκες, συμπεριλαμβανομένου των επίσημων τελών που σχετίζονται με τη νόμιμη ολοκλήρωση των διαδικασιών.

Η έρευνα τέλος προϋποθέτει ότι, ο επιχειρηματίας γνωρίζει όλους τους ισχύοντες κανονισμούς και δεν χρησιμοποιεί διαμεσολαβητή για την ολοκλήρωση των διαδικασιών, εκτός εάν αυτό απαιτείται από το νόμο (World Bank Group, Doing Business 2017).

3ος Πυλώνας : Ηλεκτροδότηση (Getting electricity)

Ο συγκεκριμένος πυλώνας μετρά τις διαδικασίες, το χρόνο και το κόστος για μια μικρή- μεσαίου μεγέθους επιχείρηση για να λάβει μια νέα σύνδεση ηλεκτρικής ενέργειας για μια τυποποιημένη αποθήκη με τυποποιημένες ανάγκες ηλεκτρικής ενέργειας. Η αποθήκη θεωρείται ότι βρίσκεται στη μεγαλύτερη επιχειρηματική πόλη, σε μια περιοχή όπου η ηλεκτρική ενέργεια είναι πιο εύκολα διαθέσιμη. Σε όλο τον κόσμο, οι συνδέσεις ηλεκτρικής ενέργειας παρέχονται από εταιρίες κοινής ωφελείας διανομής της που διατηρούν συχνά τις μονοπωλιακές θέσεις ακόμη και στις απελευθερωμένες αγορές ηλεκτρικής ενέργειας. Ως αποτέλεσμα, οι επιχειρήσεις και άλλοι πελάτες έχουν περιορισμένη δυνατότητα επιλογής.

Μελέτες έχουν δείξει ότι η κακή παροχή ηλεκτρισμού επηρεάζει αρνητικά την παραγωγικότητα των επιχειρήσεων και τις επενδύσεις που κάνουν στην παραγωγική τους ικανότητα. Οι ερευνητές εκτιμούν ότι η εξάλειψη των διακοπών ρεύματος στην Ανατολική Ευρώπη και την Κεντρική Ασία θα αύξανε το ΑΕΠ κατά 0,5%. Ως εκ τούτου, είναι απαραίτητο για τις επιχειρήσεις να διαθέτουν αξιόπιστη, καλής ποιότητας παροχή ηλεκτρικού ρεύματος (World Bank Group, Doing Business 2017).

4^{ος} Πυλώνας : Καταχώριση της ιδιοκτησίας (Registering property)

Μετρά την ευκολία της καταχώρισης ακινήτων με βάση μια τυπική περίπτωση ενός επιχειρηματία που θέλει να αγοράσει γη και ένα κτίριο στη μεγαλύτερη επιχειρηματική πόλη.

Υποτίθεται ότι το ακίνητο είναι ήδη καταχωρημένο και χωρίς προβλήματα στους τίτλους ιδιοκτησίας. Τα δεδομένα καλύπτουν την πλήρη αλληλουχία των διαδικασιών που απαιτούνται για τη μεταφορά του τίτλου ιδιοκτησίας από τον πωλητή στον αγοραστή, δηλαδή τον αριθμό των διαδικασιών για την καταγραφή της ιδιοκτησίας, χρόνος για την εγγραφή της (σε

ημερολογιακές ημέρες) και τις επίσημες δαπάνες για την εγγραφή της, ως ποσοστό της τιμής της ιδιότητας.

Περιλαμβάνει το σύνολο των διαδικασιών είτε αποτελεί ευθύνη του πωλητή ή του αγοραστή ή πρέπει να ολοκληρωθεί μέσω ενός τρίτου εξ' ονόματος των συμβαλλόμενων (World Bank Group, Doing Business 2017).

5^{ος} Πυλώνας : Λήψη πιστώσεων (Getting credit)

Πιστωτικά ιδρύματα - εταιρίες που συλλέγουν και διανέμουν πιστωτικές πληροφορίες για τους δανειολήπτες μπορούν να επεκτείνουν σε μεγάλο βαθμό την πρόσβαση στο κεφάλαιο. Με τη διαθεσιμότητα των πιστωτικών πληροφοριών, βοηθούνται οι δανειστές να αξιολογήσουν τον κίνδυνο και να διαθέσουν την πίστωση αποτελεσματικότερα και παρέχουν ελευθερία στους επιχειρηματίες οι οποίοι δεν χρειάζεται να βασίζονται σε προσωπικές διασυνδέσεις για να αποκτήσουν πρόσβαση σε αυτή. Τρεις επιμέρους δείκτες μετρούν της κατανομής των πιστωτικών πληροφοριών:

α. μητρώου δημόσιας κάλυψης, η οποία αναφέρει τον αριθμό των ατόμων και των εταιρειών που καλύπτονται από δημόσιο πιστωτικό φορέα ως ποσοστό του ενήλικου πληθυσμού.

β. κάλυψη ιδιωτικών φορέων, η οποία αναφέρει τον αριθμό των ατόμων και των επιχειρήσεων που καλύπτονται από ένα ιδιωτικό πιστωτικό ίδρυμα ως ποσοστό του ενήλικου πληθυσμού.

γ. το βάθος του δείκτη πιστωτικών πληροφοριών, ο οποίος μετρά το βαθμό στον οποίο οι κανόνες ενός συστήματος πιστωτικών πληροφοριών διευκολύνουν τον δανεισμό με βάση το πεδίο των πληροφοριών που διανέμονται, την ευκολία πρόσβασης στην πληροφόρηση και την ποιότητα των πληροφοριών (World Bank Group, Doing Business 2017).

6^{ος} Πυλώνας : Προστασία επενδυτών (Protect investors)

Ο πυλώνας μετράει την ισχύ της προστασίας των μετόχων μειοψηφίας κατά της κατάχρησης εταιρικών περιουσιακών στοιχείων των διευθυντών για προσωπικό όφελος. Ο πυλώνας διακρίνει τρεις διαστάσεις της προστασίας των επενδυτών:

α. Έγκριση και διαφάνεια των συναλλαγών των μεταξύ μερών (έκταση του δείκτη γνωστοποίησης που καλύπτει τις διαδικασίες έγκρισης, τις απαιτήσεις για άμεση γνωστοποίηση στο κοινό και τους μετόχους των προτεινόμενων συναλλαγών, τις απαιτήσεις γνωστοποίησης σε περιοδικές εγγραφές και εκθέσεις και τη διαθεσιμότητα συναλλαγών πριν πραγματοποιηθούν.

β. Ευθύνη των διοικητικών στελεχών της εταιρείας για την αυτοδιαπραγμάτευση (έκταση του δείκτη ευθύνης του διευθυντή, η οποία καλύπτει την ικανότητα των επενδυτών να τηρούν τόσο τον διευθυντή και τον πλειοψηφικό μέτοχος μιας εταιρείας όσο και το Διοικητικό Συμβούλιο, υπόλογο για αποζημιώσεις, την ικανότητα ακυρώσης

μιας συναλλαγής, τη διαθεσιμότητα των προστίμων καθώς και την ικανότητα να απαιτήσει από τον διευθυντή να επιστρέψει τα προσωπικά του κέρδη από τη συναλλαγή.

γ. Ικανότητα των μετόχων να λαμβάνουν εταιρικά έγγραφα πριν και κατά τη διάρκεια της αντιδικίας (δείκτης ευκολίας των μετόχων που καλύπτει τη διαθεσιμότητα των εγγράφων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν κατά τη διάρκεια της δίκης, την ικανότητα του επενδυτή να εξετάσει τον εναγόμενο και άλλους μάρτυρες, την πρόσβαση των μετόχων σε εσωτερικά έγγραφα της εταιρείας).

Όλοι οι δείκτες κυμαίνονται από 0 έως 10, με υψηλότερες τιμές που δείχνουν μεγαλύτερη προστασία για μεγαλύτερη αποκάλυψη (World Bank Group, Doing Business 2017).

7^{ος} Πυλώνας : Καταβολή φόρων (Paying taxes)

Ο πυλώνας αυτός καταγράφει τους φόρους και τις υποχρεωτικές συνεισφορές που πρέπει να καταβάλει μια επιχείρηση μεσαίου μεγέθους σε ένα δεδομένο έτος και επίσης μετρά το διοικητικό φόρτο της καταβολής φόρων και εισφορών. Η καταγραφή πραγματοποιείται μέσω τριών δεικτών:

α. του αριθμού φορολογικών πληρωμών, που λαμβάνει υπόψη τη μέθοδο πληρωμής ή παρακράτησης, τη συχνότητα πληρωμής ή παρακράτησης και τον αριθμό των οργανισμών που εμπλέκονται στην διαδικασία.

β. του χρόνου, ο οποίος μετρά τις ώρες ανά έτος που απαιτούνται για την προετοιμασία, το αρχείο και την πληρωμή του φόρου εισοδήματος των εταιρειών, προστιθεμένης αξίας ή φόρου επί των πωλήσεων και των εργασιακών φόρων.

γ. της συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης, η οποία μετρά το ποσό των φόρων που καταβάλλονται από την εταιρεία κατά το δεύτερο έτος της λειτουργίας. Το ποσό αυτό, εκφραζόμενο ως ποσοστό του εμπορικού κέρδους, είναι το άθροισμα όλων των διαφόρων φόρων που καταβάλλονται μετά τον υπολογισμό διάφορων εκπτώσεων και απαλλαγών (World Bank Group, Doing Business 2017).

8^{ος} Πυλώνας : Διασυνοριακό εμπόριο (Trading across borders)

Οι χώρες που διαθέτουν αποτελεσματικά τελωνεία, καλά δίκτυα μεταφορών και λιγότερες απαιτήσεις εγγράφων, δηλαδή συμμορφώνονται με το σύνολο των αναγκαίων διαδικασιών εξαγωγών και εισαγωγών, είναι πιο ανταγωνιστικές σε παγκόσμιο επίπεδο.

Τα έγγραφα που καταγράφονται περιλαμβάνουν έγγραφα συμπλήρωσης στα λιμάνια, έγγραφα δηλώσεων εκτελωνισμού, καθώς και επίσημα έγγραφα που ανταλλάσσονται μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών ενώ ο χρόνος καταγράφεται σε ημερολογιακές ημέρες, από την αρχή μέχρι το τέλος κάθε διαδικασίας.

Ως κόστος προσμετρούνται τα τέλη που επιβάλλονται σε ένα εμπορευματοκιβώτιο 20 ποδιών σε US \$. Όλα τα τέλη που συνδέονται με την ολοκλήρωση των διαδικασιών για την εξαγωγή ή την εισαγωγή των εμπορευμάτων περιλαμβάνονται στο

παραπάνω κόστος , όπως το κόστος για τα έγγραφα, τα διοικητικά τέλη για τον εκτελωνισμό και τον τεχνικό έλεγχο, τα τέλη διαχείρισης των τερματικών και τις εσωτερικές μεταφορές. Ο υπολογισμός του κόστους δεν περιλαμβάνει δασμούς ή εμπορικούς φόρους (World Bank Group, Doing Business 2017).

9^{ος} Πυλώνας : Εφαρμογή συμβάσεων (Enforcing contracts)

Παρακολουθεί την αποτελεσματικότητα του δικαστικού συστήματος στην επίλυση μιας εμπορικής διαφοράς, ακλουθώντας μια βήμα προς βήμα εξέλιξη μιας εμπορικής διαμάχης πριν την επίλυση της ενώπιον των τοπικών δικαστηρίων. Τρεις δείκτες καλύπτουν αυτόν τον πυλώνα:

α. αριθμός διαδικασιών, που περιλαμβάνουν όλες τις διαδικασίες που απαιτούν αλληλεπίδραση μεταξύ των μερών ή μεταξύ αυτών και του δικαστή ή του δικαστικού συμβούλου.

β. χρόνος, που μετρά τις ημέρες από τη στιγμή που κατατέθηκε η αγωγή στο Δικαστήριο από τον ενάγων μέχρι τη στιγμή της πληρωμής. Περιλαμβάνει και τις ημέρες κατά τις οποίες πραγματοποιούνται οι ενέργειες καθώς και τις περιόδους αναμονής μεταξύ των ενεργειών.

γ. το κόστος που μετρά το επίσημο κόστος των δικαστικών διαδικασιών, εκφραζόμενο ως ποσοστό της απαίτησης. Περιλαμβάνει δικαστικά έξοδα, εξαναγκαστικές δαπάνες και αμοιβές δικηγόρων (World Bank Group, Doing Business 2017).

10^{ος} Πυλώνας : Ολοκλήρωση πτωχευτικής διαδικασίας (Resolving insolvency)

Οι οικονομίες έχουν εισαγάγει ποικίλους νομικούς μηχανισμούς και όργανα που επιτρέπουν στους δανειστές να ανακτούν την επένδυσή τους από τον δανειολήπτη χωρίς προσφυγή στη βία. Οι οικονομίες με ορθές διαδικασίες πτώχευσης είναι εκείνες που μεγιστοποιούν τη συνολική αξία του ανακτηθέντος χρέους-οι οποίες πρέπει να χωριστούν μεταξύ του οφειλέτη, των κύριων πιστωτών και ενδεχομένως των μετόχων-και να το καταστήσουν εφικτό με χαμηλό κόστος. Οι οικονομίες με λιγότερο αποτελεσματικές και πιο δαπανηρές διαδικασίες αφερεγγυότητας έχουν γενικά χαμηλότερα ποσοστά ανάκτησης.

Ο πυλώνας αυτός μετρά το χρόνο, το κόστος και τα αποτελέσματα των διαδικασιών αφερεγγυότητας που αφορούν εγχώριες οντότητες. Ο χρόνος που απαιτείται για τους πιστωτές να ανακτούν την πίστωσή τους καταγράφεται σε ημερολογιακά έτη. Το κόστος της διαδικασίας καταγράφεται ως ποσοστό της αξίας της περιουσίας του οφειλέτη ενώ το ποσοστό ανάκτησης για τους πιστωτές εξαρτάται από το αν η αναφερόμενη εταιρεία προκύπτει από τη διαδικασία ως θέμα που αφορά την εξέλιξη ή ότι τα περιουσιακά της στοιχεία πωλούνται αποσπασματικά (World Bank Group, Doing Business 2017).

3.2 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η μεθοδολογία που θα χρησιμοποιηθεί για την μελέτη των στοιχείων των υπόψη δεικτών έτσι όπως μετρήθηκαν και παρουσιάζονται από τους αντίστοιχους οργανισμούς – θεσμούς και πλαισιώνονται από στοιχεία μελετών υπηρεσιών του Ρωσικού κράτους αλλά και των περιφερειακών οργανισμών ή ενώσεων που αυτή εντάσσεται, είναι η ακόλουθη:

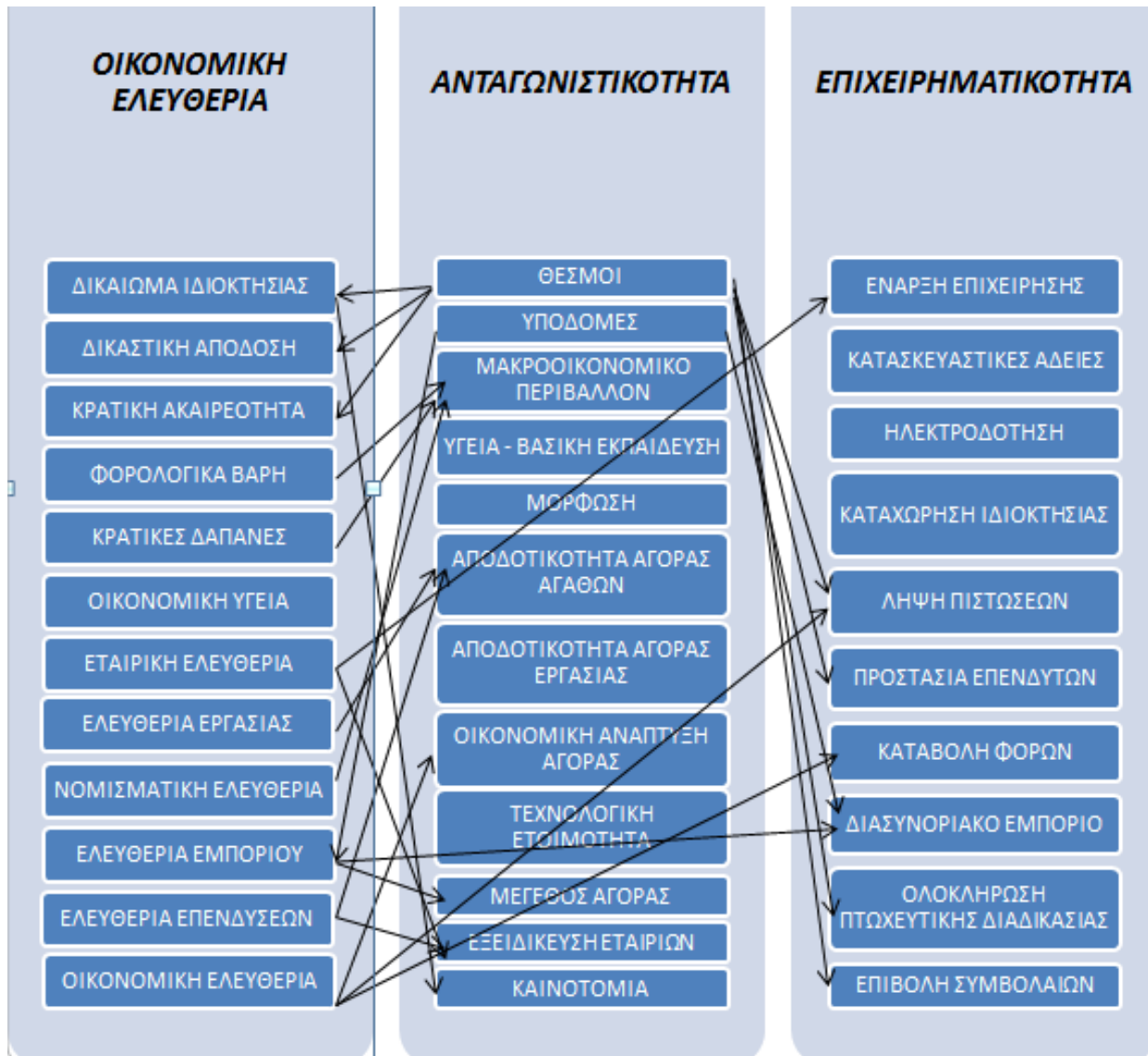
- Περιγραφή των τελευταίων χρονικά αποτελεσμάτων (έτους 2017-2018) για κάθε δείκτη με αναφορά στους αντίστοιχους πυλώνες.
- Αναφορά στις αποδόσεις των δεικτών στην τρέχουσα 10ετία⁵.
- Παρουσίαση των αποτελεσμάτων των πυλώνων των δεικτών που παρουσιάζουν κάποια μορφή αλληλεξάρτησης (παρουσιάζεται στο «σχεδιάγραμμα 2» στην παρούσα ενότητα του κεφαλαίου) προκειμένου να οδηγηθούμε σε ασφαλέστερα συμπεράσματα.
- Συσχέτιση των αποτελεσμάτων με άλλους δείκτες που παρουσιάζουν συνάφεια και επηρεάζουν την ανάπτυξη (όπως ο Δείκτης διαφθοράς Corruption Perception Index) καθώς και μελετών - εκθέσεων διεθνώς αναγνωρισμένων οργανισμών και ιδρυμάτων.

Στο «σχεδιάγραμμα 2» που ακολουθεί, παρουσιάζεται γραφικά η συσχέτιση και η αλληλεξάρτηση των πυλώνων των κύριων δεικτών που πραγματεύεται η παρούσα μελέτη ενώ ακολούθως παρουσιάζεται η επιμέρους ανάλυση των παραπάνω συσχετίσεων.

- Θεσμοί (GCI)
 - Προστασία Επενδυτών (EDB)
 - Εφαρμογή Συμβάσεων (EDB)
 - Ολοκλήρωση Πτωχευτικής Διαδικασίας (EDB)

Η αποτελεσματικότητα και η συμπεριφορά τόσο των δημόσιων όσο και των ιδιωτικών φορέων καθορίζει το θεσμικό περιβάλλον η λειτουργία του οποίου επηρεάζει τους κανόνες ορθής λειτουργίας της αγοράς και προστασίας των συμφερόντων των συμμετεχόντων σε αυτή. Με αυτόν τον τρόπο επηρεάζεται η προστασία των επενδυτών, η εφαρμογή των συμβάσεων αλλά και η ολοκλήρωση της πτωχευτικής διαδικασίας μιας εταιρίας.

⁵ Ανάλογα την διαθεσιμότητα σε στοιχεία σύμφωνα με την ισχύουσα τους μορφή (πχ distance to Frontier του EDB από το έτος 2015 και μετέπειτα).

Σχεδιάγραμμα 2 Αλληλεξάρτηση πυλώνων δεικτών

- Διασυνοριακό εμπόριο (EDB)
 - Υποδομές (GCI)
 - Ηλεκτροδότηση (EDB)
 - Αγορά Εμπορίου (IEF)

Η υποδομή αποτελεί ζωτικής σημασίας παράγοντα με τους τρόπους μεταφοράς, την παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, το τηλεπικοινωνιακό δίκτυο να αποτελεί τα κύρια στοιχεία αυτών. Το πλέγμα αυτό συμπληρώνεται με τους περιορισμούς των κυβερνήσεων παρεμποδίζοντας την όποια ροή του με διάφορους τρόπους (δασμούς, ποσοστώσεις κλπ)

- Μακροοικονομικό Περιβάλλον(GCI)
 - Φορολογικά βάρη (IEF)
 - Κρατικές Δαπάνες (IEF)
 - Οικονομική Υγεία (IEF)

Η σταθερότητα του μακροοικονομικού περιβάλλοντος είναι σημαντική για τις επιχειρήσεις και επομένως είναι σημαντική για τη συνολική ανταγωνιστικότητα μιας χώρας και συνδέεται με το επιτόκιο δανεισμού και τα δημοσιονομικά ελλείμματα. Σωστή κατανομή βαρών μέσω φόρων που δεν θα επηρεάζει την οικονομική ελευθερία ατόμου και επιχειρήσεων, ισορροπημένες κρατικές δαπάνες - μέρος αυτών βοηθά στην ανάπτυξη ενώ η κατάχρησή τους επηρεάζει την ιδιωτική πρωτοβουλία και το δημόσιο χρέος - καθώς και ισοσκελισμένοι προϋπολογισμοί αποτελούν το καλύτερο μείγμα δημοσιονομικής διαχείρισης.

- Αποδοτικότητα Αγοράς Αγαθών (GCI) { Ελευθερία επενδύσεων (IEF)

Οι χώρες με αποτελεσματικές αγορές αγαθών, με ένα ελεύθερο και ανοιχτό επενδυτικό περιβάλλον που παρέχει επιχειρηματικές ευκαιρίες, που δεν υπονομεύει την ελευθερία επιλογών και ευνοεί τον υγιή ανταγωνισμό, είναι σε θέση να παράγουν το σωστό μείγμα προϊόντων και υπηρεσιών δημιουργώντας ένα σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για την χώρα δημιουργώντας ταυτόχρονα θέσεις εργασίας.

- Αποδοτικότητα Αγοράς Εργασίας (GCI) { Ελευθερία στην εργασία (IEF)

Κάθε οικονομία οφείλει να παράσχει κίνητρα προκειμένου οι εργαζόμενοι της να καταβάλουν τις καλύτερες δυνατές προσπάθειές τους στην εργασία τους αλλά και να είναι ταυτόχρονα ελεύθερη ώστε τα άτομα να εργάζονται όσο επιθυμούν και όποτε το επιθυμούν. Η αξιοκρατία αλλά και η δυνατότητα των ιδιοκτητών να μπορούν να προσλαμβάνουν και να απολύουν υπαλλήλους αυξάνει την αποδοτικότητα και ενισχύει την ανάπτυξη.

- Οικονομική Ανάπτυξη της Αγοράς (GCI) { Χρηματοοικονομική Ελευθερία (IEF)

Η αξιοπιστία και η διαφάνεια του τραπεζικού τομέα καθορίζει την ορθή κατανομή των πόρων ενός έθνους και την διαθεσιμότητα τους στα πλαίσια ενός ορθού ανταγωνιστικού περιβάλλοντος. Αντίθετα οποιαδήποτε κρατική παρέμβαση διαταράσσει τους κανόνες της αγοράς που βασίζονται στην πρόσφορα και την ζήτηση.

- Μέγεθος Αγοράς (GCI) { Ελευθερία Εμπορίου (IEF) { Διασυνοριακό Εμπόριο (EDB)

Η παγκόσμια οικονομία, αγορά και εμπόριο διασπούν τα φυσικά σύνορα μιας αγοράς. Ο χειρισμός από πλευράς κράτους μέσω της παρεμποδιστικής πολιτικής που μπορεί να ασκήσει τόσο σε εξαγωγές όσο και εισαγωγές μέσω των θεσμοθετημένων οργάνων και διαδικασιών, αλλά και της ανάπτυξης υποδομών διευκόλυνσής τους, είναι καθοριστικός.

- Εξειδίκευση εταιριών (GCI) { Εταιρική ελευθερία (IEF)
Ελευθερία επενδύσεων (IEF)

Η εταιρική εξειδίκευση συμβάλει στην υψηλότερη απόδοση και καθίσταται ιδιαίτερα σημαντική σε οικονομίες σε προηγμένο στάδιο ανάπτυξης. Οι φραγμοί στην επιχειρηματική δραστηριότητα με μορφή κανονιστικών παρεμβάσεων, περιορισμού κεφαλαίων ή ανισότητας επιδρούν αρνητικά στη επιδιωκόμενη ανάπτυξη.

- Καινοτομία (GCI) { Δικαίωμα Ιδιοκτησίας (IEF)

Η καινοτομία σε οικονομίες που βρίσκονται σε αυτό το στάδιο ή στη μετάβασή τους προς αυτό καθορίζει την ανταγωνιστικότητα της. Η έρευνα που συνεπάγεται η εξαγωγή καινοτόμων ιδεών συνδέεται άμεσα με την δυνατότητα και εξασφάλιση του δικαιώματος της ιδιοκτησίας της, ώστε να καταστεί ασφαλής.

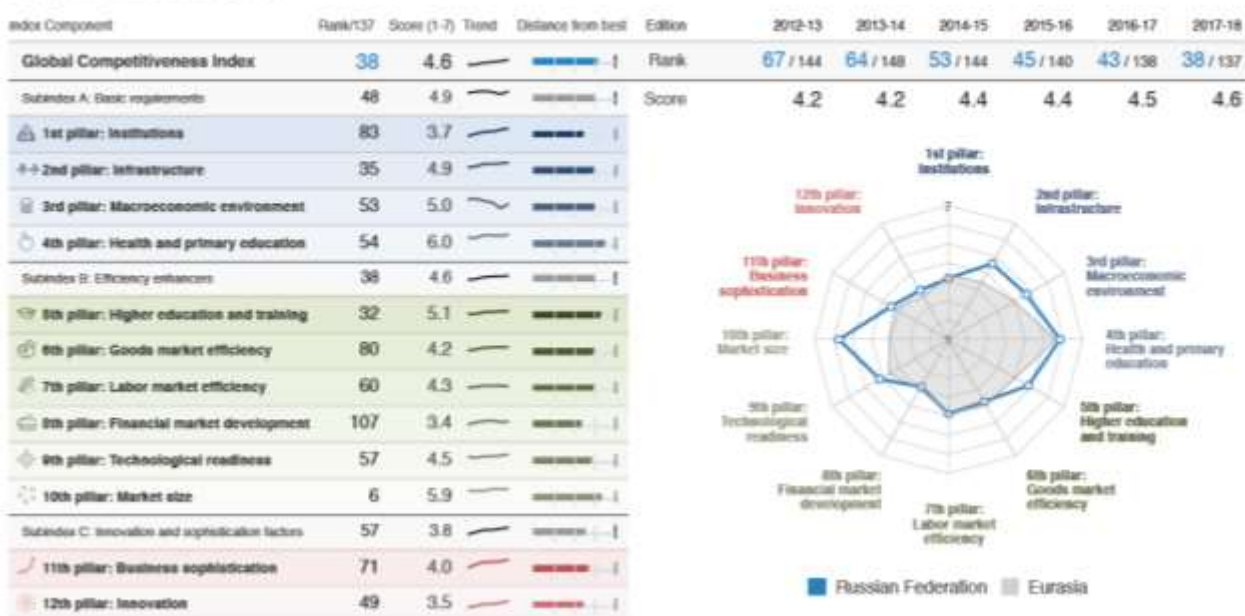
4. ΑΝΑΛΥΣΗ

4.1 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Η απόδοση στην ανταγωνιστικότητα της Ευρασίας (όπου και τοποθετείται η Ρωσία) βελτιώθηκε ελαφρά κατά το τελευταίο έτος, και θα έχει ως επί το πλείστον ανακάμψει από την ύφεση του 2015 μέχρι το τέλος αυτού. Η αύξηση του ΑΕΠ, που ήταν ελάχιστα θετική το 2016, αναμένεται για να φτάσει το 1,7% το 2017. Κατά μέσο όρο, Ευρασία έχει σημειώσει πρόοδο σχεδόν σε όλους τους παράγοντες ανταγωνιστικότητας, ιδιαίτερα λόγω του χαμηλότερου πληθωρισμού (ο μέσος όρος μειώθηκε από 15,5% το 2016 σε 8,2% το 2017), την πρόοδο της τεχνολογικής ετοιμότητας, την καινοτομία και την πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Καλύτερα από το αναμενόμενο υπήρξαν οι επιδόσεις στους δύο κύριους εμπορικούς εταίρους της περιοχής τη Κίνα και τη Ρωσική Ομοσπονδία κάνοντας το επιχειρηματικό κλίμα πιο αισιόδοξο για την ευρύτερη περιοχή.

Η Ρωσική Ομοσπονδία (38η θέση από 137 συμμετέχοντες) βελτίωσε την κατάταξή της κατά πέντε θέσεις, κυρίως οδηγούμενη από το μακροοικονομικό περιβάλλον (βελτίωση κατά 38 θέσεις στην 53η θέση), έχοντας ανακάμψει έντονα από την ύφεση του 2015-16. Ωστόσο, η οικονομία της εξακολουθεί να εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις εξαγωγές ορυκτών και οι προοπτικές μιας μονοδιάστατης οικονομίας σαν αυτή της Ρωσίας, παραμένουν αβέβαιες (World Economic Forum, The Global Competitiveness Report 2017–2018)

Performance overview

Εικόνα 1 Γενική αποτύπωση GCI

(πηγή : World Economic Forum, The Global Competitiveness Report 2017–2018)

Οι αδύναμοι δεσμοί εξακολουθούν να περιλαμβάνουν τη χρηματοπιστωτική αγορά (107η θέση), ιδίως στον τραπεζικό τομέα, μαζί με πτυχές της ποιότητας των θεσμικών δικαιωμάτων

όπως τα δικαιώματα ιδιοκτησίας (106η), την δικαστική ανεξαρτησία (90ή), και τη διαφθορά, παραμένοντας ένας από τους μεγαλύτερους προβληματικούς παράγοντες για την επιχειρηματική δραστηριότητα (βλέπε «Πίνακα 1»). Η Ρωσία έχει περάσει νέους νόμους να αυξήσει τον κατώτατο μισθό (2015) και να προστατεύσει την προσωρινή απασχόληση (2016), που μείωσαν την ευελιξία της αγοράς εργασίας (75η, κάτω 18 θέσεις). Ωστόσο, αυτό μπορεί να έχει ένα ευεργετικό συνολικό αποτέλεσμα με την αποκατάσταση της εγχώριας αγοραστικής δύναμης, η οποία είχε πληγεί από τον πληθωρισμό και το αδύναμο ρούβλι (World Economic Forum, The Global Competitiveness Report 2017–2018).

Αναλυτικότερα οι βαθμολογίες των πυλώνων και των επιμέρους δεικτών αυτών παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα («Πίνακας 1»).

1st pillar: institutions	83	3.7	
1.01 Property rights	116	3.6	
1.02 Intellectual property protection	93	3.7	
1.03 Diversion of public funds	82	3.2	
1.04 Public trust in politicians	51	3.4	
1.05 Irregular payments and bribes	76	3.8	
1.06 Judicial independence	90	3.5	
1.07 Favoritism in decisions of government officials	66	3.1	
1.08 Efficiency of government spending	57	3.4	
1.09 Burden of government regulation	79	3.3	
1.10 Efficiency of legal framework in settling disputes	70	3.6	
1.11 Efficiency of legal framework in challenging regulations	77	3.1	
1.12 Transparency of government policymaking	70	4.0	
1.13 Business costs of terrorism	94	4.7	
1.14 Business costs of crime and violence	69	4.5	
1.15 Organized crime	86	4.5	
1.16 Reliability of police services	98	3.8	
1.17 Ethical behavior of firms	70	3.8	
1.18 Strength of auditing and reporting standards	100	4.0	
1.19 Efficacy of corporate boards	51	5.0	
1.20 Protection of minority shareholders' interests	111	3.6	
1.21 Strength of investor protection 0-10 (best)	51	6.0	
2nd pillar: Infrastructure	35	4.9	
2.01 Quality of overall infrastructure	74	4.0	
2.02 Quality of roads	114	2.9	
2.03 Quality of railroad infrastructure	23	4.5	
2.04 Quality of port infrastructure	66	4.2	
2.05 Quality of air transport infrastructure	59	4.6	
2.06 Available airline seat kilometers millions/week	12	3,770.3	
2.07 Quality of electricity supply	59	5.1	
2.08 Mobile-cellular telephone subscriptions /100 pop.	9	163.3	
2.09 Fixed-telephone lines /100 pop.	44	22.8	
3rd pillar: Macroeconomic environment	53	5.0	
3.01 Government budget balance % GDP	84	-3.7	
3.02 Gross national savings % GDP	34	27.4	
3.03 Inflation annual % change	112	7.0	
3.04 Government debt % GDP	6	17.0	
3.05 Country credit rating 0-100 (best)	61	54.2	
4th pillar: Health and primary education	54	6.0	
4.01 Malaria incidence cases/100,000 pop.	1	0.0	
4.02 Business impact of malaria	n/a	5.6	
4.03 Tuberculosis incidence cases/100,000 pop.	86	80.0	
4.04 Business impact of tuberculosis	79	5.2	
4.05 HIV prevalence % adult pop.	105	1.0	
4.06 Business impact of HIV/AIDS	71	5.3	
4.07 Infant mortality deaths/1,000 live births	51	8.2	
4.08 Life expectancy years	93	70.9	
4.09 Quality of primary education	50	4.4	
4.10 Primary education enrollment rate net %	55	96.5	
5th pillar: Higher education and training	32	5.1	
5.01 Secondary education enrollment rate gross %	31	104.5	
5.02 Tertiary education enrollment rate gross %	19	80.4	
5.03 Quality of the education system	64	3.7	
5.04 Quality of math and science education	51	4.4	
5.05 Quality of management schools	65	4.2	
5.06 Internet access in schools	34	5.0	
5.07 Local availability of specialized training services	53	4.6	
5.08 Extent of staff training	78	3.8	
6th pillar: Goods market efficiency	80	4.2	
6.01 Intensity of local competition	72	5.0	
6.02 Extent of market dominance	64	3.7	
6.03 Effectiveness of anti-monopoly policy	83	3.5	
6.04 Effect of taxation on incentives to invest	104	3.2	
6.05 Total tax rate % profits	101	47.4	
6.06 No. of procedures to start a business	18	4	
6.07 Time to start a business days	59	9.8	
6.08 Agricultural policy costs	95	3.5	
6.09 Prevalence of non-tariff barriers	112	3.9	
6.10 Trade tariffs % duty	72	5.1	
6.11 Prevalence of foreign ownership	124	3.4	
6.12 Business impact of rules on FDI	123	3.6	
6.13 Burden of customs procedures	76	4.0	
6.14 Imports % GDP	122	20.6	
6.15 Degree of customer orientation	81	4.5	
6.16 Buyer sophistication	58	3.5	
7th pillar: Labor market efficiency	60	4.3	
7.01 Cooperation in labor-employer relations	90	4.1	
7.02 Flexibility of wage determination	88	4.6	
7.03 Hiring and firing practices	46	4.0	
7.04 Redundancy costs weeks of salary	76	17.3	
7.05 Effect of taxation on incentives to work	81	3.7	
7.06 Pay and productivity	57	4.2	
7.07 Reliance on professional management	93	3.8	
7.08 Country capacity to retain talent	59	3.5	
7.09 Country capacity to attract talent	77	3.2	
7.10 Female participation in the labor force ratio to men	51	0.87	
8th pillar: Financial market development	107	3.4	
8.01 Availability of financial services	101	3.7	
8.02 Affordability of financial services	94	3.4	
8.03 Financing through local equity market	90	3.1	
8.04 Ease of access to loans	110	3.2	
8.05 Venture capital availability	89	2.6	
8.06 Soundness of banks	121	3.6	
8.07 Regulation of securities exchanges	112	3.5	
8.08 Legal rights index 0-10 (best)	49	6	
9th pillar: Technological readiness	57	4.5	
9.01 Availability of latest technologies	84	4.4	
9.02 Firm-level technology absorption	72	4.4	
9.03 FDI and technology transfer	109	3.7	
9.04 Internet users % pop.	38	76.4	
9.05 Fixed-broadband Internet subscriptions /100 pop.	44	19.5	
9.06 Internet bandwidth kb/s/user	74	51.9	
9.07 Mobile-broadband subscriptions /100 pop.	47	75.0	
10th pillar: Market size	6	5.9	
10.01 Domestic market size index	6	5.8	
10.02 Foreign market size index	5	6.2	
10.03 GDP (PPP) PPP \$ billions	6	3,799.7	
10.04 Exports % GDP	94	25.9	
11th pillar: Business sophistication	71	4.0	
11.01 Local supplier quality	83	4.4	
11.02 Local supplier quality	66	4.4	
11.03 State of cluster development	88	3.5	
11.04 Nature of competitive advantage	72	3.4	
11.05 Value chain breadth	71	3.8	
11.06 Control of international distribution	68	3.7	
11.07 Production process sophistication	64	3.9	
11.08 Extent of marketing	59	4.5	
11.09 Willingness to delegate authority	80	4.2	
12th pillar: Innovation	49	3.5	
12.01 Capacity for innovation	65	4.2	
12.02 Quality of scientific research institutions	41	4.4	
12.03 Company spending on R&D	54	3.5	
12.04 University-industry collaboration in R&D	42	3.9	
12.05 Gov't procurement of advanced technology products	63	3.4	
12.06 Availability of scientists and engineers	50	4.3	
12.07 PCT patents applications/million pop.	46	7.8	

Πίνακας 1 Αναλυτική παρουσίαση βαθμολογίας πυλώνων

(Πηγή :GCI World Economic Forum, The Global Competitiveness Report 2017–2018)

Ως οικονομία μετάβασης και παρά την υιοθέτηση του τρίτου διετούς προγράμματος ιδιωτικοποιήσεων 2017 – 2019 από την ρωσική κυβέρνηση στις 08.02.2017), το οποίο περιελάμβανε πληθώρα ιδιωτικοποιήσεων κρατικών εταιρειών (πχ. ναυπηγείο Soncomflot, πώληση μεριδίου του δεύτερου μεγαλύτερου χρηματοπιστωτικού ιδρύματος VTB κλπ) καμία αξιολογή ιδιωτικοποίηση δεν υλοποιήθηκε καθ' όλη τη διάρκεια του 2017 και του εννεάμηνου 2018 είτε λόγω ανασφάλειας των επενδυτών ή λόγω έλλειψης χρηματοδοτικών κενών (Επιχειρηματικός οδηγός Πρεσβείας της Ελλάδας στη Μόσχα, 2018). Αμφότεροι οι λόγοι εναντιώνονται στην έννοια της οικονομίας μετάβασης και του επιδιωκόμενων σκοπών της.

Η πορεία της ανταγωνιστικότητας της Ρωσίας αποτυπώνεται μέσα από τις βαθμολογίες των πυλώνων του δείκτη της τελευταίας 10ετίας και παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί («Πίνακας 2»). Το γενικότερο συμπέρασμα είναι ότι η πλειονότητα των πυλώνων παρουσιάζει βελτίωση με την μεγαλύτερη στον πυλώνα των υποδομών (infrastructure) και της τεχνολογικής ετοιμότητας (technological readiness), ενώ το μακροοικονομικό περιβάλλον παρουσίασε μια σημαντική αυξομείωση στην προβαλλόμενη χρονική περίοδο ως αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης αλλά και των κυρώσεων που ασκήθηκαν στη Ρωσία από τις ΗΠΑ και την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Year	Global Competitiveness Index (GCI) (from World Economic Forum)												
	Total	Basic Requirements				Efficiency Enhancers						Innovation & Sophistication Factors	
		Institutions	Infrastructure	Macroeconomic environment	Health and primary education	Higher education and training	Goods market efficiency	Labor market efficiency	Financial market development	Technological readiness	Market size	Business sophistication	Innovation
2009-2010	4,20	3,20	3,60	5,20	5,60	4,30	3,70	4,70	3,30	3,40	5,80	3,60	3,40
2010-2011	4,20	3,20	4,50	4,50	5,90	4,60	3,60	4,50	3,20	3,60	5,70	3,50	3,20
2011-2012	4,20	3,10	4,50	5,20	5,70	4,50	3,60	4,40	3,20	3,70	5,70	3,30	3,10
2012-2013	4,20	3,10	4,50	5,80	5,70	4,60	3,60	4,20	3,20	4,10	5,80	3,30	3,00
2013-2014	4,20	3,30	4,60	5,90	5,70	4,70	3,80	4,30	3,40	4,00	5,80	3,60	3,10
2014-2015	4,40	3,50	4,80	5,50	6,00	5,00	4,10	4,40	3,50	4,20	5,80	3,80	3,30
2015-2016	4,40	3,50	4,80	5,30	5,90	5,00	4,20	4,40	3,50	4,20	5,90	3,80	3,30
2016-2017	4,50	3,60	4,90	4,30	5,90	5,10	4,20	4,40	3,40	4,30	5,90	3,8	3,40
2017-2018	4,60	3,70	4,90	5,00	6,00	5,10	4,20	4,30	3,40	4,50	5,90	4,00	3,50

Πίνακας 2 Βαθμολογίες πυλώνων GCI τελευταίας 10ετίας
(Πηγή : World Economic Forum, The Global Competitiveness Data Base Report)

4.2 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Στα αποτελέσματα του δείκτη για το 2017, 103 χώρες, οι περισσότερες από τις οποίες είναι λιγότερο ανεπτυγμένες ή αναδυόμενες οικονομίες, παρουσίασαν πρόοδο στην οικονομική ελευθερία κατά το παρελθόν έτος. Αξιοσημείωτο είναι ότι 49 χώρες πέτυχαν τα υψηλότερα ποσοστά οικονομικής ελευθερίας τους μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται δύο μεγάλες οικονομίες της περιοχής η Κίνα και η Ρωσία.

Η οικονομία της Ρωσίας παρακωλύεται σοβαρά από την κατάφωρη περιφρόνηση για το κράτος δικαίου και για την έννοια της περιορισμένης διακυβέρνησης. Ο ιδιωτικός τομέας παραμένει περιθωριοποιημένος από δομικούς και θεσμικούς περιορισμούς που προκαλούνται από την ολοένα αυξανόμενη κρατική παρέμβαση στην αγορά. Αυξανόμενες πληθωριστικές πιέσεις θέτουν σε κίνδυνο τη μακροοικονομική σταθερότητα. Μεγάλα κρατικά ιδρύματα έχουν αυξήσει την κυριαρχία τους στον χρηματοπιστωτικό τομέα σε βάρος των ιδιωτικών εγχώριων και ξένων τραπεζών (Heritage Foundation, Index of Economic Freedom 2017)

Εικόνα 2 Γενική αποτύπωση EFI

(Πηγή :Heritage Foundation, Index of Economic Freedom 2017)

Ο αναποτελεσματικός δημόσιος τομέας κυριαρχεί στην οικονομία. Ο κίνδυνος της κρατικής ανάμιξης στον ιδιωτικό τομέα παραμένει υψηλός στο Ρωσικό καταπιεστικό πολιτικό περιβάλλον. Το δικαστικό σώμα είναι ευάλωτο στη διαφθορά, και η προστασία των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας παραμένει αδύναμη, υπονομεύοντας τις προοπτικές για δυναμική μακροπρόθεσμη οικονομική ανάπτυξη.

Όλα αυτά την κατατάσσουν στην 114η θέση παγκοσμίως, μεταξύ 180 συμμετεχόντων χωρών και στην 42^η αντίστοιχα στην περιφέρεια της Ευρώπης σύμφωνα με τον διαχωρισμό των περιφερειών του Heritage Foundation. Αποτελεί δε εκ των αποτελεσμάτων ένα περισσότερο ανελευθερές (mostly unfree) κράτος και κατ' επέκταση οικονομία. Παρουσιάζεται πάντως μια βελτίωση της θέσης σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά κατά 6,5 μονάδες της 100στιας διαβάθμισης του δείκτη.

Ο Βλαντιμίρ Πούτιν επανεκλέχθηκε πρόεδρος τον Μάρτιο του 2012 ύστερα από έντονα αμφισβητούμενες εκλογές στη Δούμα το Δεκεμβρίου του 2011. Η Ρωσία προσάρτησε παράνομα τη χερσόνησο της Κριμαίας στην Ουκρανία στις αρχές του 2014 και συνεχίζει να προμηθεύει όπλα και στρατεύματα στην περιοχή Donbas της Ουκρανίας. Οι δυτικές οικονομικές κυρώσεις έχουν οδηγήσει σε εκροές κεφαλαίων. Η οικονομία της Ρωσίας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις εξαγωγές πετρελαίου και φυσικού αερίου. Η χαμηλή τιμή του πετρελαίου, το οικονομικό βάρος που συνδέεται με την προσάρτηση της Κριμαίας και η επιθυμία ανασυγκρότησης του ρωσικού στρατού έχουν οδηγήσει τα δημόσια οικονομικά σε οριακά επίπεδα. Η οικονομία βρίσκεται σε ύφεση από το 2015, ενώ η προσπάθεια προσχώρησης της Ρωσίας στον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης αναβλήθηκε, λόγω των πρόσφατων ενεργειών της στην Ουκρανία.

Σχεδιάγραμμα 3

Ομάδα Πυλώνων κανόνων δικαίου EFI
(Πηγή: HF, Index of Economic Freedom 2017)

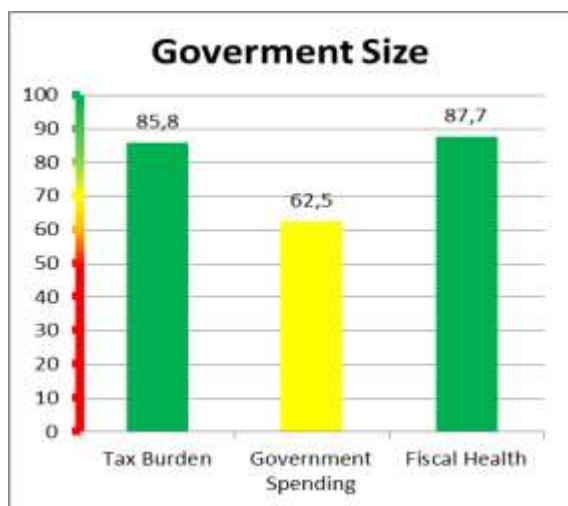
Οι βαθμολογίες των πυλώνων της κατηγορίας των κανόνων δικαίου (Rule of Law), παρουσιάζονται στον σχεδιάγραμμα αριστερά («Σχεδιάγραμμα 3»).

Τα αδύναμα δικαιώματα ιδιοκτησίας αποτελούν σημαντικό εμπόδιο στην οικονομική πρόοδο και αποτρέπουν τις ξένες επενδύσεις.

Το κράτος δικαίου δεν διατηρείται ομοιόμορφα σε ολόκληρη τη χώρα και το δικαστικό σώμα είναι ευάλωτο στις πολιτικές πιέσεις και ασυνεπές στην εφαρμογή του νόμου.

Η διαφθορά στην κυβέρνηση και τον επιχειρηματικό κόσμο είναι διαδεδομένη και η αυξανόμενη έλλειψη λογοδοσίας επιτρέπει στους γραφειοκράτες να ενεργούν με ατιμωρησία.

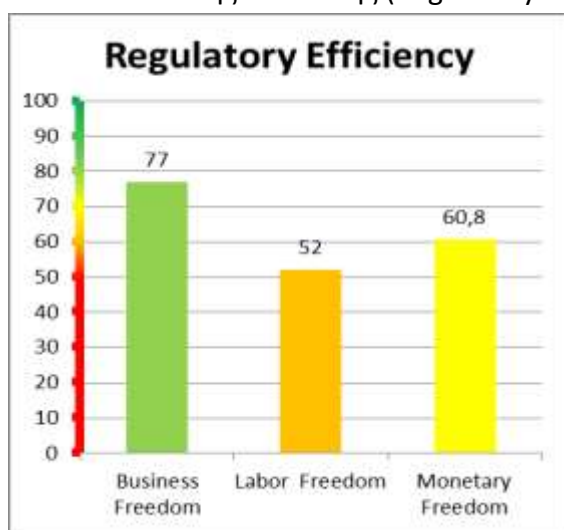
Τα υπόψη αποτελέσματα περί διαφθοράς επιβεβαιώνονται και τα αποτελέσματα του δείκτη διαφθοράς CPI (Corruption Perception Index) του TI (Transparency International) που κατατάσσει την Ρωσία στην 131^η θέση ανάμεσα σε 176 χώρες που συμμετείχαν στην έρευνα. Η σημαντικότητα των αποτελεσμάτων αλλά και του δείκτη έγκειται στο γεγονός ότι ο συγκεκριμένος δείκτης μετρώντας την διαφθορά του δημόσιου τομέα, μετρά ένα από τα σημαντικότερα εμπόδια στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη στις σύγχρονες κοινωνίες.

Σχεδιάγραμμα 4

Ομάδα Πυλώνων μεγέθους κράτους EFI
(Πηγή:HF, Index of Economic Freedom 2017)
με 17% του ΑΕΠ.

Οι βαρύτεροι κανονισμοί εξακολουθούν να παρεμποδίζουν την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα. Το ρυθμιστικό σύστημα υποφέρει από τη διαφθορά και την έλλειψη διαφάνειας. Ο άκαμπτος και ξεπερασμένος κώδικας εργασίας συνεχίζει να περιορίζει την αύξηση της απασχόλησης και της παραγωγικότητας. Τα φαρμακευτικά προϊόντα επηρεάζονται από τον καθορισμό των τιμών. Οι μη διαφανείς διαδικασίες με τις οποίες οι ρυθμιστικές αρχές ορίζουν ποσοστά για επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας και μεταφορές έχουν μετατρέψει τη μεταρρύθμιση του ρυθμού σε σημαντικό πολιτικό ζήτημα. Οι περισσότερες τιμές στη Ρωσία έχουν ελευθερωθεί, αλλά η κυβέρνηση αύξησε τις επιδοτήσεις στους αγρότες αφού οι ΗΠΑ και η ΕΕ επέβαλαν κυρώσεις. Η κυβέρνηση επιχορηγεί επίσης ορισμένες εισαγωγές από την Κίνα και ορισμένες εξαγωγές φυσικού αερίου. Όλα τα παραπάνω αποτυπώνονται διαγραμματικά στο σχεδιάγραμμα 5 για την κατηγορία των πυλώνων της απόδοσης (Regulatory Efficiency).

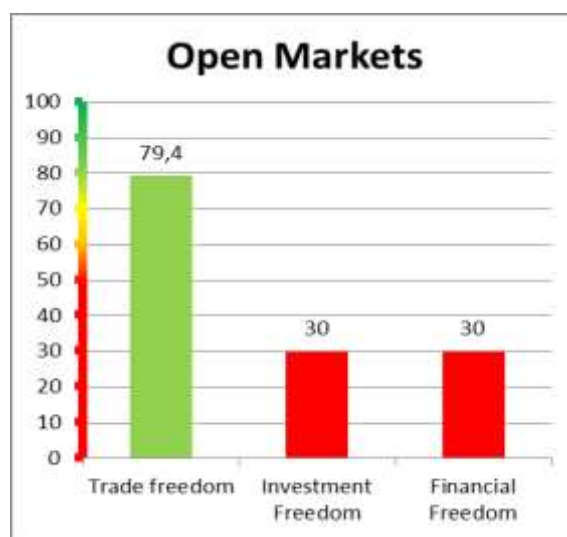
Σχεδιάγραμμα 5

Ομάδα Πυλώνων απόδοσης EFI
(Πηγή:HF, Index of Economic Freedom 2017)

Για την κατηγορία των πυλώνων που ερμηνεύουν το κρατικό μέγεθος (Government Size) η κατάταξη των επιμέρους πυλώνων έχει όπως στο Σχεδιάγραμμα 4.

Ο συντελεστής φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων είναι ίσος με 13 τοις εκατό, και ο ανώτατος συντελεστής φορολογίας εταιρειών είναι 20 τοις εκατό. Η συνολική φορολογική επιβάρυνση ισούται με το 35,3% του συνολικού εγχώριου εισοδήματος.

Οι κυβερνητικές δαπάνες ανήλθαν στο 35,8% της συνολικής παραγωγής (ΑΕΠ) τα τελευταία τρία χρόνια και τα δημοσιονομικά ελλείμματα ανήλθαν κατά μέσο όρο 2,7 % του ΑΕΠ. Το χρέος ισοδυναμεί

Σχεδιάγραμμα 6

Ομάδα Πυλώνων ανοίγματος αγορών EFI
(Πηγή:HF, Index of Economic Freedom 2017)

Τέλος για το έτος 2018 και την τελευταία κατηγορία των πυλώνων που αναφέρονται στο άνοιγμα της αγοράς (open markets) και παρουσιάζονται στο σχεδιάγραμμα 6 προκύπτει πως το εμπόριο είναι σημαντικό για την οικονομία της Ρωσίας. Η αξία των εξαγωγών και των εισαγωγών που λαμβάνονται μαζί ισούται με το 46% του ΑΕΠ με το μέσο εφαρμοζόμενο δασμολογικό συντελεστή να είναι 2,8% και τους φόρους κατά τις εξαγωγές να επηρεάζουν το εμπόριο. Πραγματοποιούνται επενδύσεις σε διάφορους τομείς της οικονομίας μέσω ξένων επενδύσεων με τις κρατικές επιχειρήσεις νοθεύουν την οικονομία. Ο χρηματοπιστωτικός τομέας υπόκειται σε κρατική επιρροή με τις κρατικές τράπεζες κυριαρχούν στον τραπεζικό τομέα (Heritage Foundation, Index of Economic Freedom 2017)

Το σχεδιάγραμμα του Heritage Foundation που ακολουθεί («Σχεδιάγραμμα 7») δείχνει ότι, ανεξάρτητα από την περιοχή, όσο υψηλότερο είναι το επίπεδο οικονομικής ελευθερίας μιας χώρας, τόσο υψηλότερο είναι το κατά κεφαλήν εισόδημα.

Η ιδέα πάνω στην οποία στηρίζεται η οικονομική ελευθερία είναι η δυνατότητα να δοθούν στους ανθρώπους περισσότερες ευκαιρίες να επιλέξουν οι ίδιοι τον τρόπο να επιδιώξουν και να εκπληρώσουν τα όνειρά τους, οι οποίοι υπόκεινται μόνο στον βασικό κανόνα δικαίου και στον έντιμο ανταγωνισμό από τους άλλους (Heritage Foundation).

Σχεδιάγραμμα 7

Συσχέτιση οικονομικής ελευθερίας με κατά κεφαλήν εισόδημα (Πηγή: Heritage Foundation)

Αποδεικνύεται από την μελέτη ότι, οι κυβερνήσεις που σέβονται και προάγουν την οικονομική ελευθερία παρέχουν το καλύτερο περιβάλλον για πειραματισμό, καινοτομία και πρόοδο και μέσω αυτών ενισχύεται και προάγεται η ευημερία.

Year	Index of Economic Freedom (IEF) (from Heritage Foundation)												
	Overall Score	Rule of law			Government size			Regulatory efficiency			Market openness		
		Property Rights	Government Integrity	Judicial Effectiveness	Tax Burden	Government Spending	Fiscal Health	Business Freedom	Labor Freedom	Monetary Freedom	Trade Freedom	Investment Freedom	Financial Freedom
2011	52,10	20,00	28,00	N/A	86,10	57,80	N/A	76,30	58,90	63,90	75,00	25,00	30,00
2012	50,50	25,00	21,00	N/A	82,50	48,60	N/A	65,10	63,50	66,30	68,20	25,00	40,00
2013	51,10	25,00	24,00	N/A	86,90	54,40	N/A	69,20	52,60	66,70	77,40	25,00	30,00
2014	51,90	25,00	22,10	N/A	85,60	61,50	N/A	70,00	55,80	69,40	74,60	25,00	30,00
2015	52,10	20,00	28,00	N/A	86,10	57,80	N/A	76,30	58,90	63,90	75,00	25,00	30,00
2016	50,60	20,00	27,00	N/A	82,20	56,20	N/A	72,20	57,60	62,90	72,40	25,00	30,00
2017	57,10	47,60	44,50	38,20	81,80	61,50	93,40	74,80	50,80	57,30	75,20	30,00	30,00
2018	58,20	48,70	46,90	38,10	85,80	62,50	87,70	77,00	52,00	60,80	79,40	30,00	30,00

Πίνακας 3 Βαθμολογία πυλώνων IEF την τρέχουσα 10ετία
(Πηγή:Heritage Foundation, Index of Economic Freedom data base)

Αναλυτικά οι τιμές των πυλώνων του δείκτη οικονομικής ελευθερίας για την τρέχουσα 10ετία έχουν όπως τον Πίνακα 3.

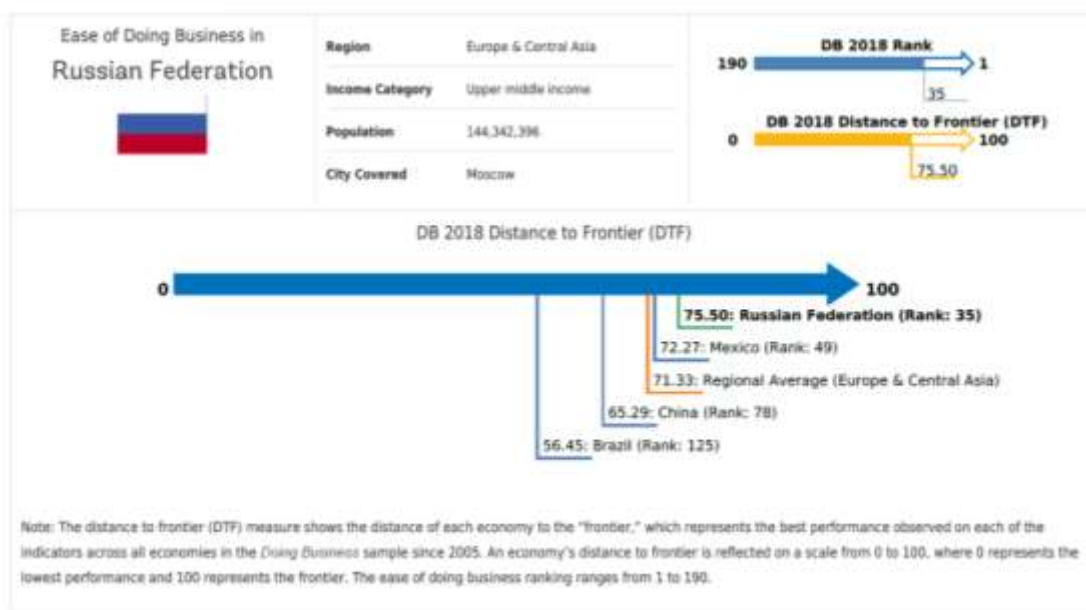
Διατηρώντας την χρωματική απεικόνιση των πυλώνων του Heritage Foundation για το τρέχον έτος ανάλογα την αποδοτικότητα και την τελική τους βαθμολογία, εύκολα διαπιστώνουμε ότι η αποδοτικότητα τους δεν παρουσίασε μεταβολή εκτός των συγκεκριμένων ορίων ⁶.

4.3 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Τα αποτελέσματα του δείκτη επιχειρηματικής ευκολίας (Easy Doing Business Index) της Παγκόσμιας Τράπεζας τοποθετούν την Ρωσία στην 35^η θέση μεταξύ 190 συμμετεχόντων χωρών βελτιωμένη κατά 5 θέσεις σε σχέση με την προηγούμενη κατάταξή της. Η γενική βαθμολογία της κατά την έννοια του Distance to Frontier είναι 75,50 σε 100στιαία κλίμακα, μια επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο της περιοχής που έχει ενταχθεί από την Παγκόσμια Τράπεζα, της περιοχής της Ευρώπης & Κεντρικής Ασίας που είναι 71,33 (World Bank Group, Doing Business 2018).

Τα βασικά στοιχεία για την κατάταξη της Ρωσίας καθώς και την συγκριτική της θέση σε σχέση με την ευρύτερη περιοχή κατάταξης από την Παγκόσμια Τράπεζα για την βαθμολόγηση του υπόψη δείκτη αλλά και τη θέση μελών των BRICS, παρουσιάζονται στην Εικόνα 3.

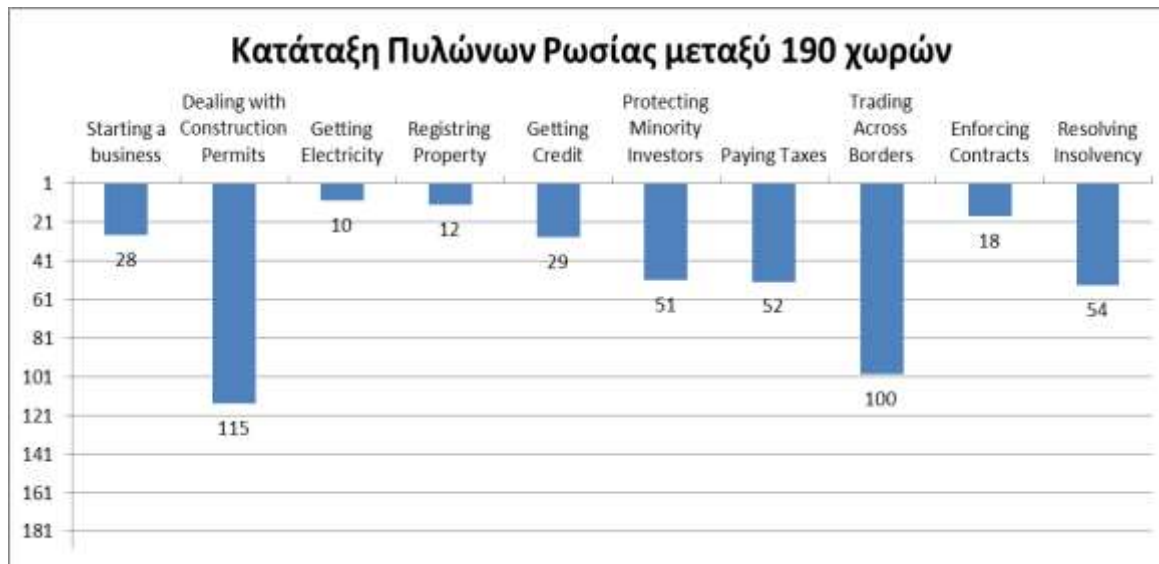
⁶ Τα όρια διαβάθμισης του Heritage Foundation είναι 0-50,50-60, 60-70,70-80,80-100.

Εικόνα 3

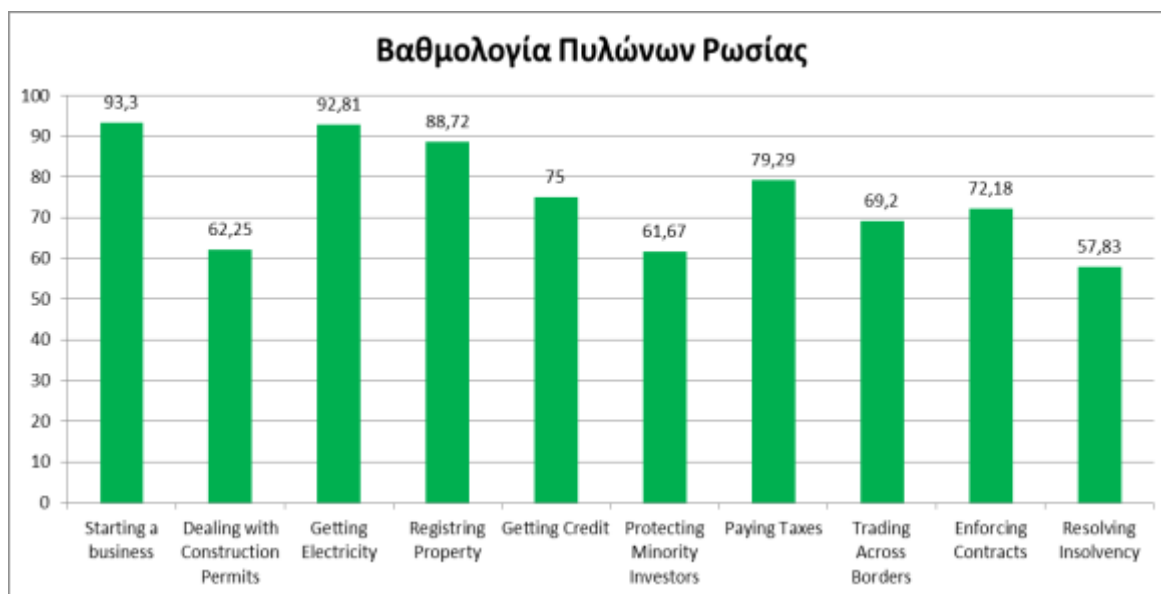
Γενική αποτύπωση του EDB
(Πηγή: World Bank Group, Doing Business 2018)

Αναλυτικότερα, η κατάταξη και η βαθμολογία αναλυτικά των πυλώνων του Easy Doing Business Index παρουσιάζεται στα επόμενα 2 σχεδιαγράμματα («σχεδιάγραμμα 8 και 9»).

Σχεδιάγραμμα 8

Κατάταξη πυλώνων δείκτη EDB
(Πηγή: World Bank Group, Doing Business 2018)

Σχεδιάγραμμα 9

Βαθμολογία πυλώνων δείκτη EDB (Πηγή: World Bank Group, Doing Business 2018)

Τα αποτελέσματα του δείκτη EDB της World Bank για το έτος 2018 καταδεικνύουν έναν νικητή και έναν ηττημένο όσο αφορά τους πυλώνες που μελετά. Θετικά ανταποκρίθηκε ο πυλώνας που αφορά στις κατασκευαστικές άδειες ενώ αρνητικά ο αντίστοιχος των συμβάσεων.

RUSSIAN FEDERATION		Europe & Central Asia		GNI per capita (US\$)	
Ease of doing business rank (1–190)	40	Overall distance to frontier (DTF) score (0–100)	73.19	Population	144,096,812
Starting a business (rank)	26	Getting credit (rank)	44	Trading across borders (rank)	140
DTF score for starting a business (0–100)	93.57	DTF score for getting credit (0–100)	65.00	DTF score for trading across borders (0–100)	57.96
Procedures (number)	3.7	Strength of legal rights index (0–12)	6	Time to export	
Time (days)	9.8	Depth of credit information index (0–8)	7	Documentary compliance (hours)	25.4
Cost (% of income per capita)	1.0	Credit bureau coverage (% of adults)	77.2	Border compliance (hours)	96
Minimum capital (% of income per capita)	0.0	Credit registry coverage (% of adults)	0.0	Cost to export	
				Documentary compliance (US\$)	92
Dealing with construction permits (rank)	115	Protecting minority investors (rank)	53	Border compliance (US\$)	765
DTF score for dealing with construction permits (0–100)	65.86	DTF score for protecting minority investors (0–100)	60.00	Time to import	
Procedures (number)	13.7	Extent of disclosure index (0–10)	6	Documentary compliance (hours)	42.5
Time (days)	239.3	Extent of director liability index (0–10)	2	Border compliance (hours)	96
Cost (% of warehouse value)	1.4	Ease of shareholder suits index (0–10)	7	Cost to import	
Building quality control index (0–15)	10.0	Extent of shareholder rights index (0–10)	8	Documentary compliance (US\$)	152.5
		Extent of ownership and control index (0–10)	5	Border compliance (US\$)	1,125
Getting electricity (rank)	30	Extent of corporate transparency index (0–10)	8		
DTF score for getting electricity (0–100)	84.37			Enforcing contracts (rank)	12
Procedures (number)	3	Paying taxes (rank)	45	DTF score for enforcing contracts (0–100)	74.96
Time (days)	160.5	DTF score for paying taxes (0–100)	82.96	Time (days)	337
Cost (% of income per capita)	44.1	Payments (number per year)	7	Cost (% of claim)	16.5
Reliability of supply and transparency of tariffs index (0–8)	8	Time (hours per year)	168	Quality of judicial processes index (0–18)	11.0
		Total tax rate (% of profit)	47.4		
Registering property (rank)	9	Postfiling index (0–100)	87.59	Resolving insolvency (rank)	51
DTF score for registering property (0–100)	90.55			DTF score for resolving insolvency (0–100)	56.69
Procedures (number)	3			Time (years)	2.0
Time (days)	15			Cost (% of estate)	9.0
Cost (% of property value)	0.2			Recovery rate (cents on the dollar)	38.6
Quality of land administration index (0–30)	26			Strength of insolvency framework index (0–16)	11.5

Πίνακας 4

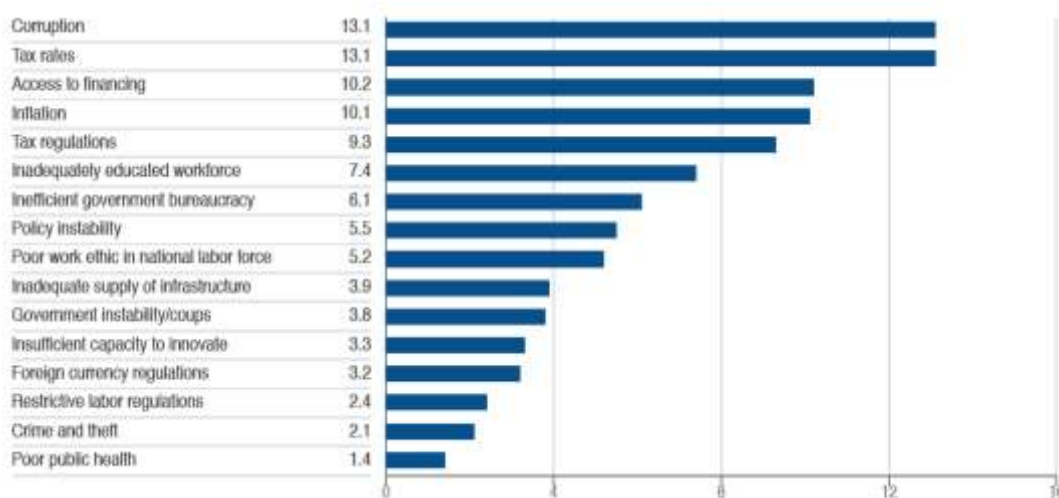
Αναλυτική βαθμολογία πυλώνων και υποδεικτών δείκτη EDB
(Πηγή: World Bank Group, Doing Business 2018)

Όσο αφορά τον πρώτο πυλώνα η Ρωσική Ομοσπονδία πραγματοποίησε ευκολότερη διεκπεραίωση των οικοδομικών αδειών με την κατάργηση των απαιτήσεων για την απόκτηση άδειας για την προστασία του εργοταξίου και την έγκριση του αρχιτεκτονικού και πολεοδομικού σχεδιασμού των μη οικιστικών κτιρίων. Η μεταρρύθμιση αυτή ισχύει μόνο για την πόλη της Αγίας Πετρούπολης.

Αντιθετα η Ρωσία κατέστησε πιο δύσκολη την εκτέλεση των συμβάσεων με την επιβολή προδικαστικών αποφάσεων πριν υποβάλουν αξίωση, επιμηκυνοντας έτσι την αρχική φάση των δικαστικών διαδικασιών. Η μεταρρύθμιση αυτή ισχύει και για τη Μόσχα και την Αγία Πετρούπολη. Αναλυτικά οι βαθμολογίες αλλά και οι τιμές των υποδεικτών των πυλώνων του EDB για το έτος 2018 παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.

Ενώ στο παρακάτω σχεδιάγραμμα παρουσιάζονται οι περισσότερο προβληματικοί παράγοντες για άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας στη Ρωσία, σύμφωνα με τον δείκτη Ανταγωνιστικότητας (GCI) του World Economic Forum.

Το σχεδιάγραμμα του WEF που ακολουθεί (Σχεδιάγραμμα 10) επιβεβαιώνει κατά αντίστροφη αναλογία τιμών πως η πρόσβαση στο κεφάλαιο καθώς και κάποια θέματα που σχετίζονται με το δημόσιο και τους θεσμούς, όπως οι οικοδομική άδεια, η προστασία των μετόχων, το εξαγωγικό εμπόριο και η ολοκλήρωση της πτωχευτικής διαδικασίας, λαμβάνουν την χαμηλότερη βαθμολογία του δείκτη EDB.

Σχεδιάγραμμα 10

Περισσότερο προβληματικοί παράγοντες για επιχειρηματική δραστηριότητα του GCI
(Πηγή : World Economic Forum, Executive Opinion Survey 2017)

Οι τιμές των πυλώνων του συγκεκριμένου δείκτη από το έτος 2015 οπότε και τροποποιήθηκε με την εισαγωγή και του μεγέθους «Distance to Frontier», παρουσιάζεται στον παρακάτω Πίνακα 5.

Year	Ease of Doing Business (EDB) (from World Bank)										
	Total DTF	At start-up	In getting a location			In getting financing		In daily operations		When things go wrong	
		Starting a business	Dealing with Construction Permits	Getting Electricity	Registering Property	Getting Credit	Protecting Minority Investors	Paying Taxes	Trading across Borders	Enforcing Contracts	Resolving Insolvency
2015	66,66	92,17	56,70	60,89	91,27	55,00	50,83	80,63	53,38	75,85	49,69
2016	70,99	92,35	65,23	84,22	90,51	65,00	56,67	81,60	37,39	78,56	58,39
2017	73,19	93,57	65,86	84,37	90,55	65,00	60,00	82,96	57,96	74,96	56,69
2018	75,50	93,03	65,25	92,81	88,72	75,00	61,67	79,29	69,20	72,18	57,83

Πίνακας 5

Τιμές πυλώνων δείκτη EDB την τελευταία 4ετία

Επιβεβαιώνεται από τον παραπάνω πίνακα η θετική πορεία της διεκπεραίωσης περί των κατασκευαστικών αδειών, ωστόσο την καλύτερη πορεία παρουσιάζει ο τομέας της ηλεκτροδότησης, της δυνατότητας λήψης πιστώσεων, αλλά και του διασυνοριακού εμπορίου.

Σύμφωνα δε με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης, η μείωση της παρουσίας του κράτους στην οικονομία θα ενίσχυε την παραγωγικότητα και την οικονομική ανάπτυξη. Η Ρωσία έχει κάνει βήματα τα τελευταία χρόνια στη βελτίωση των επιχειρηματικών και διοικητικών διαδικασιών, αλλά το αποτύπωμα του κράτους έχει αυξηθεί κατά την τελευταία δεκαετία. Απαιτείται ταχύτερη και διαφανέστερη ιδιωτικοποίηση των κρατικών περιουσιακών στοιχείων και μείωση του μεγέθους και της επιρροής της δημόσιας διοίκησης (EBRD, Transition report 2017-18).

Ωστόσο πραγματοποιούνται προσπάθειες από τις αρχές να εκσυγχρονίσουν τα θεσμικά όργανα και τους μηχανισμούς καθώς και βελτιώνουν τη νομοθεσία για την προσέλκυση ιδιωτικών κεφαλαίων στη χρηματοδότηση των υποδομών, ένα παράδειγμα είναι ο πρόσφατα υιοθετημένος χάρτης πορείας για την περαιτέρω ανάπτυξη συμπράξεων δημοσίου και ιδιωτικού τομέα (EDB annual report, 2017)

Η NDB σύμφωνα με την ετήσια έκθεσή της αναμένεται να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο τόσο στη διάθεση του ιδιωτικού κεφαλαίου για την ανάπτυξη της υποδομής όσο και στη συμβολή διεθνών προτύπων πρακτικών στον σχεδιασμό και την υλοποίηση έργων υποδομής. Έως το 2017, η NDB είχε εγκρίνει πάνω από 629 εκατομμύρια δολάρια για έργα στη Ρωσία, που περιλαμβάνουν επενδύσεις σε νέες γενιάς ανανεώσιμες πηγές ενέργειας καθώς και μεταφορών (NDB annual report ,2017)

4.4 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΛΛΗΛΕΞΑΡΤΗΣΗΣ ΠΥΛΩΝΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ GCI-IEF-EDB

Σύμφωνα με τον τρόπο που αλληλεπιδρούν ή αλληλοδιασταυρώνονται οι πυλώνες των δεικτών όπως αναπτύχθηκε στο Κεφάλαιο 3 (3.2 Μεθοδολογία), δημιουργούνται τα παρακάτω πλέγματα αποτελεσμάτων :

- Θεσμοί (GCI)
 - Προστασία Επενδυτών (EDB)
 - Εφαρμογή Συμβάσεων (EDB)
 - Ολοκλήρωση Πτωχευτικής Διαδικασίας (EDB)

Θεσμοί (GCI)	3,5	Προστασία Επενδυτών (EDB)	50,83
	3,5		56,67
	3,6		60,00
	3,7		61,67
	3,5	Εφαρμογή Συμβάσεων (EDB)	75,85
	3,5		78,56
	3,6		74,96
	3,7		72,18
	3,5	Ολοκλήρωση Πτωχευτικής Διαδικασίας (EDB)	49,69
	3,5		58,39
	3,6		56,69
	3,7		57,83

Παρουσιάζεται μια σχετική αναλογικότητα στο ύψος των τιμών των θεσμών και των αντιστοιχών στην προστασία των επενδυτών και την ολοκλήρωση της πτωχευτικής διαδικασίας στο μέσο της μεγίστης δυνατής τιμής (σημειώνεται ότι οι 2 παρούσες τιμές του EDB συμπεριλαμβάνονται στις 3 χαμηλότερες για το 2018).

Διαφοροποιείται η εφαρμογή συμβάσεων με βαθμολογία στα $\frac{3}{4}$ της αντίστοιχης μεγίστης. Αποδεικνύεται το πρόβλημα της λειτουργίας των θεσμικών οργάνων της χώρας.

- Διασυνοριακό εμπόριο (EDB)
 - Υποδομές (GCI)
 - Ηλεκτροδότηση (EDB)
 - Αγορά Εμπορίου (IEF)

Διασυνοριακό εμπόριο (EDB)	53,38	Υποδομές (GCI)	4,8
	57,39		4,8
	57,96		4,9
	69,20		4,9
	53,38	Ηλεκτροδότηση (EDB)	60,89
	57,39		84,22
	57,96		84,37
	69,20		92,81
	53,38	Αγορά Εμπορίου (IEF)	75,00
	57,39		72,40
	57,96		75,20
	69,20		74,90

Στην τελευταία αξιολόγηση του EDB Index διαπιστώνεται μια σημαντική αύξηση στη βαθμολογία του διασυνοριακού εμπορίου.

Σε αυτό συνετέλεσε η βελτίωση υποδομών όπως προκύπτει από τους αντίστοιχους δείκτες αλλά και η ελευθερία εμπορίου του IEF, που παρουσιάζεται σταθερή και με υψηλή αξιολόγηση.

- Μακροοικονομικό Περιβάλλον (GCI) { Φορολογικά βάρη (IEF)
Κρατικές Δαπάνες (IEF)
Οικονομική Υγεία (IEF)

Μακροοικονομικό περιβάλλον (GCI)	5,5	Φορολογικά βάρη (IEF)	86,10
	5,3		82,20
	4,3		81,80
	5,0		85,80
Μακροοικονομικό περιβάλλον (GCI)	5,5	Κρατικές δαπάνες (IEF)	57,80
	5,3		56,20
	4,3		61,50
	5,0		62,50
	5,5	Οικονομική Υγεία (IEF)	N/A
	5,3		N/A
	4,3		93,40
	5,0		87,70

Οι αυξομειώσεις στη βαθμολογία του GCI για το μακροοικονομικό περιβάλλον είναι αποτέλεσμα κυρίως των διεθνών τιμών του πετρελαίου και του φυσικού αερίου.

Οι αλληλοσχετιζόμενοι δείκτες παρουσιάζουν πολύ καλές τιμές με τα φορολογικά βάρη να είναι μικρά ενισχύοντας την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, ενώ οι κρατικές δαπάνες σε ποσοστό τέτοιο που δεν επηρεάζουν το χρέος και δεν δημιουργούν ελλείμματα.

- Αποδοτικότητα Αγοράς Αγαθών (GCI) { Ελευθερία επενδύσεων (IEF)

Αποδοτικότητα Αγοράς Αγαθών (GCI)	4,1	Ελευθερία επενδύσεων (IEF)	25,00
	4,2		25,00
	4,2		30,80
	4,2		30,00

Παρουσιάζεται μια αναντιστοιχία σε επίπεδο ποσοστιαίας βαθμολογίας των δυο πυλώνων ενώ συμβαδίζει χρονικά η αυξητική πορεία τους.

- Αποδοτικότητα Αγοράς Εργασίας (GCI) { Ελευθερία στην εργασία (IEF)

Αποδοτικότητα Αγοράς Εργασίας (GCI)	4,4	Ελευθερία στην εργασία (IEF)	58,90
	4,4		57,60
	4,4		50,80
	4,3		50,20

Παρουσιάζεται αντιστοιχία σε επίπεδο ποσοστιαίας βαθμολογίας των δυο πυλώνων και συμβαδίζει χρονικά η αυξητική πορεία τους.

- Οικονομική Ανάπτυξη της Αγοράς (GCI) { Χρηματοοικονομική Ελευθερία (IEF)

Οικονομική Ανάπτυξη της Αγοράς (GCI)	3,5
	3,5
	3,4
	3,4

Χρηματοοικονομική Ελευθερία (IEF)

30,00
30,00
30,00
30,00

Οι βαθμολογίες είναι ανάλογες του τρόπου που το τραπεζικό σύστημα λειτουργεί στη Ρωσία με την κρατική παρουσία να είναι κυρίαρχη.

- Μέγεθος Αγοράς (GCI) { Ελευθερία Εμπορίου (IEF) { Διασυνοριακό Εμπόριο (EDB)

Μέγεθος Αγοράς (GCI)	5,8
	5,9
	5,9
	5,9

Αγορά εμπορίου (IEF)

75,00
72,40
75,20
79,40

Διασυνοριακό εμπόριο (EDB)

53,38
57,39
57,96
69,20

Το σύνολο των παραπάνω στοιχείων καταδεικνύουν ότι η αγορά της Ρωσίας έχει την δυναμική να ενισχύσει το εύρος των εμπορικών συναλλαγών της πέραν των ορυκτών της προϊόντων.

- Καινοτομία (GCI) { Δικαίωμα Ιδιοκτησίας (IEF)

Καινοτομία (GCI)	3,3
	3,3
	3,4
	3,5

Δικαίωμα ιδιοκτησίας (IEF)

20,00
20,00
47,60
48,70

Τα χαμηλά ποσοστά καταδεικνύουν την προσκόλληση της οικονομίας στις εξαγωγές ορυκτών παρά το γεγονός ότι αποτελεί οικονομία σε προηγμένο στάδιο και θα πρέπει να στρέψει την ανταγωνιστικότητά της στον χώρο των καινοτόμων ιδεών και επιχειρήσεων

- Εξειδίκευση εταιριών (GCI) { Εταιρική ελευθερία (IEF)
Ελευθερία επενδύσεων (IEF)

Εξειδίκευση εταιριών (GCI)	3,8
	3,8
	3,8
	4,0
	3,8
	3,8
	3,8
	4,0

Εταιρική ελευθερία (IEF)

76,30
72,20
74,80
77,00
25,00
25,00
30,00
30,00

Ελευθερία επενδύσεων (IEF)

Η εξειδίκευση που θα έπρεπε να ήταν το ζητούμενο σε μια οικονομία του σταδίου της Ρωσίας δεν υφίσταται, ενώ η δημιουργία επιχειρηματικών κινήσεων που παρουσιάζει ελευθερία χάνει τους όποιους βαθμούς ελευθερίας από το ισχύον τραπεζικό σύστημα.

4.5 ΑΝΑΠΤΥΞΗ

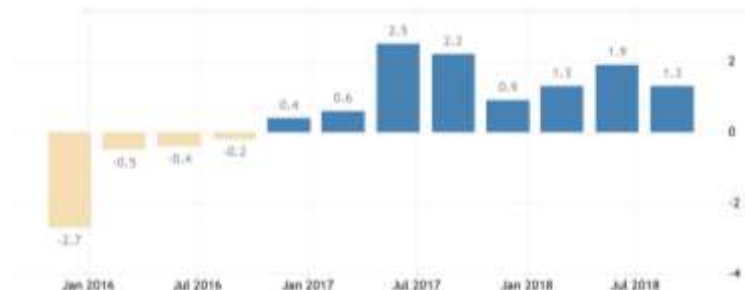
Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται μεγέθη που εκφράζουν την ανάπτυξη όπως αναφέρθηκε στην εισαγωγή με βάση το ΑΕΠ της χώρας το οποίο αποτελεί και τον πλέον πιο διαδεδομένο και συνάμα ασφαλή τρόπο απεικόνισης της οικονομικής ανάπτυξης μιας χώρας.

Year	GDP at PPP per capita \$	GDP Annual growth rate (%)	Public debt (% GDP)
2013	25.551,10	1,785	9,60
2014	25.284,60	0,739	10,90
2015	24.516,60	-2,828	13,40
2016	24.416,60	-0,225	17,90
2017	24.765,95	1,546	17,70
2018	-	-	17,00
Πηγή δεδομένων	World bank	World bank	Heritance F.

Πίνακας 6

Ανάπτυξη με βάση το ΑΕΠ της Ρωσίας

Το ΑΕΠ μειώθηκε κατά 0,2% το 2016, αλλά η ανάπτυξη επέστρεψε το πρώτο εξάμηνο του 2017, ενώ το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 1,5% σε ετήσια βάση, λόγω της ισχυρότερης δραστηριότητας στους τομείς του εμπορίου, των μεταλλείων και των μεταφορών.

Σχεδιάγραμμα 11

Ετήσιο ποσοστό αύξησης ΑΕΠ Ρωσίας

(πηγή : Παγκόσμια Τράπεζα)

Ρωσία ήταν κατά μέσο όρο 2,99% από το 1996 έως το 2018, φθάνοντας σε υψηλό επίπεδο 12,10% το 3ο τρίμηνο του 1999 και σε χαμηλά επίπεδα -11,20% το δεύτερο τρίμηνο του 2009 (World Bank data base,2017).

Έχει εγκριθεί ένας νέος δημοσιονομικός κανόνας. Ως αποτέλεσμα μιας αντικυκλικής δημοσιονομικής πολιτικής, το έλλειμμα του προϋπολογισμού αυξήθηκε στο 3,7% του ΑΕΠ το 2016, από 1,1% το 2014. Ο νέος φορολογικός κανόνας, ο οποίος θα εφαρμοστεί πλήρως από το 2019, αποσκοπεί στη μείωση των επιπτώσεων των τιμών του πετρελαίου στον ομοσπονδιακό προϋπολογισμό. Ο νέος κανόνας, ο οποίος εγκρίθηκε τον Ιούλιο του 2017 και θα τεθεί σε πλήρη ισχύ το 2019 όπως προαναφέρθηκε, αναμένεται να εξασφαλίσει υψηλότερη δημοσιονομική

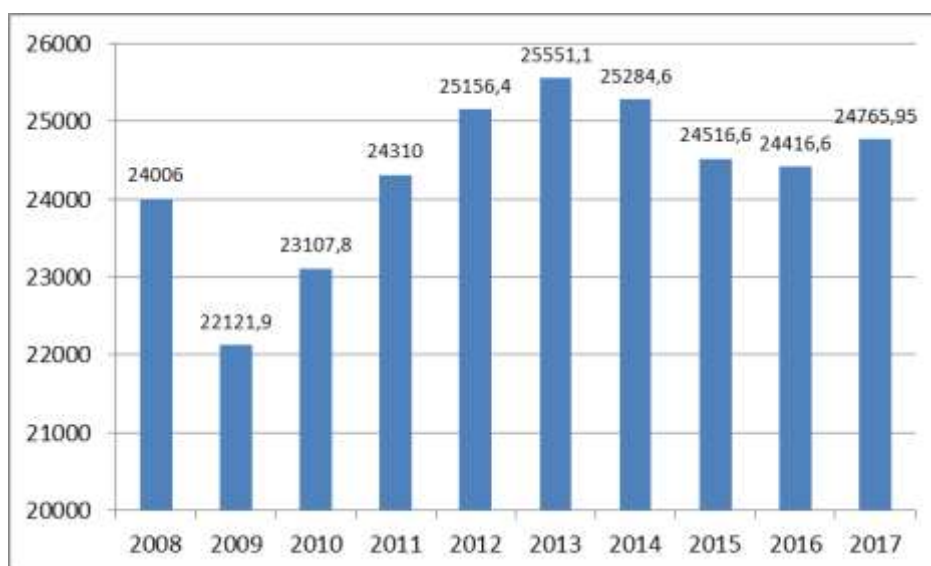
Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν της Ρωσίας αυξήθηκε κατά 1,3% σε ετήσια βάση το τρίτο τρίμηνο του 2018, μετά από μια αύξηση 1,9% την προηγούμενη περίοδο, σύμφωνα με την προκαταρκτική εκτίμηση της Παγκόσμιας Τράπεζας. Ο ετήσιος ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ στη

εξοικονόμηση και να μειώσει τον αντίκτυπο της μεταβλητότητας των τιμών του πετρελαίου στην οικονομία. Ο κανόνας περιορίζει τις δαπάνες του προϋπολογισμού στο άθροισμα των εσόδων από το πετρέλαιο στην τιμή αναφοράς του πετρελαίου, τα έσοδα που δεν προέρχονται από το πετρέλαιο, τα έξοδα τόκων για κρατικά χρέη και τα υπόλοιπα του προϋπολογισμού. Η μεταβατική περίοδος επιτρέπει ουσιαστικά ένα έλλειμμα πρωτογενούς προϋπολογισμού 1% στην τιμή αναφοράς του πετρελαίου το 2018 (EBRD, Transition report 2017-18).

Το Ταμείο Αποθεμάτων και το Εθνικό Ταμείο Πλούτου θα συγχωνευθούν, καθώς η κυβέρνηση σχεδιάζει να εξαντλήσει πλήρως το Ταμείο Αποθεμάτων μέχρι τα τέλη του 2018 εν μέσω χαμηλών τιμών πετρελαίου. Οι κύριοι στόχοι του συγχωνευμένου ταμείου είναι η εξασφάλιση χρηματοδότησης του συνταξιοδοτικού συστήματος, η χρηματοδότηση ελλείμματος για τον ομοσπονδιακό προϋπολογισμό και η συγχρηματοδότηση προγραμμάτων ιδιωτικής συνταξιοδότησης (EBRD, Transition report 2017-18).

Η αύξηση των εξαγωγών και η έντονη καταναλωτική ζήτηση στήριξαν την οικονομία της Ρωσίας στην επιστροφή της στην πορεία ανάπτυξης το 2017. Τόσο ο πληθωρισμός όσο και η ανεργία έφθασαν σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα. Το ρούβλι εκτιμήθηκε σημαντικά το 2017, καθώς ενισχύθηκε από τον έντονο ρυθμό επενδύσεων, την άνοδο των τιμών του πετρελαίου και τη βελτίωση της εμπιστοσύνης στην αγορά. Το έλλειμμα του προϋπολογισμού παρουσιάζει φθίνουσα τάση ως αποτέλεσμα μέτρων για τον περιορισμό των δημόσιων δαπανών. Ο νέος δημοσιονομικός κανόνας υποδηλώνει ότι η οικονομία θα είναι λιγότερο ευαίσθητη στις διακυμάνσεις των τιμών του πετρελαίου (EDB annual report ,2017).

Όλα τα παραπάνω διαμορφώνουν το GDP per capita at PPP at \$ όπως παρουσιάζεται στον σχεδιάγραμμα 12. Το κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν στη Ρωσία καταγράφηκε για τελευταία φορά σε 24765,95 \$ ΗΠΑ το 2017, με το υψηλότερο επίπεδο της 10ετίας τα 25551,10 \$ το 2013.

Σχεδιάγραμμα 12

GDP per capita at PPP in \$
(πηγή : Παγκόσμια Τραπεζα)

Σύμφωνα με τη Moody's (18.04.2018) η Ρωσία χάριν του χαμηλού εξωτερικού της χρέους και των ισχυρών δημόσιων οικονομικών της θα μπορέσει να απορροφήσει τις αναταράξεις από τις αμερικανικές κυρίως κυρώσεις, υποστηριζόμενη από τις υψηλές τιμές πετρελαίου και την υψηλή ρευστότητα.

Για την Standard and Poor's (20.07.2018) η χώρα χάρη στα πλεονασματικά ισοζύγια εξωτερικών πληρωμών και δημόσιων λογαριασμών μπορεί να απορροφήσει τις αρνητικές επιπτώσεις των κυρώσεων και γι' αυτό διατηρήθηκε η βαθμίδα BBB-/A-3.

Συμπερασματικά, φαίνεται πως μέχρι στιγμής η ρωσική οικονομία δείχνει αντοχή έναντι των επιπτώσεων των κυρώσεων, χωρίς όμως να είναι δυνατή οποιαδήποτε πρόβλεψη, ιδίως ενόψει μελλοντικών κυρώσεων εκ μέρους των ΗΠΑ, όπως έχει ανακοινωθεί οι όποιες αναμένεται να επηρεάσουν περαιτέρω τις μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες προοπτικές ανάπτυξης, κυρίως μέσω της αύξησης της αβεβαιότητας στις χρηματοπιστωτικές αγορές, παρεμποδίζοντας την πρόσβαση στην εξωτερική χρηματοδότηση και την αποσύνδεση των εμπορικών δεσμών (Ecfm, 2018).

4.6 ΔΙΑΦΘΟΡΑ

Δείκτης Διαφθοράς - Corruption Perceptions Index (CPI) του Transparency International

Ο CPI είναι ένας σύνθετος δείκτης, ένας συνδυασμός ερευνών και αξιολογήσεων της διαφθοράς, που συλλέγονται από διάφορους αξιόπιστους οργανισμούς. Αντανακλά τις απόψεις παρατηρητών από όλο τον κόσμο, συμπεριλαμβανομένων των εμπειρογνομόνων που ζουν και εργάζονται στις εξεταζόμενες χώρες και αποτελεί τον ευρύτερα χρησιμοποιούμενο δείκτη της διαφθοράς παγκοσμίως.

Ο δείκτης συλλέγει πληροφορίες σχετικά με τις διοικητικές και πολιτικές πτυχές της διαφθοράς. Σε γενικές γραμμές, οι έρευνες και οι αξιολογήσεις που χρησιμοποιούνται για την κατάρτιση του δείκτη περιλαμβάνουν ζητήματα σχετικά με τη δωροδοκία δημόσιων υπαλλήλων, τις προμήθειες στις δημόσιες συμβάσεις, την υπεξαίρεση δημόσιων πόρων και τις ερωτήσεις που διερευνούν τη δύναμη και την αποτελεσματικότητα των προσπαθειών καταπολέμησης της διαφθοράς στο δημόσιο τομέα.

Από το 2012, η κλίμακα βαθμολογίας είναι από το 0 έως το 100 με το 0 να ισούται με το μέγιστο βαθμό διαφθοράς και το 100 με το ελάχιστο (Transparency International).

Στον Πίνακα 7 παρουσιάζεται η βαθμολογία αλλά και η κατάταξη της Ρωσίας σύμφωνα με τον δείκτη CPI.

Η πορεία του συνόλου των κρατών σύμφωνα με τα αποτελέσματα του Transparency International την τελευταία βετία, υποδηλώνει μικρή έως ελάχιστη προσπάθεια στην καταπολέμηση της διαφθοράς. Επίσης τονίζεται στην τελευταία έκθεση η άμεση σχέση που παρουσιάζει η διαφθορά και η αναλογικότητά της με την ελευθερία με την οποία οι οργανώσεις πολιτών (Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις) είναι σε θέση να λειτουργούν και να επηρεάζουν τη

δημόσια πολιτική καθώς και την ασφάλεια των δημοσιογράφων (Transparency International, Corruption Perceptions Index 2017).

ΕΤΟΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ	ΚΑΤΑΤΑΞΗ
2012	28	133
2013	28	127
2014	27	136
2015	29	119
2016	29	131
2017	29	135

Πινάκας 7

Βαθμολογία-κατάταξη Ρωσίας σύμφωνα με CPI του TI (πηγή : Transparency International, CPI data base)

Η κατάταξη και η βαθμολογία του CPI έρχεται σε πλήρη συσχέτιση με τα αποτελέσματα της κατηγορίας των Κανόνων Δικαίου (Rule of Law) του EFI όπου οι πυλώνες του Δικαστικής Απόδοσης και Κρατικής ακεραιότητας συγκεντρώνουν την χαμηλότερη βαθμολογία σε μια γενικότερα φτωχή απόδοση του εν λόγω δείκτη (heritance Foundation, 2017).

Σχεδιάγραμμα 13

Τιμή δείκτη CPI για τη Ρωσία την τελευταία 5ετία
(πηγή : Transparency International)

Σχεδιάγραμμα 14

Κατάταξη βάση δείκτη CPI για τη Ρωσία την
τελευταία 5ετία
(πηγή : Transparency International)

5. ΤΙ ΣΥΝΙΣΤΟΥΝ ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Η ρωσική οικονομία αποτελεί μια οικονομία μετάβασης η οποία αλλάζει από κεντρικά κατευθυνόμενη οικονομία σε μια οικονομία της αγοράς, με βάση τους νόμους της προσφοράς και της ζήτησης, υφίσταται δηλαδή μια οικονομική φιλελευθεροποίηση, όπου πλέον, οι δυνάμεις της αγοράς καθορίζουν τις τιμές και όχι μια κεντρική κυβέρνηση και οι φραγμοί στο εμπόριο αίρονται.

Η διαδικασία μετάβασης μιας οικονομίας χαρακτηρίζεται από:

- την απελευθέρωση της οικονομικής δραστηριότητας και την αποτελεσματική ανακατανομή των πόρων
- την ανάπτυξη όλων εκείνων των εργαλείων που χρησιμοποιεί μία οικονομία της αγοράς, καθώς και προσπάθεια επίτευξης ισοσκελισμένων προϋπολογισμών για μακροοικονομική σταθερότητα και οικονομική αποτελεσματικότητα,
- την αποτελεσματική διαχείριση των επιχειρήσεων και τη δημιουργία διαφανών κανόνων για την είσοδο τους στην αγορά,
- την ανάπτυξη ενός θεσμικού και νομοθετικού πλαισίου που θα προστατεύει την πνευματική ιδιοκτησία και το κράτος δικαίου (Nauro F. Campos, 2002)

Έχοντας κατά νου τα περί οικονομίας μετάβασης, θα επικεντρωθούμε για κάθε έναν από τους τρεις τομείς που αναλύθηκαν στην παρούσα μελέτη

- ❖ Ανταγωνιστικότητα (θέση 38/137 του GCI)
- ❖ Οικονομική ελευθερία (θέση 114/180 του IEF)
- ❖ Επιχειρηματικό περιβάλλον (θέση 35/190 του EDB)

στην προσέγγιση των πυλώνων αυτών που παρουσιάζουν υστέρηση προκαλώντας μείωση στη συνολική απόδοση του δείκτη στον οποίο αναφέρονται.

Για την Ρωσία η πορεία την τελευταία δεκαετία και για τους τρεις δείκτες που ερμηνεύουν τους παραπάνω αναφερόμενους τομείς είναι θετική, δείχνοντας ένα γενικά θετικό αποτύπωμα. Παρόλα αυτά ορισμένες εκφάνσεις των τομέων αυτών παραμένουν σχεδόν πεισματικά αμετάβλητες.

5.1 ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ

Παρά την βελτιούμενη κατάσταση της Ρωσίας κυρίως ως αποτέλεσμα του μακροοικονομικού της περιβάλλοντος, υφίστανται κάποια ζητήματα των οποίων οι παρεμβάσεις όπου πραγματοποιήθηκαν δεν έχουν αποδώσει αποτελέσματα, ενώ σε κάποια άλλα δε έχει επέλθει καμία παρέμβαση.

Αν και το μακροοικονομικό περιβάλλον μπορεί να χαρακτηριστεί αβέβαιο ως αποτέλεσμα της μεγάλης εξάρτησης του από την εξαγωγή ορυκτών, δεν αποτελεί το μόνο σημείο που χρήζει αναφοράς. Η χρηματοπιστωτική αγορά, ο τραπεζικός τομέας ως επί τω πλείστων, παρουσιάζεται ανελεύθερος λόγω της κρατικής παρεμβατικότητας και του μεριδίου της αγοράς που καταλαμβάνει. Η διαφθορά που παρουσιάζεται σε όλες τις εκφάνσεις των θεσμικών οργάνων της

πολιτείας, μεταξύ των οποίων και της δικαιοσύνης, δημιουργούν ένα περιβάλλον μη φιλικό. Η προσκόλληση τέλος με την εξαγωγή των ορυκτών, δεν έχει αφήσει τον απαιτούμενο χώρο στην οικονομία να κινηθεί προς άλλες κατευθύνσεις ανάλογες του επιπέδου της ρωσικής οικονομίας που αποτελεί μια οικονομία στην μετάβασή της από το 2ο (efficiency driven) στο 3ο (innovation driven) στάδιο (World Economic Forum, 2017).

5.2 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Τα αποτελέσματα του δείκτη EFI που την κατατάσσει στην κατηγορία της κυρίως ανελεύθερης (mostly unfree) οικονομίας, εδράζονται κυρίως στον δημόσιο τομέα και στην αδυναμία του να παράξει αποτελεσματικές υπηρεσίες. Η κρατική παρεμβατικότητα και η διαφθορά κυβερνητικών αξιωματούχων σε συνδυασμό με τις πιέσεις που ασκούνται στο δικαστικό σύστημα δημιουργεί ένα περιβάλλον ατιμωρησίας και ασυνέπειας όσο αφορά την εφαρμογή των νόμων. Όλα τα παραπάνω, σε συνδυασμό με την ανελευθερία του χρηματοπιστωτικού τομέα ο οποίος υπόκειται σε κρατικό έλεγχο και επιρροή, εκφράζουν την ανελευθερία που αποτυπώνεται στον πυλώνα της «ελευθερίας των επενδύσεων» του EFI στην Ρωσία, του οποίου η βαθμολογία παραμένει αμετάβλητη, σε πολύ χαμηλά επίπεδα (Heritance Foundation, 2017).

5.3 ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Και στο επιχειρηματικό περιβάλλον, που η κατάταξη της Ρωσίας την φέρνει στην 35^η θέση μεταξύ 190 κρατών, ο κρατικός φορέας με την όποια εμπλοκή έχει στην διαμόρφωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, αποτελεί τον αρνητικό παράγοντα. Έχουν γίνει μεταρρυθμιστικές προσπάθειες που άμβλυναν την δυσκολία της επιχειρηματικής προσπάθειας όπως στην έναρξη, την ηλεκτροδότηση, τις οικονομικές άδειες άλλα οι παρεμβάσεις αυτές δεν μπορούν να αντισταθμίσουν θέματα που προκύπτουν όπως η χρηματοδότηση και τα διοικητικά - δικαστικά φύσεως θέματα, της ασφάλειας των μετοχών ή της διαδικασίας πτώχευσης (World Bank, 2018).

Κλείνοντας το κεφάλαιο των συμπερασμάτων πρέπει να αναφερθεί ότι οι υψηλότερες τιμές του πετρελαίου μείωσαν την ανάγκη να άμβλυνθούν οι μακροχρόνιες δυσχέρειες ανάπτυξης όπως αναλύθηκαν παραπάνω και αφορούν στο φτωχό επιχειρηματικό περιβάλλον, στις χαμηλές επενδύσεις, στη δυσκαμψία της αγορά εργασίας, που παρεμποδίζουν την ανάπτυξη βιομηχανικών κλάδων που δεν σχετίζονται με την ενέργεια (Ecfin, 2018).

6. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

6.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στα προηγούμενα κεφάλαια της παρούσας μελέτης, αναλύθηκαν οι πυλώνες των κύριων οικονομικών δεικτών που χρησιμοποιήθηκαν για την σύνδεση της ανταγωνιστικότητας, της οικονομικής ελευθερίας και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος με την ανάπτυξη. Παρουσιάστηκαν οι τιμές των πυλώνων και η κατάταξη της Ρωσίας για κάθε έναν από τους δείκτες αυτούς σύμφωνα με την τελευταία χρονικά μέτρησή τους αλλά και οι αντίστοιχες τιμές της τελευταίας 10ετίας. Πραγματοποιήθηκε έλεγχος και διασταύρωση των αποτελεσμάτων των δεικτών αυτών σε επίπεδο πυλώνων που παρουσιάζουν κάποια αλληλεξάρτηση προκειμένου να εξαχθούν ασφαλέστερα συμπεράσματα, τα οποία συμπληρώθηκαν με στοιχεία δεικτών που επηρεάζουν τα μεγέθη που μελετήσαμε. Τα εξαχθέντα συμπεράσματα τέλος συγκριθήκαν με μελέτες παγκόσμια αναγνωρισμένων οργανισμών και φορέων προκειμένου να συμπληρωθούν ή να βρεθούν σημεία σύγκλισης ή απόκλισης.

Σαν βασικό συμπέρασμα για την Ρωσία στο οποίο εδράζονται θετικά και αρνητικά στοιχεία στο προφίλ των μεγεθών που εξετάστηκαν στην παρούσα μελέτη είναι η αύξηση της εξάρτησης της οικονομίας από το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο τις τελευταίες δύο δεκαετίες, δημιουργώντας σημαντική οικονομική αστάθεια και καταστέλλοντας τις ιδιωτικές επενδύσεις. Η οικονομική διαφοροποίηση μακριά από τις εξορυκτικές βιομηχανίες πρέπει να παραμείνει υψηλή στην ημερήσια διάταξη της Ρωσίας. Θα ήταν επιθυμητό να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην ανάπτυξη των μη εκχυλιστικών βιομηχανιών και υπηρεσιών που μπορούν να μεταφερθούν, ιδίως εκείνων με υψηλότερη προστιθέμενη αξία (EBRD, Transition report 2017-18).

Δεδομένης της υψηλής συσχέτισης μεταξύ των τιμών του πετρελαίου και της οικονομικής ανάπτυξης που καθιστά την οικονομία ιδιαίτερα ευάλωτη σε εξωτερικούς κραδασμούς, το πρώτο βήμα απέναντι στην παρούσα κατάσταση αποτελεί ο νέος δημοσιονομικός κανόνας. Ο νέος αυτός κανόνας θα συμβάλει στη μείωση της οικονομικής αστάθειας ενισχύοντας την ανθεκτικότητα μέσω της εξομάλυνσης των επιπτώσεων της μεταβλητότητας των τιμών του πετρελαίου στον προϋπολογισμό και την εγχώρια ζήτηση.

Η άλλη κατεύθυνση προς την οποία μπορεί να στραφεί η Ρωσία είναι το τεράστιο φυσικό έδαφος και η μεγάλη καταναλωτική βάση τα οποία παρέχουν άφθονες ευκαιρίες για διαφοροποίηση, συμπεριλαμβανομένων των τομέων μη εμπορεύσιμων προϊόντων και της καινοτομίας. Η επέκταση σε νέες βιομηχανίες και υπηρεσίες θα απαιτήσει πρόσθετες βελτιώσεις στις μεταφορές, τις επικοινωνίες, την παραγωγή ενέργειας και την εφοδιαστική αλυσίδα, ιδίως σε πιο απομακρυσμένες περιοχές. Υπάρχουν επίσης ευκαιρίες για την ανάπτυξη υποδομών σύνδεσης μέσω διαδρόμων εμπορίου και μεταφορών και κέντρων logistics που θα διευκόλυναν την περιφερειακή ολοκλήρωση και την ανάπτυξη του εμπορίου (NDB annual report ,2017).

Πέραν όμως του οικονομικού αναπροσανατολισμού η Ρωσία οφείλει να επαναπροσδιορίσει τον δομικό χαρακτήρα της ο οποίος αποτελεί επιβραδυντικός παράγοντας και όχι καταλύτης, προσκολλημένος σε αντιλήψεις που δεν ταιριάζουν στην μορφή της

παγκοσμιοποιημένης οικονομίας, αλλά και της θέσης που θέλει να διατηρεί η Ρωσία μεταξύ των ισχυρών πόλων του συστήματος.

6.2 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΧΡΗΣΗ

Η παρακολούθηση των ίδιων δεικτών σε συνδυασμό με την πορεία των τιμών του πετρελαίου και του φυσικού αερίου αλλά και την πορεία εφαρμογής και απόδοσης του νέου δημοσιονομικού κανόνα αποτελούν στοιχεία που συνδυασμένα μπορούν βραχυπρόθεσμα να καταδείξουν την μεταβολή στον προσανατολισμό της ρωσικής οικονομίας δεδομένου ότι οι θεσμικές αλλαγές απαιτούν σαφώς περισσότερο χρόνο για να επιδείξουν ανάλογες μεταβολές.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αλεξανδρίδης Μ., (2008), Οικονομική της Ανάπτυξης, Εκδόσεις Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα

Βαβούρας Ι., (2008), Πολιτική οικονομικής ανάπτυξης, Εκδόσεις Παπαζήσης, Αθήνα

Καραγιάννης , Κορρές & Ζαρίφης (2001), Επιχειρηματικότητα και Ανάπτυξη, Αθήνα: εκδόσεις ΟΕΔΒ

Μαρία Αγγελίτση, Μαρία Καρατζογλου, Πτυχιακή εργασία, Προσδιοριστικοί παράγοντες οικονομικής ανάπτυξης, Καβάλα , Μάιος 2010.

Balkyte A. and Tvaronaviciene M. (2010) “Perception of Competitiveness in the Context of Sustainable Development: Facets of Sustainable Competitiveness”.*Journal of Business Economics and Management* 11(2): 341–365.

Besley, T. (2015), “Law, Regulation, and the Business Climate: The Nature and Influence of the World Bank Doing Business Project”, *Journal of Economic Perspectives*, 29 (3), p. 99-120.

Henry, C., Hill, F., and Leitch, C. (2003), “Developing a Coherent Enterprise Support Policy: A New Challenge for Governments”, *Environment and Planning C: Government and Policy*, 21 (1): pp. 3-19.

Kritikos, A. S. (2014), “Entrepreneurs and their impact on jobs and economic growth” *IZA World of Labor*, 8.

NAURO F. CAMPOS and FABRIZIO CORICELLI' Growth in Transition: What We Know, What We Don't and What We Should *Journal of Economic Literature* Vol. XL (September 2002) pp. 793-836.

Porter, M. (1990) “The Competitive Advantage of Nations”. London: Macmillan.

Porter, M., Ketels, C., Delgado, M. (2006) “The Microeconomic Foundations of Prosperity: Findings from the Business Competitiveness Index”. Στο *The Global Competitiveness Report*, World Economic Forum.

Διεθνές Ινστιτούτο Διοίκησης της Λωζάνης (IMD) <https://www.imd.org/>

Εθνικό Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας και Ανάπτυξης (2007), «Ετήσια Έκθεση για την Ανταγωνιστικότητα 2006».

Εθνικό Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας και Ανάπτυξης (2008), «Ετήσια Έκθεση για την Ανταγωνιστικότητα 2007».

Doing Business in Russia, 2018 Επιχειρηματικός οδηγός για τη Ρωσική Ομοσπονδία – Πρεσβεία της Ελλάδας στη Μόσχα - Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων,

<https://www.mfa.gr/russia/>, <http://agora.mfa.gr/ta-grafeia-oikonomikon-emporikon-upotheseon/grafeia-ana-xora/infofile/64291>

Heritage Foundation, <https://www.heritage.org/>

Heritage Foundation, Index of Economic Freedom 2017

<https://www.heritage.org/international-economies/commentary/2018-index-economic-freedom>

European Bank for Reconstruction and Development (ERDB) Transition Report 2017-2018,

<http://2017.tr-ebrd.com/countries/#>

ECFIN, European Economic Forecast, Spring 2018

https://ec.europa.eu/info/publications/economy-finance/european-economic-forecast-spring-2018_en

Garelli, S. (2008) "Competitiveness 20 Years Later". Στο World Competitiveness Yearbook, Institute for Management Development.

MOODY'S, <https://www.moodys.com/researchandratings/>

New Development Bank , annual report 2017,

https://www.ndb.int/wp-content/uploads/2018/07/NDB_AR2017.pdf

STANDARD AND POORS, https://www.standardandpoors.com/en_US/web/guest/ratings/ratings-actions

Filipp Sterkin ,Irina Gruzinova, Doing Business ranking: Russia close to 20th place, Apr 16 2013

http://rbth.co.uk/business/2013/04/16/doing_business_ranking_russia_close_to_20th_place_25081.html

The Library of Economics and Liberty, <http://www.econlib.org/library/Enc/EconomicFreedom.html>

Tranparency International, <https://www.transparency.org/>

Tranparency International, Corruption Perceptions Index (CPI) 2017,

https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2017

Unesco <https://en.unesco.org/>

World Bank Group, <https://www.worldbank.org/>

World Bank Group, Doing Business 2018

<http://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/AnnualReports/English/DB2018-Full-Report.pdf>

World Economic Forum, <https://www.weforum.org/>

World Economic Forum, The Global Competitiveness Report 2017–2018

<https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2017-2018>